bilgesu erenus

555 K

misafir

haziran

bilgesu erenus 555 K misafir

Bilgesu Erenus

555K

5 MAYIS 5 KIZILAY

MiSAFiR

haziran
yayınevi

HAZİRAN YAYINEVİ:
Birinci Basım: Mart 1987

Bilgesu Erenus: 555K (5 Mayıs 5 Kızılay), Misafir. Kapak: Erkal Yavi
Dizgi Baskı: Met-Er Tel: 528 28 90
Haziran Yayınevi: Divanyolu Biçki Yurdu Sok. Kayadelen Han
No.: 4/401 Kat: 4 Cağaloğlu/İst. Tel.: 519 28 59
Yazışma adresi: P.K. 693 34435 Sirkeci/İst.

TİYATRO KURAMINDA PARÇALI ÇÖZÜM : BRECHT

Duyguyu duyguyla yenmek mümkün görünmüyor. Akıl, duyguyla yenilebilir. Duygunun akıl alanını egemenliği altına aldığı bir zamanda duyguyu etkisizleştirebilmek için yalnızca akıl gerekiyor. Brecht, bunu görüyor.

Einstein fiziği, Newton fiziğini ortadan kaldırdı ve belli bir olgunluk düzeyinde modern fizik, Newton fiziğini de evcilleştirdi; eski fizik yeni fiziğin özel durumu oluyor. Brecht'in yaptığını, modern fiziğin dilini tiyatro sahnesine taşımak olarak görebiliyorum, bunun dışında hiç bir zaman bir genel tiyatro kuramı olamıyor. Brecht, temel tiyatro kuramı gücünü içinde taşımıyor. Brecht tiyatroda daha yeniyi temsil ediyor; ancak parçalı bir çözüm olarak kalmaya mahkûm görünüyor.

Tarihin belli bir kesitinin ve coğrafyanın belli bir parçasının ürünüdür; tarihinin ve coğrafyasının damgasını atamıyor. 1920 yılları dünyada her türlü heyecanın çok yüksek olduğu bir zamandır; bunu özellikle Avrupa halklarının son derece ajite bir durumda olmalarıyla açıklayabiliyorum. Birinci Büyük Savaş, Ekim Devrimi, grevler ve genel grev, gelip giden ekonomik bunalımlar, arada bir kurulup yıkılan yeni Sovyet deneyimleriyle Avrupa insanı, içi kışkırtılmış ve kendisi harekete geçirilmiş bir tarih ile coğrafyayı yaşıyor. Brecht, bununla başlıyor, tiyatrosunu dolduracak halkın ajite edilmiş halini veri alıyor; haklıdır.

Sokak, tiyatrocunun işlerinin bir bölümünü yapıyor.

Politika ve tarih, tiyatronun işinin önemli bir bölümünü üzerine almış görünüyor; insanlar, içleri de hareketlendirilmiş olarak tiyatro salonlarına geliyorlar. Brecht, Eisenstein ve Piscator ile birlikte, bu insana, ancak akıl yoluyla hitap edilebileceğini görüyor. Son derece haklı buluyorum. Ancak her durumda, her tarih kesitinde, her ülkede ve her zaman uygulama şansı bulamıyorum.

Brecht sahnesini açarken karşısına gelen izleyici, içi kışkırtılmış, duygululuk düzeyi akıl alanını zaptetmeye başlamış, yavaş yavaş faşizme yatırılan bir kütleden çıkıyor, bunları, akılcı şoklara tabi tutmaktan başka bir yol görünmüyor. Tiyatrosunda bunları yapmak istiyor; yapılabilir.

Ancak duygu şoku insanı bir düşün düzleminden koparmak içindir; hiç bir sanat kolunun, bundan, sonuna kadar kopabileceğini sanmıyorum. Her sanatın ve bu arada tiyatronun temel işi, yeni insanın oluşumuna katkıda bulunmaktır. Bu, var olan ahlâkı silmekle başlıyor; katarsis buraya giriyor. Sanatta duygu öğesini kullanmayı redde ve sanatın işlevleri arasından katarsis'i çıkarmaya dayalı bir sanat anlayışı kısmî ve geçici kalmaya mahkûm görünüyor. Brecht hiç bir zaman yaptığının bilincine varamıyor.

Bundan sonrası kolay gelişiyor. Tiyatro dili olarak Brecht'in tarih ve coğrafya boyutuna getirdiği hiç bir yenilik yok; modern fiziğin ve yeni resmin anlatım dilini sahnede uygulamaya çalışıyor. Einstein ve Picasso'nun ortaya çıkmış olduğu bir dünyada, gerçeği parçalayarak ve yalnızca bir parçası ile anlatmak, giderek evrensel bir dil olmaya başlıyor. Burada, bu dili tiyatro sahnesine çıkarmanın ötesinde, Brecht'in hiç bir katkısı olmuyor.

Tekelci aşamada, ekonomi yasalarına göre gelişen dilde, ekonomi çok daha yüksek boyutlara ulaşıyor. Fizik ve resimden sonra tiyatro da son derece tutumlu bir dil kazanıyor.

Yalnız bir nokta var ve tekrarlamam gerekiyor. Tekelcilik bireyin gelişiminin reddi olmasının yanında öğrenmenin de reddine dayanıyor. Rekabetçi kapitalizmin başında öğrenmek insanın bir büyük hazzı ve bir büyük sevinci'dir, tekelcilik de yalnızca cehalet öğretiliyor. Tekelci aşamada, bireyin bütün hücrelerinin iltihapla dolu olması, her türlü istenci ve asıl önemlisi öğrenme istencini ortadan kaldırıyor. Tekelcilik öğrenmeye düşmanlığı bir varlık politikası haline getirirken, Brecht, tiyatrosuna başlarken bu sorunu mutlaka çözmesi gerektiğini anlıyor.

Brecht'in tiyatro anlayışında yaşamın ve tarihin çelişkilerinin sahnede terör düzeyine çıkarılması, bu çözüm gereğinden doğuyor. Tekelciliğin rekabetçi kapitalizmin bireyinden koparıp aldığı öğrenme sevincinin boşluğunu, Brecht, şiddeti sahneye çıkararak doldurmaya çalışıyor. Sahnede bir birini izleyen şiddet, aklın motoru olarak çalışıyor.

Tekelci aşamada sürprizin, sürprizden doğan şiddetin, her türlü anlatımın vazgeçilmez koşulu ve canditio sine qua non, olmazsa olmaz özelliği sayılması gerektiğine inanıyorum. Bunu modern tiyatronun modern dile bir borç ödemesi olarak kabul edebiliyorum.

Tiyatro bir anlatım'dır ve tarihsel gerçekliğin bir bölümünü yeniden kurmaya dayanıyor. Kurgusuz bir tiyatro düşünülemiyor; gerçekliğin parçalarıyla algılandığı ve dilde tutumun en üst düzeye çıktığı bir tarih kesitinde kurgu, daha önemli ve daha derin bir rol kazanıyor. Yalnızca modern tiyatroda değil çağdaş anlatımda kurgu, son çözümlemede yaratıcılığının turnusol kağıdıdır. Brecht tiyatrosunun en riskli, aynı zamanda en zayıf ve en güçlü yanını da ortaya çıkarıyor.

Hepsi toplumu yeniden kurmak içindir. Tiyatroda kur-

gu bunun ipuçlarına dayanmak durumundadır. Modern tiyatro, yeniden kurulmuş tarih ve toplum kesitini tiyatro sahnesinde oynamayı anlatıyor. Toplumu oynatmak isteyenlerin tiyatro ile ilgisini, bu nedenle, kaçınılmaz buluyorum.

Tiyatroyu seyretmekten çok tiyatro okumayı seviyorum. Toplumu oynatmayı düşleyenlerin tiyatroya gitmeden önce her türlü oyunu okumaları gerektiğini düşünüyorum. Tiyatro okumak, tiyatro yazarının sağladığı olanaklarla, okuyana, tarihin bir dönemini yönetme şansını getiriyor. Bu şansın gerçeğe dönüşmesini diliyorum.

Yalçın Küçük

Ayazpaşa 21 Şubat 1987

JAKOBEN YOLDA BİR DURAK : 27 MAYIS*

Yalçın KÜÇÜK

«Bizim» Jakoben yolumuz, üç genç subay ile başlıyor; Yüzbaşı Niyazi, Yüzbaşı Enver ve Binbaşı Eyüp Sabri dağa çıkıyorlar ve özgürlük istiyorlar. Yirminci yüzyılın başındadır; yirminci yüzyılın ortasına doğru genç subaylar yeniden ve birlikte fısıldaşmaya başlıyorlar. Sevenleri «ihtilâlciler» diyorlar ve sevmeyenler konspiratörler diye küçümsüyor ya da suçluyor. «Kon», birlikte, öneki ile spiratör, üfleyen veya nefes alıp veren anlamına gelen sözcüklerden oluşuyor; Türkçe'ye de yerleşen «aspiratör» sözcüğüyle aynı anlamı veriyor. Gizli örgütçe, konspiratör, birlikte nefes alıp verenlere deniyor; ben birlikte fısıldaşan demeyi daha uygun buluyorum. Üç genç subay, 1908 yılı yazında dağa çıkıyorlar ve 1960 yılı yazbaşında hükümeti alıyorlar.

Bu dönemi 1908 yılıyla başlatabilirim. Bu dönemi 27 Mayıs 1960 sabahı bitirebilirim. Yeni bir yazımda 19 Mayıs'ı ve 29 Ekim'i bu dönemin içine ve başlarına doğru bir yere koyabilirim. Bu dönemi ülkemizin burjuva-demokratik mücadeleler ve yenilgi ile yengiler dönemi olarak niteleyebilirim.

1908 ile 1919 arasında on bir yıl var. Yüzbaşılar artık albaydır. Miralay İsmet Bey veya Mustafa Kemal Paşa'dır.

(*) 555 K'yı sahneye hazırlayan Metropol Tiyatrosu'nun Dergisi için yazıldı.

29 Ekim artık paşa olmuş yüzbaşı ve binbaşılar hareketidir; hem hürriyetçilerden, 1908 ve hem de demokratlardan, 1960, bu yönüyle ayrılıyor.

Bu yönümü önemsiyorum.

En yüksek rütbelinin yüzbaşı olduğu bir ordu olurmu?

Paşa, padişah sözcüğünün kısaltılmışıdır, dimuntif deniyor; Farsca'dan geliyor.

31 Mart geliyor ve özgürlük tehlikeye giriyor. Hareket Ordusu bir gönüllü hareketidir ve araştırmalarıma göre Kolağası Mustafa Kemal Bey, Selanik'ten yolcu ediyor. Başına bir «paşa» aranıyor ve Mahmut Şevket Paşa bulunuyor. Duygusuz'dur, burjuva denecek kadar zengindir ve son derece profesyonel davranıyor. 27 Mayıs'ı yapmak için birlikte fısıldaşan genç subaylar da bir paşa arıyorlar, Cemal Paşa'yı buluyorlar.Duyguludur, gazozcudur ve son derece alaturka davranıyor.

Profesyonel ile alaturka davranış arasında ne fark var? Mahmut Şevket Paşa'yı vuruyorlar. Cemal Paşa, Anıt - Kabir'de, Hareket Ordusu'nu Edirne'den geçiren İsmet Paşa ve Selanik'ten yolcu eden Mustafa Kemal Paşa ile birlikte yatıyor.

Hürriyet Hareketi ve Hareket Ordusu bir sivil - asker ortak hareketi'dir ve gönüllü fısıldaşmaya dayanıyor. Kemal Paşa ve arkadaşları, 1920 yılından itibaren demokratik devrimde sivilleri ve gönüllü olanları, mücadelenin dışına itiyorlar. «Başı bozuk» sözcüğünü Osmanlı'dan miras alıyorlar ve düzenli olmayan ordu için kullanıyorlar; hep dışarda bırakmak istiyorlar. 27 Mayıs öncesinin genç fısıldayanları, bu olumsuz mirasın etkisinden kurtulamıyorlar; bütün hazırlıklarını, toplumun «başı bozuk» devrimcilerinden ayrı tutuyorlar.

Tutabiliyorlar mı? Kesinlikle tutamıyorlar ve tutamamalarına seviniyorum. 27 Mayıs'ın genç fısıldayanlarının halk devrimcilerinin dışında bir sakin devrimcilik anlayışına sahip olmalarına karşın, 27 Mayıs'ı bir burjuva demokratik halk hareketi olarak görüyorum. Genç subayların halktan ayrılığı unutmayan Kemalist bir çizgilerinin varlığına karşın, halk içinde bir devrimci hareket kabarıyor ve sonuca birlikte gidiyor.

555 K, bir genç halk hareketi oluyor. Genç subaylar hareketiyle ayrı kanalda ancak paralel olarak gelişiyor.

555 K'cılar, bunlardan birisi olmayı yaşamının onurlarından birisi sayıyorum, yenikçi bir Osmanlı türküsünü kendilerine marş yaptılar; kendimize marş yaptık. Ve 27 Mayıs Günü, Kızılay'ın her bulvarında bir Cumhuriyet oyun havasıyla oynadık. Yakın geçmişte birlikte fısıldaşan küçük gruplar, 27 Mayıs'ta Kızılay'da iğne atsanız yere düşmeyecek denecek kadar dolduran bir büyük kalabalık olmuştu. O günü bu büyük kalabalığın oluşturduğu binlerce halka olarak hatırlıyorum. Halk binlerce halka ve göbek atıyordu. Aynı oyun havasını söylüyordu.

«Sen Oyna Diktatör, Sen Oyna»
«Sen Oyna Diktatör, Sen Oyna»

Karakusunlar Köyü 19 Şubat 1987

TİYATRODA TAZE KAN*

Oyunlarımın günlüğünü tutmayı seviyorum. 555 K ile ilgili belli başlı şu notları düşmüşüm defterime.

27 Mayıs '85 Milli Güvenlik Konseyinin çıkartığı 17.3.1981 tarih ve 2429 sayılı kanun gereğince Anayasa ve Özgürlük bayramı bu yıl da kutlanamıyor.

7 Haziran '85 Sıkıyönetim Mahkemesi'nde Aydınlar Belgesi Duruşmasını izlemek için Ankara'dayım. Yalçın Küçük'ün baskı günlerine soluk aldıran yemeklerinden birine katılıyorum. Bu kez Milli Birlikçi onuruna toplanan bu güzel kalabalıkta, 27 Mayısçılar'la tanıştım.

11 Haziran '85 İstanbul'a döner dönmez, hızla 27 Mayıs'la ilgili kitap toplamaya başladım. Akademi kitapevi'nden Muzaffer Olca yardımcı oluyor, bu konuda.

Defterimde bundan sonra yeralan günler, Ankara - İstanbul arası gidiş gelişlerle dolu. «Başladım, Bitti» diye notladığım kitapların yanısıra Suphi Gürsoytrak, Sami Küçük ve Muzaffer Yurdakuler'le uzun sohbetlerimiz oluyor. Ayrıca çok değerli bir çalışma asistanım var. Yalçın Küçük. Kendi yoğun çalışmalarından bana zaman ayırabildiği için çok şanslıyım.

(*) 555 K'yı sahneye koyan Metropol Tiyatrosu'nun Dergisi için hazırlandı.

22 Temmuz '85 Mahmut Şevket Paşa konağına gittim. Şemsi Paşa da, Eski Hamam Mahallesi, Eşref Saat Sokak 1 numarayı bulmak güç olmadı. Kütüğe böylesi bir adres düşüren rastlantının espri gücüne hayran olmamak elde değil. 27 Mayısçıların Ankara İstanbul ilk birleşme toplantısının yapıldığı bu konak, bir dönem MHP karargâhı olmuş, bir süre de Kontrgerilla Merkezi. Başarılı bir tiyatro dekorundan farksız şimdi. Yalnızca ön yüzü ayakta duruyor. Geri yanı dökülmüş, çürümekte.

18 Ekim '85 günü 555 K bitti notunu taşıyor.
Oyunlarımın ilk yazımını Mehmet Akan ve Rutkay Aziz'le paylaşmağa alışkınım. Mehmet «Bu ne cesaret» diyor... «Bunca yakın bir tarihi ve kişilerini anlatmak... Belgeleri de pek o denli önemsemeden hem de...» Sonra da «Ne seyirci ne tiyatrocular bugün böylesi bir şeye hazırlar» diye ekliyor. «80 öncesi olsaydı çok ses getirebilirdi bu oyun» demeyi unutmadan.
Rutkay'ın önceki oyunlarda paylaştığımız coşkuyu taşıyıp taşımadığından emin değilim. Konuşma sonrası ortak bir dili yakalayamayışımın sıkıntısını duyuyorum.

Kasım - Aralık '85 Günlerinde 555 K'ya son noktayı koymanın isteksizliğini taşıyorum. Mehmet Akan haklı demeyi hiç istemiyorum. Gene de bu tiyatro sezonundan umutlu değilim pek.

Ocak '86 Ekim çalışmaları hızlandı çok. Yaşanan coşkulu günler, 555 K'yı bitirememe üzüntüsünü bir süre erteliyor içimde.

16 Şubat '86 Mahmut Şevket Paşa konağını yıkmışlar. Kayıtlarda korunacak 1. sınıf tarihi eserdi oysa.

Mart - Nisan '86 Gazetelerde 1960 önce ve sonrası ile ilgili anı düzeyinde diziler çıkmaya başladı. Tiyatro bu konuyu tartışmaya açmada öncülük edebilirdi 555 K ile. Şimdi üzüntüm böylesi bir fırsatı kaçırdığı için yalnızca mesleğim adına.

18 Mayıs '86 Baskılardan payını alan Tiyatro sezonları umurumda değil artık. 27 Mayıs'86 ya dek 555 K'nın son noktası konmuş olacak. Kararlıyım. Bundan sonraki 12 gün defterimde aynı sözcüklerle yer almış, Karakusunlar, çalışıyorum.

27 Mayıs '86 Saat 17.30. 555 K son şeklini aldı. Gece Jülide Gülizar'ın evinde 27 Mayısçılar'la yemek yiyeceğiz. Salim Başol da var. Gözlerindeki pırıltıya karşın, «Artık hiç bir şeyin ciddiyetine ve samimiyetine inanmıyorum» diyor. «Olaylar beni böyle yaptı.»

28 Mayıs '86 İstanbul'a döner dönmez, Genco Erkal'ı ve Rutkay Aziz'i arıyorum. Tepkileri ilginç. Genco oyunla ilgili övücü bir kaç söz sonrası bugün için oynamayı düşünmediğini söylüyor. «Seninle bir epeydir anlaşamayacağımızı da biliyorum» diye ekliyor. Nedenini merak etmediğim için sormuyorum. Rutkay teksti pek övmek niyetinde değil. Çok pencere açtığımdan söz ediyor. İzleyicinin alma gücünü çok zorladığımdan... «Halide'den sonra bu denli iç içe düzlemler taşıyan oyunlardan açıkcası korkuyorum» diyor

O da oynamak niyetinde değil.

29 Mayıs '86 Her alanda olduğu gibi Tiyatroda da yeni insanın varlığını özlüyorum. 555 K'yı kendime unutturmadan sabretmem gerek.

Kasım '86 Murat Yetkin Kızılay'da Yücel'le karşılaşıyor. Yücel yerli oyun bulmanın güçlüğünden söz ediyor, Murat da sahnesini bulamamış 555 K'dan. Metropol'den Öktem İstanbul'a gelerek teksti alıyor.

23 Aralık '86 Metropol Gençlik Grubuyla teksti bir kez de birlikte okuyoruz. Soruları, soruları ve soruları var genç arkadaşlarımın...
Politik, sanatsal, umutlu ve coşku yüklü sorular..

28 Aralık '86 555 K'nın sanatçılarıyla Yurdakuler ailesinin Evindeyiz. Duygu ve coşku düzleminde az yaşanır bir gece. Hakan'ın odasına girdiğimizde genç sanatçı arkadaşlarımın yüzlerini unutmayacağım. Muzaffer Yurdakuler oyunda kendi öyküsünün ağır bastığından yakınıyor. Hakan Yurdakuler'in babası oluşu nedeniyle 27 Mayıscıların ortak paydasına yerleştiğini söylüyoruz. Muzaffer Albay o güzel yüreği ile yazgı arkadaşlarının hakkı yenmişçesine üzgün gene de. Nurinnisa Yurdakuler, sevgili Nuni, başta Müştak, hepimizin hayranlığını topluyor o gece. Oyundaki kendisinden biraz sikâyetçi. «O hem sizsiniz hem de değil» diyoruz. «Tüm devrimci ana ve eşlerinin çelişkiler içinde yücelen ortak bir çizelgesi Nuni...» Anlayışla karşılıyor bizi.

17 Şubat '87 Metropolde prova izliyorum. Başlama tarihi olarak 12 Mart belirlendi. Okul ve iş saatlerini zorlayan bir tartım içindeler. Onlara güvenmemi istiyorlar. Hepsini çok seviyorum ve tiyatroda taze kana güvenim sonsuz.

Bilgesu ERENUS

BEŞ MAYIS BEŞ KIZILAY
(555 K)

KİŞİLER

YÖNETMEN .....
1. OYUNCU .....
1. OYUNCU .....
2. OYUNCU .....
3. OYUNCU .....
4. OYUNCU .....
5. OYUNCU .....
6. OYUNCU .....
7. OYUNCU .....
ÇAYCI .....

Hakan'ın odası. Battaniye serili bir somye.

Küçük bir çalışma masası ve kitaplık. Duvardaki fotoğraflardan biri yakın plan demir parmaklıklara sarılı tel örgü. Diğeri ise durgun denize sarkıtılmış idam ilmiğine asılı duygusu veren güneş ışınları. 7 oyuncu kitaplık rafına Hakan'ın anı değerindeki özel eşyalarını sıralar. Kırmızı bir papyon kravat, sünnetliğinden, bir yoyo, diş fırçası, gözlükleri ve traş losyonu.

Oyuncular genel prova hazırlığındadır. Üzerlerinde pijama üniforma karışımı bir giysi... 6. oyuncu bir köşede dikiş dikmekte. Islıkla «Gazi Osman Paşa» marşını çalar bir yandan.

7. OYUNCU — Hakan'ın bademciklerini gören oldu mu?

4. OYUNCU — Benimkileri ödünç verebilirim istersen. (Köpeksi yaklaşır) İhtilâl konseyinize güvenim sonsuz olmakla birlikte konsolosluğuma sığınmak istiyorum. Hev.. Hev. Nasıl Afgan tazısına benziyor muyum?

7. OYUNCU — Yapma N'olur. Zaten geberiyorum heyecandan. (Kavanozu bulmuştur, rafa kor) Sanki Prömiyer.

1. Oyuncu ezber geçmektedir.

1. OYUNCU — Nurinnisa.. Nunim.. Sen neden vermek istememiştin alyansını yirmi yedi Mayısa?

4. Oyuncu raftan kaptığı yoyoyu top gibi sürer.

4. OYUNCU — Sabah sabah bir ihtilâle ne dersiniz? Hazır erken kalkmışken.

3. ve 5. oyuncular da çalımla girer oyuna.

5. OYUNCU — Top Akademili komandolarda.

4. OYUNCU — Canlı hedefler tamam.

3. OYUNCU — Birinci asayiş bölgesi ilerledi, ilerliyor..

5. OYUNCU — Top ikinci asayiş bölgesine geçmiş durumda.

4. OYUNCU — Akılalmaz bir hızla gole gidiyor top.

3. OYUNCU — Vilâyet tamam.
4. OYUNCU — Yeşilköy tamam.
5. OYUNCU — Emniyet tamam.

1. Oyuncu da teksti bırakıp girer oyuna.

1. OYUNCU — PTT tamam ve goool goooooool. İstanbul daha ilk dakikalarda gol heyecanı yaşadı sayın seyirciler.

Oyuncular stadyum edasıyla birbirlerini kutlar

6. OYUNCU — Şunu dışarda oynayamaz mısınız? Biz de çalışıyoruz burda.
4. OYUNCU — Oyun oynadığımızı kim söyledi kızım. İhtilâl yapıyoruz biz. Vee veeee kamera ve mikrofonlarımızı şimdi bir an için Ankara'ya çeviriyoruz sayın seyirciler.

İhtilâlbolcular oyunu sürdürür.

3 OYUNCU — Tank taburu Tandoğan ve Ulus mevkiindeki kaleyi tutmuş durumda.
5. OYUNCU — Suvari alayı atağa kalkıyor.
1. OYUNCU — Bir an topu yitirir gibi oldu İhtilâlbolcular.
4. OYUNCU — Muhafız alayı zorlanıyor.. Dayan Muhafız alayı..

Oyuncular birbirlerinin üstüne yığılmıştır.

Topu bulamazlar bir türlü.

Yönetmen elinde bir bardak çayla gelir.

YÖNETMEN — Bakıyorum eğleniyorsunuz.
4. OYUNCU — Benim favori sahnem. (topu tek başına sürer) Ayrıca ısınma hareketleri yerine de geçiyor.
1. OYUNCU — (Belini tutarak doğrulur) Bu ihtilâlbol sahnesinde iyi ki yokum ben. Çok hamlaşmışım.

Yönetmen sahneye çıkar.

YÖNETMEN — Fena olmadı.. Bir öğrenci odasını andırıyor değil mi? Tamam mıyız herkes?
4. OYUNCU — Hakan Yurdakuler arkadaş bekleniyor. Her zamanki gibi..

6. Oyuncunun 4'e yönelik tepkisi.

6. OYUNCU — Biraz gecikebilirim demişti.. Görevli..

YÖNETMEN — (1. oyuncuya) Sen neden üniformalı değilsin hoca?

1. OYUNCU — Beli fena halde sıkıyor.. Askeriyede de bir türlü uyduramazlardı üstüme.

6. OYUNCU — Bitti. Veriyorum hemen.

3. OYUNCU — Bize çay yok mu? (seslenir) Debreliii hoop sesime gel.

5. OYUNCU — Salon sahibinden ne haber?

YÖNETMEN — Yeni bir haber yok. Dayatma halindeyiz karşılıklı.

3. OYUNCU — Aslında hiç de kötü bir garaj olmaz burası.

4. OYUNCU — Hani biracıydı?

1. OYUNCU — Konfeksiyon atelyesi deniyordu bir zamanda..

YÖNETMEN — En çok kâr getiren hangisiyse ona dönüşecektir mutlâka. Ama mümkün olduğunca geç terkedeceğiz alanı.

Çaycı girer.

3. OYUNCU — Nerdesin bre Debreli, dilimiz damağımız kurudu.

ÇAYCI — Vardık bey ağbiler..

5. OYUNCU — Bu seferkiler ocaktan olsun Debreli. Hep sana çalışıyoruz zaten.

Çayları dağıtır.

YÖNETMEN — Nasıl Hasan Bey, tutacak mı dersin bu oyun?

ÇAYCI — Bakalım, kısmet.

6. OYUNCU — Durum umutsuz galiba. (Verir üniformayı) Muzaffer Albayım.. Üniforman.

1. OYUNCU — (Asker selâmı verir) Sağol kara kız.

YÖNETMEN — Bakalım, kısmet demekle bizi atlatamazsın Hasan bey.

ÇAYCI — Baştan sona bir bakmamız olmadı.. Türküsü hoştur ama. Bir yerden bizim de kulağımıza çalınmış. (söyler) Kahrolası Diktatörler...

3. OYUNCU — Len Hasan efendi oğlum, biliyon mu sen bu sesle harcanıyon aramızda.

ÇAYCI — (Defterine işaretler çayları) Sayenizde yaşıyoruz bey ağbiler.

3. OYUNCU — Şinci ayıp ettin işte. Hani ocaktandı.

ÇAYCI — Bu gün peşin yarın veresiye.. (uzaklaşır) Kahrolası Diktatörler. Bu dünya size kalır mı?

YÖNETMEN — Hasan Beyin kantarı iyi tartar. Bu yılın tiyatro müziği ödülü bizim arkadaşlar. Gerisini bilemem. Şöyle bir toplanalım mı, çaylarımızı içene kadar.

Hepsi sahne ağzına gelir.

YÖNETMEN — Yarın gişemizi açıyoruz.

7. OYUNCU — N'olur hatırlatmayın, mideme kramplar giriyor.

YÖNETMEN — Gelecek hafta bu gün de prömiyer.. 18.30..

7. OYUNCU — Lütfen dedim n'olur.

1. OYUNCU — (7. oyuncuya) Ben onları döverim. Sen merak etme.

İkinci oyuncu elinde bir paketle girer.

2. OYUNCU — Özür dilerim..

4. OYUNCU — Trafik, sel baskını, çekirge afeti..

2. OYUNCU — (sert) Özür diledik ya işte. (mırıldanır) Zaten kafam bozuk.

6. Oyuncu sevecenlikle kendi çayını uzatır ona.

6. OYUNCU — Şeker atmadım..

1. OYUNCU — Günün mana ve ehemmiyeti ile ilgili.. Evet seni dinliyoruz hoca.

YÖNETMEN — Hepiniz çıkardığımız oyuna belli tepkiler geliştiriyorsunuz. (4. ve 2. oyunculara bakar) Hatta özel ilişkilerinize yansıdı bu tepki, farkındayım.
(tek tek öteki oyunculara bakar konuşurken)
Basına yansıyan tartışmalara rağmen bazılarınız zamansız diyor, başımıza belâ arıyoruz.

1. OYUNCU — Kabul.. O benim.

YÖNETMEN — Bazılarınız çok duygusal buluyor.

6. Oyuncu ufak bir el işareti ile kendini belli eder.

YÖNETMEN — Bazılarınız eksikli..

2. OYUNCU — Evet.

YÖNETMEN — Bazılarınız da yirmi yedi mayısı aklamak bizim işimiz değil diyor.

Üç, dört ve beşinci oyuncular birlikte el kaldırır.

YÖNETMEN — Açıkca söylemem gerekirse, benim de rahatsız olduğum şeyler var tekstte.

7. OYUNCU — (midesini tutar) Sağ olun.. Nası! da moral veriyorsunuz. (ikinci oyuncuya) Gelecek hafta bu gün prömiyer duydun mu?

YÖNETMEN — Bir önerim var. Genel provayı unutacağız bu gün. Tekste ve rolünüze kıyasıya eleştiri getirin istiyorum bölüm sonlarında.

3. OYUNCU — Epey geç değil mi bu iş için?

Üç, dört ve beşinci oyuncular belirgin bir dayanışma içindedirler tavırlarında.

YÖNETMEN — Bunu daha önce de denemek istedim. Ama tartışmayı öylesine içinden çıkılmaz bir boyuta vardırdınız ki.. Kestim.

5. OYUNCU — Kendi aramızda bile demokrat olamıyoruz biz. Sosyalistiz diye dolanırız ortalıkda.

3. OYUNCU — Evet, demokrat olmayı öğrenmeli önce. Demokrat..

2. ve 6. oyuncular gerilirler ötekilere karşı.

YÖNETMEN — Tamam, isterseniz özeleştiri deyin.. Gerçi o kavramı hiç sevmediğimi söylemiştim. Biz birbirimizin papazı değiliz. Gene de beni eleştirme hakkınıza saygı duyduğum için bu açıklamayı yapacağım. Daha önce böylesi bir tartışmadan kaçınmamın nedeni BEŞ MAYIS BEŞ KIZILAY'ı toptan red etme aşamasına gelebilirdik.. Bunu gerçekten istemedim. Çünkü bazı tereddütlerim olmasına karşın ben hala çok önemsiyorum teksti.

7. OYUNCU — Ben en iyisi bir Kompensan filân bulayım kendime.

2. OYUNCU — Bence gene hiç bir yararı olmayacak tartışmanın ağbi.

YÖNETMEN — Neyin var senin?

2. OYUNCU — Mahmut Şevket Paşa konağından geliyorum.

YÖNETMEN — Sahi, basın bülteni için resim çekecektin değil mi sen?

2. OYUNCU — Artık Mahmut Şevket Paşa Konağı yok ağbi. (Paketi uzatır) Yalnızca bu.

YÖNETMEN — (açarken) Ne demek yok?

2. OYUNCU — Yerinde yeller esiyor. Yıkmışlar..

YÖNETMEN — Yapma be, çok üzüldüm..

6. OYUNCU — Hani tarihi konaktı.. Korunacak birinci sınıf eser?

1. OYUNCU — Kimbilir ne dalavereler dönmüştür gene. (Üniformasını giyer) Ah ulan ne sahipsiz memleket bu be.

7. OYUNCU — Basın bültenine ne koyacağız şimdi. Broşürde de yerini boş bıraktımdı.

Bir sokak levhası çıkmıştır paketten.

2. OYUNCU — Enkazın arasında buldum bunu.

YÖNETMEN — Şu adrese bak.. Eski Hamam Mahallesi.. Eşref Saat Sokak. (güler) Toplumsal pratik ve tarih bizimle dalga geçiyor sanki.

4. OYUNCU — Sizi anlamakta gerçekten güçlük çekiyorum. Konak dediğiniz de konak olsa bari. Çürümekte olan bir iskelet.

YÖNETMEN — (Dalgın) Yerine ne konacak acaba?

2. OYUNCU — İki işçi temel için hazırlıyorlardı toprağı. Biliyor musunuz dedim, Mahmut Şevket Paşa'nın konağıydı bu yıktığınız.. Asker-sivil gönüllü ordusu ile gericiliğin üstüne yürüyen Mahmut Şevket..

Üç, dört ve beşinci oyuncular alaylı gülümserler ikinci oyuncu konuşurken.

2. OYUNCU — Sonra yirmi yedi mayıscıların Ankara İstanbul ilk birleşme toplantısı gene bu konakta yapılmıştı, dedim. (acılı) Hepsinden, hepsinden habersizdiler..

5. OYUNCU — Bir dönem MHP karargâhı olmamış mıydı o konak?
3. OYUNCU — Hı.. hı.. Bir süre de kontrgerilla merkezi..
2. OYUNCU — Hepsinden, hepsinden habersizdiler..
4. OYUNCU — Senin 555 K'da Hakan Yurdakuler'i oynadığını da bilmiyorlardır belki.. Dev-Gençli bir ölü..

İkinci oyuncu konuşmalardaki kastı yeni sezer daha.

2. OYUNCU — Bana bak, ağzını topla..

Kapışacak gibi olurlar. Altıncı oyuncu ve yönetmen sevecenlikle önlerler ikinci oyuncuyu.

4. OYUNCU — Bırak gelsin bakalım..
5. OYUNCU — (4'ü yatıştırırcasına) Hakan Yurdakulerler ölmez oğlum bilmiyor musun?

Taraflar gerilmiştir yeniden.

3. OYUNCU — Hepsi böyle diye diye geberdiler zaten.
4. OYUNCU — Yalnız kendileri geberseler..
6. OYUNCU — Bana bak, yetti artık. Saygısızlığı bırakın tamam mı?
2. OYUNCU — Şu demokrasi havarilerine bak.
YÖNETMEN — Şimdi herkes yerine. Belli bir noktada birleşmemize olanak yok. Ama hiç değilse oyun içinde anlamaya çalışalım birbirimizi. Bunu başarabilirsek, tartışmalarımız da daha bir düzeyli olacak belki.

Oyuncular aynı gerginlikte sahne gerisine yönelirler.

YÖNETMEN — (6. Oyuncuya) Şunu dekorun bir yerine yerleştirebilir misin? Ordu ve iktidar ilişkilerini irdelemeye çalışan bir oyun için önemli bir aksesuar.
6. OYUNCU — Burası nasıl?
YÖNETMEN — Olabilir, belki biraz daha sola. Yok hayır, sağa.. Sola sola. Yok gene sağa..

6. oyuncu uygular.

6. OYUNCU — E, ama karar ver artık.
YÖNETMEN — Öyle de kalabilir..

Yönetmen yardım eder 6. oyuncuya. Geri çekilir bakar levhaya.

YÖNETMEN — Evet.. (güler) Tarih ve Toplumsal gelişme bizimle dalga geçiyor.

6 OYUNCU — (anlama çabasında) Tereddütlerim var demiştin..

YÖNETMEN — Eski oyunlardan Osmanlı paşası üniformasına benzer bir şey bulabilir misin bana?

6. OYUNCU — O niye?

YÖNETMEN — Anlatırım sonra.. Evet sahne boşaldı.. Salonun ışıklarını alıyoruz.. Müzik giriyor.

Oyuncular geriden ıslıkla «Gazi Osman Paşa marşını çalar. 6. Oyuncu da ıslığa katılarak sahne gerisinde yiter.

YÖNETMEN — Muzaffer Albayım sahne ağzında hazır.

1 OYUNCU — (Başını çıkartır) Hazır..

YÖNETMEN — İkinci zil ve üç.. Kolay gelsin arkadaşlar.

Ana tekst boyunca 1. Oyuncu Muzaffer Yurdakuler 2. Oyuncu Hakan Yurdakuler, 7. Oyuncu, Nurinnisa Yurdakuler diye anılacaktır.

MUZAFFER YURDAKULER — (başını uzatır) Hakan Günaydın.. (ışığı yakar) Hadi kalk oğlum, gene geç kalacaksın.

Boş yataktan tepki gelmişçesine ışığı söndürür.

MUZAFFER — Peki peki.. Yapay ışıklardan hoşlanmazsın biliyorum. (acılı mırıldanır) Güneşi zaptedeceğiz, Güneşin zaptı yakın..

Muzaffer yatağa yönelir.

MUZAFFER — Ayrıca keşke geç kalsaydın. Hep erken davrandınız. Hep erkenciydiniz siz. (yatağın kenarına oturur) Hadi kalk ama. Taze çay demledim. Epeydir birlikte kahvaltı etmedik seninle.

Nurinnisa'nın sesi dışardan duyulur.

NURİNNİSA — Kiminle konuşuyorsun sen?
Muzaffer.. Kapıcıysa altı tane yumurta söyle.

MUZAFFER — (Telaşlı kalkar) Hiç.. Hiç kimse hanım.

NURİNNİSA — (Dışardan) E, konuşuyordun ama, duydum..

MUZAFFER — (Koridora yönelir) Cöpleri bırakırken kediler.. (Bir yerlere çarpar) Bir de dirseğimi vurdum işte.. Sinir uçları.. Acır..

NURİNNİSA — (Dışardan) Kahrolasılar devirmişler mi gene?

MUZAFFER — Ne?

NURİNNİSA — Kediler?

MUZAFFER — Ben toplarım merak etme.

NURİNNİSA — Altı yumurta, duydun mu?

Muzaffer sessizliği dinler bir süre. Yeniden Hakan'ın yatağına yönelir.

MUZAFFER — Altı yumurta diyeceğiz kapıcıya, unutturma. (sevecen zorlar) E, hadi koca herif kalk ama.. Kahvaltı yapmadan okula gitmene izin vermeyeceğim bu kez. (dirseğini tutar) Kalkıp da ne yapacaksın, öyle ya.. Direniş, boykot, işgal hepsi bitti.

Fotoğrafın önünde durur.

MUZAFFER — Ne zaman çekmiştin bu fotoğrafı? İzmir'de öyle ya.. (Acılı bakar yatağa) Öldürülmeseydin zaten asarlardı mutlaka seni... Uyu, uyu hadi.. Biraz daha uyu istiyorsan.

Nurinnisa belirir kapıda, merakla kocasına bakar.

NURİNNİSA — Saat kaç kuzum?

MUZAFFER — (Zıplar, boş bulunmuştur) Hıı, saat mi dedin? bi, bilmiyorum.. Beş buçuk olmuştur herhalde..

Nurinnisa ışığı yakar.

NURİNNİSA — Anlaşıldı gene ihtilâl gördün rüyanda. (uykusunu açmadan eğlenir gibi) 27 Mayıs gün ağarmadan.. Doğdu hürriyet ufuktan.. Peh.. Kabartma tozu da bitmiş, kapıcıya söylemeyi unutma.. (çekilir)

Muzaffer yatağa sığınır yeniden.

MUZAFFER — Annenin kakaolu keki meşhurdur, bilirsin.. Kon-

ken arkadaşları gelecek saat 10'da. (tepki gelmişcesine yataktan) Yoo, sakın kızma.. O da kendini böyle avutuyor, çok acı çekti, üsteleme işte..

NURİNNİSA — (dışardan) Kalkmışken suları da dolduruvei bari. Gene kesiverirler bakarsın.

MUZAFFER — (sıkıntılı) Tamam, tamam hanım..

Kitaplığa yönelir. Kavanozu alır eline.

MUZAFFER — Bu bademciklerin.. (Acılı güler) On iki yaşından beri ilâçlı suda. Belki de hâlâ yaşıyorlar.. Sen yirmi dördünde öldün.

Hakan girer, havlusu omzunda, atletle. Muzaffer özlemle bakmakta ona.

MUZAFFER — Geçende gazetede gördüm. Hapishane giysisini reddediyor Çocuklar.. Aynı senin gibi böyle, duruşmaya çıkmışlar.. (Hakan traş losyonunu alır, güler)

HAKAN — First Class.

MUZAFFER — Doğum günü armağanın.. Hiç kullanmadın.

HAKAN — Benim arkadaşlarımın ayağında çorap yok baba. (gönlünü almak ister) Hem sonra traş olamıyorum biliyorsun, sivilciler..

Nurinnisa elinde telefon, telaşla girer. Giyimli ve daha genç görünümlüdür şimdi.

NURİNNİSA — Hakan'ı içeri atmışlar.. Çabuk. Ne yap et, çıkart evladımı.

Muzaffer kayıtsız görünme çabasındadır.

MUZAFFER — Bok yiyen kaşığını taşır.

NURİNNİSA — Şuna bak, nasıl konuşabilirsin böyle. Hadi çabuk çabuk.. Saçını sakalını kesmişler evlâdımın.

Hakan eli sakalında, ana ve babasını gülümseyerek izler.

MUZAFFER — Bana güvenerek girmesin bu işlere.

NURİNNİSA — Ayol telefon etsene hadi.. Zaten senin hikâyen sürükledi oğlanı bu yollara. Yok Delibaş isyanıymış,

yok demir parmaklıkları söküp, tüfek süngü yapmışlar, yok bitlenmişmiş..

MUZAFFER — Hayatı yanlızca elektrikli, radyolu, televizyonlu sanmasınlar. Ben öyle yetişmedim.

NURİNNİSA — Sen ne diyorsun.. Belki de işkencede evlâdım..

Muzaffer bir an telefona yönelecek gibi olur, vazgeçer sonra.

MUZAFFER — Bok yiyen kaşığını..

Nurinnisa elinde telefonla fırlar dışarı.

MUZAFFER — Nereye?

NURİNNİSA — Mucip amcasını bulacağım. Bari o ilgilensin. Sen de baba olacaksın öyle ya..

Baba oğul gülümserler birbirlerine.

MUZAFFER — Çok mu dövdüler, hadi söyle.. Hiç bir zaman söylemedin hiç..

HAKAN — (gözlerini kaçırır) Polislerden biri tanıdı. Baban kim senin dedi. Sana ne babamdan dedim. Madem suçlu benim.

MUZAFFER — (sigara yakar) Belki de annen haklı. Asıl suç benim. Taşıyamıyacağın kadar çok şey yükledim sana.

HAKAN — Hadi baba.. 1968 öğrenci hareketleri sırasında on-altı yaşındaydım ben, 72'de de yaşıtlarımın idâmını yaşadım. Neyi ne kadar gizleyebilirdin ki benden..

MUZAFFER — (öksürür) Lânet olası.. Bu ilk sigaralar.. Söyle çok dövdüler mi çok?

HAKAN — (gülümser) Baba ben ölüyüm artık ne farkeder?

MUZAFFER — Düşüncelerinizi kendi evlâdınızla sınırlamayın derdin. Hâlâ dövüyorlar.

Muzafferin gözleri duvardaki fotoğrafta takılı kalır.

HAKAN — Bunu senden duyduğuma sevindim baba.

MUZAFFER — (gözlerini alamaz bir türlü) Elimden bir şey gelmedi ki.. Gelmiyor hiç.

HAKAN — (O da bakar fotoğraftan yana) Olsun gene de sevindim duyduğuma.

Muzaffer birden kucaklamak ister oğlunu.

MUZAFFER — Çok özledim seni çok. Vurulan her tokatta, her copta özledim seni. (bunalır) Hele bu lanet olası ilmikler..

Hakan da kollarını açmıştır.

MUZAFFER — Tabii senatör benim babam, demedin öyle mi? Yirmi yedi mayıscı bir ihtilalci..

Birbirlerine ulaşamazlar.

MUZAFFER — Sarılabilsem, bir sarılabilsem sana.
HAKAN — Görüyorsun baba, olmuyor işte.

Ikisinin de kolları yana düşer.

MUZAFFER — Söylesene yanlışımız nerdeydi oğul?
HAKAN — Yanlışınız baba.. (vazgeçer) Çok konuştuk bunu seninle.

MUZAFFER — Olsun gene konuşalım. (umutsuz) Hemen öfkelenmek yok ama..
HAKAN — On dakikadan fazla sürmedi konuşmalarımız.
MUZAFFER — Öfkemizi suskunlukta bağduk hep. (gülümser) Nasıl da benziyoruz birbirimize.
HAKAN — Doğal.. Oğlunum senin..
MUZAFFER — Oğlum..

Muzaffer sarsıla sarsıla ağlamağa başlar. Hakan istese de bir türlü değemez babasına.

HAKAN — Hadiii.. İhtilalciler ağlamaz baba.

Muzaffer birden keser ağlamayı.

MUZAFFER — Söylesene, yanlışımız nerdeydi baba?
HAKAN — (şaşırmıştır çok) Bana baba dedin..
MUZAFFER — Hep karıştırıyorum artık. 1920'de Delibaş isyanında mı vurdular seni, 76'da otobüs beklerken Ankara'da? Karıştırıyorum. Oğlum musun, babam mı? Karıştırıyorum hep.

Muzaffer küçük bir çocukmuşçasına büzülür.

Kalabalık efekti girer. Silah sesleri. Dışardan çığlıklar duyulur.

Kadın ve çocuk görünümlü oyuncular doluşur sahneye. Hakan çıkmıştır.

6. OYUNCU — (Behice Ana) Ay tutulmuştur, korkmayın açar kendini.

6. Oyuncu Muzaffer'i çeker alır ardına. Ötekileri de. Kendini seslere siper etmiştir sanki.
Sesler

— Katli vaciptir

— Komünist zabit

— Mustafa Kemal'in ordusunda

— Vurun allah lillâh aşkına..

MUZAFFER — (çocukmuşçasına) Sünnet olmak istemiyorum ben. Baba, babamı kesecekler..

6. OYUNCU — Namık Kemal, Namık Kemal nerde?

6. oyuncu birini daha çeker alır ardına.

MUZAFFER — Hadi gene mezarlığa saklanalım Namık Kemal ağbey. Bademşekeri de istemiyorum ben. Babamı kesecekler.. Nolur babamı kesmeyin amca.

Hakan terliklerini sürüyerek girer.
Muzaffer Behice Ananın elinden kopup, sürünerek yaklaşır ona.

MUZAFFER — Terliklerin kanıyor baba. Kar topu oynayacaktık hani?

HAKAN — Kapıyı aç Behice, korkma.. Bizim din kardeşlerimiz bunlar. Cuma namazından geliyorlar.

Sesler daha da artar.

— Din elden gidiyor, şahlanalım müminler

— Allah yolunda cihad farzdır.

— Kâfirlere ölüm..

Hakan her yükselen sesle düşecekmiş gibi olur. Muzaffer dayanak olma çabasında ona.

MUZAFFER — Baba.. Babamı kesmesinler.

Sesler ilkelleşir iyiden.

— Kadının kolundaki bileziklere bak, vurun..

6. oyuncu birileriyle bileziklerini çekişir gibidir.

— Uğraşma kes kolunu kaltağın..

HAKAN — (düşerken) Bunlar bizim din kardeşlerimiz, korkmayın.

Muzaffer de beline tekme yemiş gibi devrilir.

— Komünist zabitin piçi..
— Daha ananı da oynatacağız..
— Konya çifte tellisi, tepside
— Eşhedüenlaaaaa...

HAKAN — (düştüğü yerden) Üzülmeyin, allahın dediği olur.

Aile başına üşüşmüştür Hakan'ın.

6. OYUNCU — Zabitim, efendiciğim kalk.

NURİNNİSA — Hakan.. Hakanımı vurmuşlar durakta.

HAKAN — Allah yok.. (başı düşer) Hayır..

Ötekiler çıkar.

MUZAFFER — Babamın yüzüne bakamamıştım o gün. Otobüs durağında da sana.. Aynı ırmağın kollarısınız siz. Önüne set vurulan özgürlük ırmağı. (sigara yakar) Bu yüzden de yaşıyor gibisiniz hâlâ.

Hakan doğrulur.

HAKAN — Özgürlük ırmağı deyimini sevdim baba. Özgürlük tutkusuna böyle geniş bir açıdan yaklaşman sevindirici. (kalkar) Yalnızca yirmi yedi mayısa bağlamaman yani..

MUZAFFER — (öksürür) Kurtuluş savaşı var önce tabii. (güçlükle konuşmakta) Mustafa Kemal.. Atatürk devrimleri..

Hakan gülümseyerek kitaplığa yönelir.

HAKAN — Ben çok daha evrensel bir yaklaşım sanmıştım.

Hakan Devrimler Tarihi kitabını alır eline.

MUZAFFER — Ne demek yani.. Sen demez miydin.. Baruttan sonra en güçlü silah keşfedilen.. Ulusal kurtuluş savaşları..

HAKAN — Bir Amerikan generalinin sözü baba - (gelişi güzel karıştırır sayfaları) Silahın ters tepmesi için ellerinden geleni ardlarına komuyorlar.

Kitabı yerine kor. Gardroba yönelir. Kapağını açar.

HAKAN — Neden dolu bu hâlâ?

MUZAFFER — (öfkeli fırlar) Gardrop devrimciliği öyle ya.. Benim oğlum böyle yaklaşamaz. Böyle yaklaşmasına izin vermem Atatürk'e.

Muzaffer kol kanat germiştir gardroba.

MUZAFFER — Sana bağırdım diye gücenmedin ya bana?

Hakan bir giysi çıkarır dolaptan.

MUZAFFER — Çoğunu verdik elbiselerinin. Hatta hiç giymediklerin vardı aralarında. (okşar giysiyi) Bazılarına annen de ben de kıyamıyoruz. Sana has bir koku sinmiş sanki üzerlerine.

Hakan giysiyi asar, kayıtsız.

MUZAFFER — (öfkelenir gene) Bir sokağa çık da gör bakalım.. Sokaklar çarşaflılarla doldu. Çember sakallı ticaniler. O burun kıvırdığınız kıyafet devriminin bile ne denli önemli olduğunu anlardınız, bir sokağa çıkabilsen..

Hakan dolabın kapağını kapatır.

HAKAN — İlk tutuklandığımda, size avukatla haber yollamıştım. Bursa Nutkunu okusunlar o zaman beni daha iyi anlarlar diye..

MUZAFFER — Sen ne diyorsun sen, utanmasalar istiklâl marşı yerine ezan okutacak bunlar okullarda. Kâğıt kalem ver bana çabuk.. Devlet başkanına mektup yazacağım.

Hakan okul defterinden yırttığı bir sayfayı uzatır babasına, sakin.

MUZAFFER — (kâğıda bakar dalgın) Bu ne? (güler)
Nadanlar eder sohbet-i nadanla telezzüz
Divanelerin hemde mi divane gerektir.

HAKAN — (şaşırmış) Efendim..

MUZAFFER — Hiç. (güç toplama çabasında) Alnımda işgalin izini taşıyorum ben hâlâ.. Bir İtalyan neferinin attığı taşın izi..

HAKAN — O da senden korkmuştur mutlaka..

MUZAFFER — Peh.. Halkların kardeşliği.. İşgalde öyle değildi ama.. (sigara yakar) Adımı Çanakkale savaşında vermişler benim.. Muzaffeeeeerrr zafeeeeeeeer.

HAKAN — Ninemin çığlığı bu. Delibaş isyanından beri asılı duruyor boşlukta.

MUZAFFER — Oluk gibi kan akıyordu alnımdan. Komşular örümcek ağı basalım dediler. Behice anam cahildi ama..

HAKAN — Tentürdiyot dedi.. Biliyorum.

MUZAFFER — (dumanları yırtar gibi) Bu örümcek ağları.. Dört bir yandan sardılar gene. (öksürür) İzin vermem buna, izin vermem.

HAKAN — Yazmağa başlamayacak mısın?

MUZAFFER — Herkes şalvarlı okulda. Benim ayağımda kısa pantolon.

HAKAN — Başında Mustafa Kemal'in kalpağı, biliyorum.

MUZAFFER — Hoca değneğini uzatıp soruyor. (oynar) Nesin sen?

HAKAN — Öteki çocuklar gibi «Elhamdülîllah Osmanlı ve Müslüman» demek istemiyorsun..

MUZAFFER — (oynar) Ben Türküm..

HAKAN — Dövüyor seni

MUZAFFER — (oynar) Seni Anadolu Türkü ayısı.. (öksürür) İzin vermem buna izin vermem. (kâğıda bakar acılı) Bir başlayabilsem.

HAKAN — (yüreklendirme çabasında) Madalyaları sevmedin hiç. Böyle başlıyabilirsin belki.. O çilingir muhteviyatı fazlalıklar.

MUZAFFER — Hele Amerikalıların.. Köprücük kemiğinden taa göbeğe kadar.

HAKAN — Genelkurmay başkanının odasındasın baba.. Anlatsana.

MUZAFFER — (mutlu) Gerçekten istiyor musun?

HAKAN — Her zaman sevdim o hikâyeni.

MUZAFFER — (güçlüdür şimdi) Genelkurmay başkanının odasındayım. Bir rapor görüşeceğiz, ayakta tutuyor beni, oturtmuyor. Ağzında bitmek üzere bir pipo, bir amerikan çavuşu giriyor odaya..

HAKAN — Ayaklara fırlıyor genelkurmay başkanı. (oynar) Ooooo Well come mister.
Ani bir kararla masanın bitişiğindeki koltuğa oturuyorsun sen.

MUZAFFER — Ayak ayak üstüne atarak hem de.

HAKAN — (oynar) Hayrola yarbayım.. (doğal) Yarbay rütbelisin o zamanlar.

MUZAFFER — (ayak ayak üstüne atarak oynar) Bir Amerikalı çavuşun ağzında pipoyla girdiği makamda, bir Türk kurmayı ayak ayak üstüne atar komutanım.

HAKAN — Öfkeleniyor çok. (oynar) Derhal çıkın burdan. Sizinle sonra görüşeceğiz.

MUZAFFER — (gururlu) Dosyamı alıp çıkıyorum. (kalkar) İhtilâl sabahı, tavuk gibi kümeslerinden toplanacaklar arasında onun da adı var.

HAKAN — Yatak odasına kadar giriyorsun generalin.

MUZAFFER — (oynar) Ayağa kalk general.. Görüşeceğiz demiştin.. Nasıl görüştük mü? (doğal) Rengi sapsarı, tir tir titriyor karşımda.. (çöker masaya)

HAKAN — Titriyorsun baba..

MUZAFFER — Sabah ayazı belki de. Boşuna mı ihtilalci oldum ben. Hep derlerdi.. O kibar, yumuşacık adam..

Muzaffer ne yazacağını bilemez bir türlü.

MUZAFFER — Kendi yurdumuzda İncirlik hava üssüne giremezdik biz.. Durup dururken mi ha, durup dururken..

HAKAN — Kahrolsun emp..

Muzaffer oğlunun ağzını kapar telaşla..

MUZAFFER — Sus, sakın sakın.. Çoktandır içleri boşaldı o sloganların.. İçleri yok. Genç ölüleri çağrıştırıyor yanlızca..

HAKAN — Hayır, konuşacağız baba. İhtilâlin daha ilk gününde sadakatinizi ilân ettiniz.. Natoya Centoya bağlıyız diye..

MUZAFFER — (Acılı güler) Sorsan yalnızca zevcelerimize bağlıydık biz.. Ama kötü mü yaptık.. Kamuoyunu düşünmek zorundaydık. Sonra hür dünyanın hakkımızdaki kanaati.. İhtilâl ciddi bir iştir.. Biz sizler gibi çelik çomak oynamıyorduk sokaklarda..

Hakan kitaplığa yönelir.

MUZAFFER — Afedersin.. Nereye gidiyorsun, gitme sakın..

HAKAN — Burdayım baba.. Aslında on dakikadan çok daha fazla sürdü konuşmamız.

Hakan Devrimler Tarihi kitabını alır.
Bir öğrenci gibi, ezberlercesine çalışmağa başlar.

MUZAFFER — (acılı, pişman) Keşke Türk Tarihinden başka hiç bir kitap okumana izin vermeseydim senin.

Hakan öfkeyle bakar babasına.

MUZAFFER — İzin vermeseydim bu gün yaşıyor olacaktın belki de.

Hakan yeniden kitabına döner.

MUZAFFER — Değer miydi onca cana, değer miydi ha?

Yumruklarını sıkıp kasılır Hakan.

MUZAFFER — Sakın.. Sakın bir şey söyleme.. Duymak istemiyorum. (önündeki kâğıda bakar, çaresiz) Biliyor mu-

sun bu gün yirmi yedi mayıs. Annen diyor ki.. Devlet başkanına filân, boşuna, hiç yazma..

HAKAN — (kitaptan kopmadan) Seni rahatlatacaksa yaz baba.

MUZAFFER — (sigara yakar) Yazacağım.. Benim kimseden korkum yok. (kararlı yazar) Hanlarım hamamlarım olmadı hiç. Çocuklarıma bir apartman dairesi bile bırakmış değilim. (boğulurcasına öksürür) Bırak o kitabı da yanıma gel.. Görmüyor musun ne kadar yalnızım.

Hakan yaklaşır babasına.

HAKAN — Çok sigara içiyorsun baba.

MUZAFFER — Sigara içmeden değil düşünmek, yürüyemiyorum bile. Yanıma otur. Annen diyor ki..

HAKAN — (oturur) Öteki arkadaşların ne diyor baba?

MUZAFFER — Öteki arkadaşlarım.. (gülmeğe başlar) Zaten kaç kişi kaldık şurda. Siyasete atılanlar, yolunu bulanlar dışında. (gülmesini engelleyemez bir türlü) Öteki arkadaşlarım.. Ne diyorlar bilmem ki.. Onlar da benim gibi çoktan pijamalarını giyindiler.

HAKAN — Sinirlerin berbad olmuş senin baba. Hadi toparla kendini.. 235 generale pijama giydirdik diye övünürdün bir zamanlar.

MUZAFFER — 235.. (güler) Sana da komik gelmiyor mu? 235 pijamalı general.. Ne zamandır bizim de sırtımızda.

4 ve beşinci oyuncular girer. Pijamalı 1 ve 2 diye anılacaktır 1. perdenin ana teksti doğrultusunda.

MUZAFFER — Geldiniz demek, sizi de uyku tutmadı..

Muzaffer onlara yönelir. Coşkulu.

MUZAFFER — Pijamalı da olsa, içimin yüceldiği dönemleri bir kez daha yaşamak isterim sizinle. Sil baştan umudu yani.

Sarılır onlara.

PİJAMALI 2 — Hakan nasıl?

Muzaffer sevinçle Hakan'a bakar.

HAKAN — Sami amca bademcik ameliyatımı soruyor, biliyorum.

MUZAFFER — Kalemi al hadi.. Sen yaz.. Anlat bizi onlara.

Hakan sıkıntılı bir derse başlayacakmışçasına kağıt kaleme uzanır.

MUZAFFER — (rahatlamıştır çok) İyidir kerata.. İki tane kocaman iltihap yuvası çıktı ağzından, gene de atmaya kıyamıyor. İlaçlı suya koyduk. Her gün yatağından şaşkınlıkla seyrediyor kavanozu.

Hakan kalemi dişler, sıkıntılı.

MUZAFFER — Siz Hakan'ı bırakın da.. Bu memleketin hali ne olacak onu söyleyin..

Yönetmen Osmanlı Paşası giysisi ile sahnededir.

YÖNETMEN — Her zaman böyle girerler konuya, (alaycı) Memleketin hali..

Oyuncular şaşkınlıkla bakar yönetmenden yana.

YÖNETMEN — ssss devam..

PİJAMALI 2 — Memleketin hali.. (şaşkınlığı sürmede) Biz de ne zamandır onu konuşuyoruz arkadaşlarla.

MUZAFFER — Konuşma dertleşme, ağız arama zamanı geçti arkadaşlar.. Bıkıp usanmadınız mı? İşi fiiliyata dökeceğiz artık.

YÖNETMEN — Macera düşkünü, budalalar..

PİJAMALI 3 — (memnundur) Çok ateşli görünüyorsun Muzaffer.

MUZAFFER — Ateşli de söz mü arkadaş, sıtma tutmuş gibi titriyorum baksana.

i oyuncu oyunu sürdürmez artık. Pijamalılar kaçamak güler.

1. OYUNCU — Ne olup bittiğini anlayabilir miyim? Nerden çıktı şimdi bu Osmanlı paşası.. Tekstte böyle bir şey yok.

Herkes bırakır oyunu.

YÖNETMEN — Tereddütlerim var demiştim. Tarihsel boyutu eksik buluyorum tekstte.. Varsayın ki tartışmayı ben başlatıyorum işte..

6. oyuncu hızla girer bir nişan takar yönetmene, çeki düzen verir, çıkar.

4. OYUNCU — Ey ruhh geldinse.. Bir ölü derken, ikincisi oyunda. Hay allah..

5. OYUNCU — Dokunma. Bence çok ilginç laflar ediyor paşa. Bu sahnede hep rahatsızdım zaten.. «macera düşkünü, budalalar..» İçimdeki sesi duyar gibi oldum bir an.

4. OYUNCU — İlginç olmasına ilginç de.. Hay allah.. (güler)

1. OYUNCU — Yok arkadaş.. (üniformasını çıkarmak ister) Hepiniz çoluk çocuktunuz.. Ben o günleri yaşadım. Böyle açıktan sövdürtmem 27 mayısa.

Öteki oyuncular da kulisten başlarını çıkarır. Ne olup bittiğini anlama çabasında.

2. OYUNCU — Ne yapmak istediğini anlayamadım ağbi.. Tehlikeli bence..

Yönetmen 1. oyuncunun üniformasını çıkarmasını engeller.

1. OYUNCU — Macera düşkünü budalalarmış..

YÖNETMEN — Telaşlanma be hoca.. Sen de genç adam.. Bir şey deneyeceğiz.. Evet herkes yerine.

Kulistekiler görünmez.

YÖNETMEN — (oyuna çeker) Muzaffer albayım sinirlidir çok. Bir önceki replikten alıyoruz.

Az önceki yerlerini alır oyuncular.

PİJAMALI 3 — Çok ateşli görünüyorsun Muzaffer - (güler) Bir daha olmayacak, pardon..

MUZAFFER — (Titremesini engelleyemez) Ateşli de söz mü arkadaş. Sıtma tutmuş gibi titriyorum baksana.

PİJAMALI 2 — Senden farklı düşündüğümüzü sanma Muzaffer.. Ama biliyorsun, dokuz subay olayı..

Anons girer.

— Milli Müdafaa Vekâleti Temsil Başkanlığından bildirilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri arasında, büyük sayıda tevkiflerin yapılmış olduğu ve binaenaleyh geniş ölçüde bir takım tertiplere girişilmiş bulunduğu yolunda ortada mübalâğalı şayialar dolaşmakta ve bu şayialar ecnebi memleket ajansları tarafından da neşredilmeye başlanmış bulunmaktadır.

Yönetmen kışkırtıcı bir edayla gözdağı verir, pijamalılara..

— Hakikat şudur ki, tevkif edilenler, hepsi İstanbul'da olmak üzere dokuz kişidir. Bunlardan biri emekli olarak üç albay, bir yarbay, dört binbaşı ve bir yüzbaşıdan ibarettir.

YÖNETMEN — Ha ha.. Gördünüz ya, nasılmış..

MUZAFFER — (korkuyu yenme çabasında) Boşversene.. O mesele çoktan savuşturuldu.

PİJAMALI 2 — Öyle deme.. Arkadaşların sağlamlığı sayesinde..

PİJAMALI 1 — İşkence altında bile konuşmadılar.

PİJAMALI 3 — Bir tek ihbarcı içerde..

MUZAFFER — İyi ya işte. Dokuz subay şokundan kurtulmamız gerek artık. Söyler misiniz daha ne kadar bekleyeceğiz. Kızılayda yürürken bir vatandaş ayağımın ucuna tükürdü geçende, yazıklar olsun siz de subay olacaksınız diye.. Nerede Enverler, Niyaziler, Eyüp Sabriler..

YÖNETMEN — Ağababaları bunların, meşrutiyetçiler.

Yönetmen güler.

MUZAFFER — (bağırır öfkeyle) Yoksa Türk ordusunda o eski ruh tükendi mi artık? (yönetmene yöneltir öfkesini) Bütün kabahat omzu kalabalıklarda.. İktidara yaranmak için yarışıyorlar..

PİJAMALI 1 — Savunma bakanı, elini cebine soktu geçende.

Mendil çıkarmak istemiş.. Tam yirmi general çakmağı aynı anda.. Sigara içecek sanmışlar..

MUZAFFER — Sen ne diyorsun.. Tabi ya..

PİJAMALI 3 — Paltosunu tutmak için öyle çekiştiriyorlar ki yırtacaklar.

MUZAFFER — Fiiliyat arkadaşlar, fiiliyat.. Hayır. Türk ordusunda o eski ruh tükenmedi daha.. Benim bildiğim iki kişi bir örgüt sayılır.

YÖNETMEN — (alaycı) Üstelik de dört kişi bunlar..

İkinci oyuncu yönetmenin ne yapmak istediğini kavrayamaz bir tiirlii.

PİJAMALI 1 — Napıcağız?

PİJAMALI 2 — Her şeye rağmen bir general gerekli bize.

PİJAMALI 3 — Hem de dört yıldızlısından..

YÖNETMEN — Neyseki sonunda silsile-i meratibi hatırlarlar..

Yönetmen tamam mı gibilerden ikinci oyuncuya bakar. İkinci oyuncu biraz daha rahattır şimdi.

MUZAFFER — Haklısınız.. Emir kumanda zincirinden kopmamız tehlike taşır. Kim ama kim, kime güvenebiliriz söylesene.

PİJAMALI 1 — Ben böyle birini tanıyorum. Faik bey..

MUZAFFER — (Dalgın) Silsile-i Meratibe dedik. Sivil olmaz..

PİJAMALI 3 — Saçmalama.. Bizim Cemal Aga.. Ordudaki kod adı bu Faik bey..

MUZAFFER — Cemal Aga ha? Bence de uygundur. İktidar yolsuz işlerine alet edemedi onu. Gidip bulmalı hemen.

YÖNETMEN — (güler) İttihat ve Terakkiciler de bana gelmişti.. (kendine çeki düzen verir, gururlu) Gene bir baş yiyecekler. Aman paşa canım paşa ocağına düştük ki hiç sorma.. Sonra da yalvar yakar ettiklerini unutuverirler..

Hakan kavanozdaki bademciklerini izler, acıyla.

MUZAFFER — (görür) Demokrasimiz iltihap bağlamıştır arkadaşlar. Kesip atmaktan başka çare yok. Hem de kavanoza koyup saklamamak koşuluyla, (Hakan'a) Ne duruyorsun, yaz sen.. (pijamalılara) Hadi söyleyin, ne yapıyoruz?

Hakan isteksiz oturur masaya yeniden.

PİJAMALI 3 — Hiiişşt, önce yavaş sesle konuşmasını öğren sen..

MUZAFFER — Daha ne kadar bekleyeceğiz arkadaşlar..

PİJAMALI 2 — Dur bre Rumelili.. Seni bilmez miyim.. Tramplendeki adamı aşağı itelersin sen.

Pijamalılar birbirlerine sokulurlar.
Muzaffer ortalarında.

PİJAMALI 1 — Dinle şimdi.. (Sesini iyice azaltır) Böyle bir teşkilatımız var. Girmek ister misin?

MUZAFFER — Şuna bak. Bir de soruyor.. Balıklama hem de.. (sevinir çok) var, var demek..

PİJAMALI 3 — Hiiiişşşt.

MUZAFFER — Balıklama dedim ne var bunda.. (coşkusu sınırsızdır) var, var demek..

Muzaffer sarılır arkadaşlarına..
Ötekiler tepkisiz.

MUZAFFER — Kazık gibi durmasanıza be..

PİJAMALI 3 — Kuran ve silah üstüne yemin edeceksin önce.

YÖNETMEN — Sonra kapılar vurulacak yavaşca, Muin. Sonra da üç defa, hilâl, hilâl, hilâl.. (güler)

1. oyuncu yeniden kopar oyundan.
Üniformasının düğmelerine davranır.

1 OYUNCU — Yok arkadaş. Bu osmanlı paşası hariçten gazel atacaksa hep böyle, ben yokum bu işte.. Hiç bir şeye saygısı yok. Açıkca dalgasını geçiyor.

YÖNETMEN — Arkadaşlar yakın tarihimizle kasıtlı olarak müthiş bir kopukluk yaşatılıyor bize. Her şeyi iç içe görme külfetine katlanalım lütfen. Küçük bir deneme yapıyoruz burda, devam.

2. oyuncu 1. oyuncunun oyuna girmesini sağlamağa çalışır.

1. OYUNCU — Konsantrasyonum bozuluyor yahu ayıp değil ya..

2 Oyuncu onun düğmelerini iliklemesine yardım eder. 7. oyuncu başını çıkarır kulisten.

2. OYUNCU — Sanırım ordunun üst kademe geleneğini vermek istiyor hoca, devam..

7. OYUNCU — Neler oluyor, söyler misiniz? Bu gidişle bize hiç sıra gelmeyecek.

3 OYUNCU — (7. oyuncuya) Aklın ermez.. Toz ol sen.

7. Oyuncu dilini çıkarır cna, giderken.

YÖNETMEN — Devam ediyoruz. (1. oyuncuya) Teşekkür ederim hoca.
Bir ufak doğaçlamaya ne dersiniz? Osmanlı'da bir Hürriyet Cemiyeti.. Aşağı yukarı hepimizin bir fikri var değil mi?

C Oyuncu sahne gerisinden fes atar oyunculara.

YÖNETMEN — Olabildiğinde.. Deneyeceğiz.

Oyuncular fesleri giyer. Yönetmen önemseterek başlatır salıneyi.

YÖNETMEN — Muin. (yavaşça kapıyı çalar gibi) Hilâl, Hilâl, Hilâl..

Oyuncular çevreyi gözleyerek birbirlerine sokulurlar.

5. OYUNCU — Hafiyeler kol geziyor gene.

3. OYUNCU — Üç fayton değiştirdim ben.

4. OYUNCU — Bu kadar mıyız?

1. OYUNCU — Şimdilik.. Unutmayınız ki, asker sivil kadroları ile birbirinden habersiz, bu ülkede binlerce Hürriyet Cemiyeti var.

YÖNETMEN — Olabildiğince dedimse.. Biraz daha Osmanlıca cümle tertibi çocuklar..

3 OYUNCU — Bir durum muhasebesi yapmalıyız önce. Hükümet.

1. OYUNCU — Vükela Heyeti

3. OYUNCU — (1. oyuncuya) Ükelaa.. (sürdürür) Vükela heyeti otuz yıldır ülkenin refah ve huzuru için yapılması şart hiç bir görevini, yani vazifesini yerine getirmedi.

1. OYUNCU — Fena Değil.. Dinle.. Memleketin bütün idaresi ve iktisadi siyasi mekanizması mabeyn başkâtibinin emir ve tasavvutuna bağlı. Ne haber?

İkinci oyuncu ani bir kararla girer doğaçlamaya.

2. OYUNCU — İktidar oligarşisi.. Yapay bir denge bu. Kimseyi yanıltmasın.
3. OYUNCU — Hah çıktı gene.
5. OYUNCU — Biz de nerde kaldı diyorduk.
2. OYUNCU — Köşe başlarını toplum polisi tutmuştu. Atlattım. (üçüncü oyuncuya karşı ağzıyla gazoz açar gibi) puuuup Fruuukoooo.

Oyuncular duraksar bir an.

YÖNETMEN — Devam devam..
4. OYUNCU — İrad daraldı. Hırsızlık ve suistimaller aldı yürüdü. Halk..
1 OYUNCU — Ahali..
4 OYUNCU — Ahali sefalet içinde.
5. OYUNCU — Dış siyasette idarei- maslahat ve acizlik hüküm sürmede..
2. OYUNCU — Natoya ve ikili anlaşmalara hayır..

Öteki oyuncular desteklemekte üçüncüyü.

3. OYUNCU — Dahili ve harici bu gidişte.. (zorlanır) Bu ahval ve şartlar altında.. Memleketin münevver evlatları.. (bulamaz) Kodesi boyladı.. Benden bu kadar.
5. OYUNCU — Ya da tek tek Avrupaya çekilerek istibdad aleyhine mücadeleye girdiler..
1 OYUNCU — Miskinane bir tevekkül ve sabırla, anane ve akide telkinleri altında bu zalim esarete boyun eğmiş bulunmaktayız hepimiz.
2. OYUNCU — Üniversite bahçesine kapamak istiyorlar bizi. Oysa Türkiye tümüyle bir okul olacak. Kitleleri..
3. OYUNCU — Ahali..
2. OYUNCU — Kitleleri kendi sorunları üstünde düşünüp söz

söylemeğe ve karar almağa zorlamalıyız. Öncü gücüz biz gençlik..

1. OYUNCU — (coşkulu) İstibdad dramının perdesini yırtıp atalım arkadaşlar..

OYUNCULAR — (birlikte) Yırtacağız..

Oyuncular ortak bir coşku içindedir.

YÖNETMEN — Tarih tekerrür ediyor öyle mi? (güler) Bırakın bu safsataları.. Tarih tekerrür ediyorsa bu sizin beceriksizliğiniz..

Oyuncular topluca yönetmenden yana bakarlar.

2. OYUNCU — Bu paşayla işimiz var.. Çetin ceviz..

1. OYUNCU — (fesini çıkartır) Biz de kendimizden geçip TRT televizyonuna dönüyorduk az daha.

3. OYUNCU — (fesini çıkartırken) Anladık kötü bir doğaçlama.. (2. oyuncu için) Ya bu Türk Dil Kurumu çocuğunun işi neydi, Hürriyet Cemiyetinde, aramızda.

2. OYUNCU — (dikilir) Anarşist desene hadi.. Terörist ya da..

3. OYUNCU — Onu kendin söylüyorsun işte..

Kapışacak gibi olurlar.

1. OYUNCU — Dokunmayın benim oğluma..

YÖNETMEN — Çocuklar çocuklar lütfen.. Bölüm sonunu bekleyin.

4. OYUNCU — (fesini çıkartırken) Al işte gene anti demokratik bir uygulama.. Yönetmen sürpriz öneriler getiriyor biz ne dersek bölüm sonuna..

YÖNETMEN — Yerlerinize lütfen.

5. Oyuncu da fesini çıkarır. 6. oyuncu çabucak toplar fesleri. Oyuncular eski yerlerine yönelir. Hakan çalışma masasında gergindir çok. Muzaffer yaklaşır bakar.

MUZAFFER — Sen hiç bir şey yazmamışsın daha.

HAKAN — Bunları herkes biliyor baba.. Sanırım devlet başkanı da..

MUZAFFER — Bu toplumun belleği yok oğul. Sen yaz, yaz gene de.. İnatla hatırlatacağız (başını okşar) biz mecburuz.. Bıkıp usanmadan inatla.. Küskünlük yaraşmaz bize. Ben şimdi bir takım görevler icat edip İstanbul'a gidiyorum. Ordaki arkadaşlar da aynı sancıda. Ankara İstanbul arası Koordinasyon görevi düştü bana.

HAKAN — (ilgisiz) Evet.. Anneme anlatman güç olacak bunu.

Nurinnisa girer. Hakan yoyosunu alır eline, gerginliği sürmede.

NURİNNİSA — İkide bir de bu İstanbul neyin nesi? Söyle bakalım hadi, kim o kadın?

MUZAFFER — Kadın filân yok hanım, saçmalama..

NURİNNİSA — O durup dalmalar, eve geç gelmeler.. İç çekip oflamalar..

MUZAFFER — Hanım kırk defa söyletme.. Genel kurmaya bir rapor hazırlıyorum işte.

NURİNNİSA — Ne bitmez tükenmez rapormuş o. Tatbikata filân çıktığına da inanmıyorum senin. Falında da çıktı zaten. Etine dolgun, kısa boylu sarışın. Hadi saklama artık, kim o kadın?

MUZAFFER — Hanım güldürme beni, git işine.. Allah allah bu yaştan sonra..

NURİNNİSA — Bir de gülüyor utanmadan. Ah ne talihsiz kadınmışım ben. Çocukların boyuna yetişti, bari onlardan utan.

Nurinnisa çıkar. Hakan yoyosunu atıp tutar bir kaç kez. Pijamalı 3 yaklaşır. Muzaffer Nurinnisa'nın ardından bakmakta hala.

PİJAMALI 3 — Hoş geldiniz albayım.

Birbirlerini selamlarlar.

PİJAMALI 3 — Sizi bizim arkadaşlarla tanıştırayım

Pijamalı 1 ve 2 girer.

PİJAMALI 3 — Hepsi denenmiş arkadaşlardır, sağlam..

Karşılıklı selam alış, uzun uzun el sıkışırlar sonra, Hakan yoyosunu atıp tutar sürekli.

MUZAFFER — Aman çocuklar.. Ankara'daki arkadaşların da üzerinde hassasiyetle durdukları en önemli nokta.. Aman ha yazılı bir belge bulundurmayacağız hiç.

PİJAMALI 2 — Endişelenmeyiniz albayım. Hücre biçimi bir örgütlenme uyguluyoruz biz.

Hakan ilgilenmeğe başlar oyunla.

PİJAMALI 1 — Herkes en fazla iki kişiyi tanıyor mensup olduğu örgütten..

Hakan gülümser, düşlü.

MUZAFFER — İşin riski büyük arkadaşlar. Sızmalara dikkat, aman ha..

PİJAMALI 2 — Kelle koltukta albayım.. Hepimiz bilincindeyiz bunun.

Yeniden selâmlarlar birbirlerini.

YÖNETMEN — Defolun gidin burdan komitacılar.. Hiç birinizi istemiyorum evimde.. Ölümü rahat bırakın bari.

Oyuncular duraksar.

MUZAFFER — Peh.. Gel de oyna..

YÖNETMEN — Devam, devam..

7. Oyuncu girer.

7. OYUNCU — Neden çıkmadınız hala.. Yanlış mı girdim yoksa?

YÖNETMEN — Giriş çıkıştan vazgeçiyoruz. İşi bitenler geride bekleyebilir.

Pijamalılar geriye çekilir.

NURİNNİSA — O zaman beni de götür İstanbul'a.

Hakan yoyosuyla ilgilidir gene.

MUZAFFER — Hanım vazifeyle gidiyorum ben. Verdikleri yolluk ne ki? Nerde kalacaksın.

NURİNNİSA — Sirkeci'de ucuz bir otel bulunur elbet.

MUZAFFER — Bulunur da.. Buzdolabının taksidi bitmedi daha.

NURİNNİSA — Allah kahretsin, neyin taksidi bitti ki zaten. Bulduğun kadın zengin mi bari o İstanbul'lu. Kimbilir hangi kenarın dilberidir..

MUZAFFER — Hoppalaa..

NURİNNİSA — Hoppala ya, işine gelmedi mi hoppala..

MUZAFFER — Hadi gene başladı bakalım. (bağırır) Hakan sen de sinir etme beni. Bırak şunu elinden.

Hakan gülümseyerek yoyoyu masaya bırakır.
Ana babasını izlemeğe başlar, kanıksamış.

NURİNNİSA — Hıncını çocuktan alma.. Yok bir de başlamayacakmışım. Başlarım ya, başlarım tabii. Dün bütün gece sayıkladın.

MUZAFFER — (telaşlanır) Sayıkladım mı? Ne dedim peki?

NURİNNİSA — Bir yığın ad saydın işte. Pek de benzemiyordu ama.. Bir kısmı da kadın adıydı belki..

Muzaffer karısını omuzlarından tutup sarsalar.

MUZAFFER — Unut tamam mı? Ne sayıkladımsa.. Dün geceyi unutacaksın tamam mı?

NURİNNİSA — Sen yap et.. Ah ne talihsiz kadınmışım ben. Bir de unutmamı istiyor. Sen yap et.. Dönüşünde bulabilecek misin bakalım bizi.. Alıp çocuklarımı babamın evine gitmezsem.. (söylenerek çıkar) Annem dediydi zaten, haklıymış.. Aman kızım bir bakkal çakkal bul, aman ha subaya varma..

Muzaffer Hakan'a yönelir.

MUZAFFER — Neden yazmıyorsun? Sence önemli değil mi bunlar?

HAKAN — Devlet başkanının bunlarla ilgileneceğini sanmam baba.

MUZAFFER — (sigara yakar) Neden ama neden.. Ben en sevdiğime.. Nunime bile söylemezken düşündüklerimi.. Az şey mi bu insan hayatında. Kaç kişi yüklendi bizim göze aldığımız riski. Hangisi?

HAKAN — Nişanlım uzun süre benim gerçek adımı bilmedi baba. Ama ne yapmak istediğimi çok iyi biliyordu.

MUZAFFER — (öksürür) O konuyu hiç açma.. Açma hiç.. Nişanını bizden önce örgüte onaylattın.

HAKAN — Annem nasıl da ağlamıştı.

MUZAFFER — Ama sonra çok sevdik kızı.. Hala da seviyoruz. Annenle beni yeryüzünde hatırlayan bir tek o kaldı sanki.. (öksürür)

HAKAN — İçmesene artık şunu.

MUZAFFER — O da öyle söylüyor.. Nişanlın.. «ciğerleriniz yalnız size ait değil..»

HAKAN — Mutlu mu bari?

MUZAFFER — Kocası çok iyi bir insan. Evlerinde hala senin resmin asılı.. Yaz sen, hadi yaz gene.. Ne sanıyorlar bizi çelikten mi? Nunimi dul bırakacaktım belki de. Sizi de yetim. Yetimliğin ne demek olduğunu bilirim ben.. (öksürür) Komünist zabitin piçi.. Az şey mi bu ha, az şey mi? (söndürür sigarayı) Üstelik de karşılığında hiç bir şey beklemezken. Ne bir ünvan ne rütbe.. Yalnızca vatanımın esenliği.. Yalnızca..

HAKAN — Annem her şeye karşın.. Yiğit kadındır..

MUZAFFER — Bütün kadınlarımız..

HAKAN — Keşke açılabilseydin ona.

MUZAFFER — Yapamazdım..

BİRLİKTE — Örgüt kararı.. (gülümserler birbirlerine)

Hakan Gazi Osman Paşa marşını çalmağa başlar ıslıkla..

MUZAFFER — (fırlar) Toplantıya geç kalacağım.

Pijamalı 2, gizlilikle yaklaşır Muzaffer'e.

PİJAMALI 2 — Toplantı Okan'ın kız kardeşinin Yenişehir'deki muayenehanesinde.

Öteki pijamalılar da yaklaşır.
6. Oyuncu beyaz gömleğiyle..

6. OYUNCU — (doktor) Bu gün hastamız çok anlaşılan.. Toplu muayene için dizilin şöyle.. (Muzaffer'e) Sizin şikâyetiniz ne albayım?

Oyuncular dizilir.
Muzaffer ağzını açınca, doktor hanım kaşığı sokar onun ağzına.

DOKTOR — Özür dilerim.. Mecburuz. Kuşku çekmemek adına..

MUZAFFER — (ağzında kaşık güçlükle konuşur) Vatanı, vatan cephesi, vatansızlar diye ikiye böldüler.. Oysa halk bir başka türküyü söylüyor gece gündüz, sağır mı bunlar be..

Hakan yüksek sesle Gazi Osman Paşa marşını söylemeğe başlar.

HAKAN — Olur mu böyle olur mu?

MUZAFFER — (güç konuşur hala) Dinle bak.. Benden başka kimse duymuyor mu yoksa?

DOKTOR — Anlıyorum, heyecanlanmayınız.. (pijamalı 2'ye yönelir) Siz binbaşım? (sırtını dinler)

PİJAMALI 2 — Devlet başkanı, Üniversite bahçesinde toplanan öğrencilerin üzerine ateş açtı diye..

DOKTOR — Öksürünüz..

PİJAMALI 2 — Ateş açtı diye sıkıyönetim kumandanını kutlamış.

HAKAN — Kardeş kardeşi vurur mu?

DOKTOR — (nabzını dinler) Siz teğmenim..

PİJAMALI 1 — Bağımsız yargıçlar..

MUZAFFER — (atılır) Bağımsız yargıçlar yasa dışı tutuklama emirlerine uymuyor diye tahkikat komisyonu kuruluyor Mecliste..

DOKTOR — Sıranızı bekleyin albayım.. Size yeniden geleceğim. . .

MUZAFFER — Demokrasimiz askıda.

HAKAN — Kahrolası diktatörler..

DOKTOR — (pijamalı 3'e) Siz müzmin baş ağrılarından şikâyetçiydiniz yanılmıyorsam. (göz içlerine bakar)

PİJAMALI 3 — İktidar Cemal agayı emekliye sevk ediyor..

MUZAFFER — Anlayacağınız, ihtilâl başsız.

DOKTOR — (Muzaffer'e) sıranız.. (kaşığı yeniden sokar ağzına) Bir takım saplantılar diyordunuz siz.. Sürüyor mu hala? (dizlerine bakar Muzaffer'in)

MUZAFFER — (dizi kendiliğinden havaya fırlar) Bize gazozcular adını takmış iktidar.. (alır kaşığı) Şunu çıkarabilir miyim artık.. Bilim adamlarına da kara cüppeliler..

Hakan marşı baştan sona yineler.

HAKAN — Bu dünya size kalır mı?

MUZAFFER — Halkın sesini de mi duymuyor bunlar..

DOKTOR — Albayım kaşığınız.

MUZAFFER — Kaşığımı kaldı bu işin. Cezaevleri yazar dolu.

PİJAMALI 1 — Gazetelerin basılı sütunları kazıtılıyor.

PİJAMALI 2 — Ana muhalefet partisi liderinin trenini durdurdular.

Her kafadan bir ses çıkmakta şimdi.

DOKTOR — Tamam, tamam rezalet.. Teşhis için başvurma süresini geçirmişsiniz hepiniz. Toplu reçete yazacağım şimdi.

Muzaffer ve pijamalılar doktor hanımın çevresini alır.

DOKTOR — (uzatır reçeteyi) İhtilâl.

Muzaffer sevinçle zıplar.

MUZAFFER — İhtilâl..

Ötekiler karmakarışık duygular içinde.

YÖNETMEN — Evet İhtilâl.. Yeni bir şakavet ve zorbalık vakası yaratmak için ihtilâl..

Oyuncular yönetmenden yana bakar.

YÖNETMEN — Evet, kanımı sizlerden de sorguluyorum ben. Ben Mahmut Şevket Paşa. Hareket ordusu kumandanı. Gericiliğin üstüne yürüyen paşa, yaşaaa.. Biri gözümü deldi, beş kurşun yarası canımda. Hanginiz hatırlıyor ha. Hanginizin aklında.. Millet hainleri.. Hürriyet Katilleri.. Katiller..

Yönetmen 1. Oyuncunun tepkisini farkeder.

YÖNETMEN — (yumuşak) Tamam babacığım, tamam kızma..

Tartışacağız bölüm sonu zaten.. Şöyle bir toplanalım mı gene?

3. OYUNCU — Debreliii Hoooop sesime gel.

7. OYUNCU — Saat tuttum. Tam .... Dakika bu haliyle.

1. Oyuncu gergin bir suskunlukta, sigara içer.

1. OYUNCU — Birinci perde böyle mi kapanacak yani?

4. OYUNCU — (yönetmene) Helâl hoca.. Çok etkileyiciydin..

5. OYUNCU — Gerçekten de, askeri müdahalelere karşımıydı bu Mahmut Şevket Paşa?

2 OYUNCU — (düşünceli) Gönüllü ordusunun gönülsüz kumandanı. Gerçekten ağbi, neye dayanarak böyle bir yoruma gittin.

YÖNETMEN — Bazı kitaplar ordusundan korkan bir kumandan diye adlıyor onu..

1. OYUNCU — (patlamak üzere) Hey allahım..

YÖNETMEN — Hadi, korkan demiyelim de çekinen diyelim.. Abdülhamid'i tahttan indirdikten sonra bütün sorunu, ya ordu geldiği yere dönmezse imiş..

1. OYUNCU — Tabi korkar.. Sivil çoğunluklu bir ordu. Belki de çapulcular var aralarında..

YÖNETMEN — (sevecen sarılır) Sen ciddi ciddi kızmışsın bana hoca.

1. OYUNCU — Kızarım ya.. Tutmuş abuk sabuk konuşturuyor.

3. OYUNCU — Hiç abuk sabuk değil bence.

4. OYUNCU — Mahmut Şevket'i bir yana bırak.. İnönü var.. İhtilâl gelirse, gitmez diyen. O da paşa..

1 OYUNCU — Hadi efendim.. Çifte standart uygulamayın.. Hani antimilitaristtiniz siz. Sivil toplumcu.. Palavra..

4. OYUNCU — Askere oynamaktan vazgeçmeyi öğreneceksiniz..

1. OYUNCU — Mahmut Şevket derken ağzının suyu akıyor ama..

4. OYUNCU — Adam malzemesinin farkında ne yapayım?

YÖNETMEN — (ikinci oyuncuya) sen neden tedirginsin?

2. OYUNCU — Yorumunu tam anlamıyla kavradığımı söyleyemem ağbi.

YÖNETMEN — Unutma ki ilk siyasi cinayet kurbanlarından biri Mahmut Şevket. Hem son zamanlarda da İttihatçılarla arası bir epey açıkmış deniyor. İktidar ordu meselesine bence böyle yaklaşmak zorunda.

2. OYUNCU — Bilemiyorum.. Ama Hürriyet Cemiyetleri bölümünü bir biçimde ekleyelim oyuna. Rolümü birazcık sıçratabileceğim o zaman. Biliyorsun, 1976 ölüm yılım ile sınırlanmamdan rahatsızım..

YÖNETMEN — Olabilir, bakarız.. Bir çay içelim de aklımız başımıza gelsin hele.

1. OYUNCU — Ya Mahmut Şevket?

YÖNETMEN — O yalnızca iç eğitimimiz içindi hoca.. Oyuna eklemeyeceğiz. O konuda için rahat etsin.

Çaycı girer.

ÇAYCI — Geldiii bey ağbiler.. Taze taze demlendi çaylar..

3. OYUNCU — Nasıl kuyruk var mı kapıda?

ÇAYCI — Gişe açıldı mı diye soruyorlar.

Oyuncular umutla kulak kesilir.

5. OYUNCU — Kaç kişi?

ÇAYCI — Üç.. Bir de gülünçlü mü diye sordular.

6. OYUNCU — Başka kapıya diyeydin..

4. OYUNCU — (lâf dokundurur 1'e) Neden, bence pekalâ komik öge var bu oyunda.

1. OYUNCU — (dikilir) Bence de..

4. OYUNCU — Hadi gel gel..

YÖNETMEN — Arkadaşlar seviye.. Çaylarınız soğuyor.

Çaycı defterini işaretler, sakin.

3. OYUNCU — Ulan bu debreli de dünya yıkılsa çentik attırmayı sektirmez ha..

5. OYUNCU — Halkımız sanatçısını sever.

YÖNETMEN — İşi kolaylarsan, ikinci perdeyi gel izle Hasan bey.

ÇAYCI — Bakalım, kısmet.. (çıkar) Kahrolası diktatörler...

YÖNETMEN — Evet, Mahmut Şevket Paşa dışındaki tartışmalara hazırız sanırım.

4. OYUNCU — Bence ilk kez çok iyi bir prova çıkardık..
1. OYUNCU — (yönetmen'e) Gör bakalım, kimin işine yaradı yorum. (öfkelidir çok) Ben bu ihtilâl arkadaşlarımdan şikâyetçiyim arkadaş.. Kafaları karışık.. Bir ihtilâl coşkusu yaşatmıyorlar bana sahne üstünde.
6. OYUNCU — Sen de Muzaffer Albayla bu denli özdeşme hoca.. Fazla duygusalsın.

1. Oyuncu şaşkınlıkla izler iki ve altıncı oyuncuyu.

1 OYUNCU — Duygusallıkla bir ilişkisi yok bunun..
6. OYUNCU — 27 mayıs sabahı bile başka amaçlarla yola çıkmışlar vardı 27 mayıscılar arasında.
2. OYUNCU — Her ihtilâlde olur bu. İlerici kanatla tutucu kanat iç içe. 27 mayıstan hemen altı ay sonra Türkeş'in tasfiyesini hatırlasana.. İhtilali radyodan dünyaya duyuran sesin sahibi..
1. OYUNCU — Anlaşıldı.. Hepiniz karşısınız bana.. Asgari bir iyi niyetten yoksunsunuz hepiniz..
4. OYUNCU — Askerî bir iyi niyet diyorsan haklısın.. O bizde yok.

3-4 ve 5. oyuncular gülüşür. İki ve altı katılmaz onlara.

1. OYUNCU — (yönetmen'e) Yönetmen olarak sen hiç değilse, daha bir tarafsız davranırsın sanıyordum..

1. Oyuncu ayağa fırlamıştır, İkinci oyuncu da kalkar.

2. OYUNCU — Türkeş'in tasfiyesi dedim hoca, yanlış anladın..
1 OYUNCU — Gerçekten, gerçekten, güçlük çekiyorum seni anlamada. (başını çevirir) iyisi mi çıkıp bir hava alayım ben.

7. Oyuncu yüreği ağzında izlemektedir tartışmayı.
1. Oyuncu çıkar. Yönetmen ikinci oyuncuya işaret eder.

2 OYUNCU — Tamam ağbi..
6. Oyuncu da kalkar.
6. OYUNCU — Ben de geliyorum.
4. OYUNCU — Aman ha babanızı yalnız bırakmayın.. Ne denli yanlışta da olsa..

6. Oyuncu bir an duraksar, bir şey söylemek ister gibi, vazgeçer sonra.

5. OYUNCU — (kalkar) Bu tartışma da burda biter bey ağbiler..
3. OYUNCU — (kalkar) Demokrat olmayı öğrenelim önce, demokrat..
4. OYUNCU — (kalkar) Ama ne..

Üçü birden utkulu bir tavırla uzaklaşırlar.

YÖNETMEN — Sen ne diyorsun?
7. OYUNCU — Neyi bölüşemediklerini bir bilsem.. (midesini tutar)

Sahne kararır.

Birinci Bölümün Sonu

İkinci Perde.

1. Oyuncu aynı gerginlikte yönetmene bakar.
Yanına gidip gitmeme kararsızlığında.

4. OYUNCU — (kışkırtır) Görüşme isteğinizi kendilerine ilettim. Generalim sizi bekliyor albayım.

1. OYUNCU — (söylenir) Neden sanki ben görevlendirildim bu işle.

YÖNETMEN — (oyuna çekme çabasında) İhtilâlciler arasında en yumuşak bilinen sensin hoca. En sevilen genç albay orduda..

1. Oyuncu yönetmene doğru ilerler.

YÖNETMEN — (oynar) Özlemişim seni Muzaffer, gel.. Gel şöyle. Çocuklar nasıl? Bir oğlun bir kızın vardı değil mi?

MUZAFFER — İki oğlum generalim.. (engeller konuşmasını) Evet koca adam oldular şimdi.. Ben yıllarca sizin emrinizde çalışmaktan onur duydum generalim.. Arkadaşlarım beni sizinle görüşmek için görevlendirdiğinde ise.. (zorlanır) Duyduğum onur bir kez daha arttı. (mırıldanır) Şu Osmanlı paşası üniformasını çıkarsaydın bari.. (oynar) Bildiğiniz üzere ahval çok nazik..

YÖNETMEN — Haklısın.. (Paşaya ait bir kaç aksesuardan sıyrılır) Ahval çok nazik.. Bizim de malûmumuz.. (fısıldar) e, artık idare et işte..

MUZAFFER — Çeşitli vesilelerle bu nazik ahval hakkında değerli görüşlerinizi aktarmak lütfunda bulundunuz bana. Ezcümle, sizinle görüşmek dileğimizdeki amaç.. (güçlüdür) Dört yıldızınıza ihtiyacımız var generalim. (mırıldanır) Keşke hiç olmasa..

YÖNETMEN — Aman ha çocuklar.. Sakın.. Duymamış olayım.. (bantı çalıştırır gibi) Bu dakikada bir hükümet darbesi yapmak kadar hata olamaz.

MUZAFFER — Bunu bizde çok tartıştık aramızda. İhtilâl baş vurulacak en son çare.. Ama başka çare yok.. Kalmadı artık. (gözleri bantta, mümkün olduğunca üstten konuşur) Şu anda beni tutuklatabilir, hatta işkenceye bile yollayabilirsiniz. Sesimi banda aldığınızdan da eminim. Artık size kalmış bir iş. Ben gene de bizimle birlikte olun generalim, derim size.

Yönetmen Muzaffer'e yönelir ağır devinişlerle. Muzafffer korkusunu yenme çabasında.

YÖNETMEN — Neler söylüyorsun sen.. (birden güler yanak alır) Ben seni tutuklatır mıyım hiç.. (yerine döner) Benim nokta-i nazarım.. Bekleyiniz. (Sokak levhasının yerini değiştirir bir kaç kez)

MUZAFFER — Özür dilerim komutanım, arkadaşlarımın düşüncesi bu noktada değil.. Her şey hazır, yeter ki evet deyiniz..

YÖNETMEN — (Bandı durdururken mırıldanır) Bunca yıllık şöhretim.. Siz şimdi diyorsunuz ki akıntıya kürek çek.

MUZAFFER — Muaffak olmama şansımız yok generalim..

YÖNETMEN — Kolay bir karar değil.. Çok zor.. (bandı başlatır)

MUZAFFER — Yeterince görüştük sanıyorum.. Ben gideyim artık izninizle..

Muzaffer oradan çıkıp çıkamayacağı ile ilgili kuşku içinde.

MUZAFFER — Arkadaşlar da merak etmiştir.

YÖNETMEN — Zor, çok zor.. (Bandı durdurup, ilerler)

Muzaffer yeniden tutuklanma korkusunda.
Yönetmen elini omzuna atar Muzaffer'in.

YÖNETMEN — Çocukların gözlerinden öperim Muzaffer. (kısık ses) Allah muaffak etsin.

Yönetmen uzaklaşır. Muzaffer düşünceli kalakalmıştır. Pijamalılar yaklaşır.

PİJAMALI 3 — Söylesene ne oldu?

MUZAFFER — (korkulu zıplar) Bilmiyorum.. Varım demedi.. Ama tutuklatmadı da..

PİJAMALI 2 — Bu da bir şey.. Arkadaşlar bir başka baş buldular ihtilale..

PİJAMALI 1 — O da sizi onaylamıyorum diyor ama.. Dört yıldızını verecek.. Erkeklik uğruna..

MUZAFFER — Madanoğlu'dan başkası olamaz bu.

Ötekiler çekilir.
Nurinnisa yaklaşır, üstü başı darmadağın..
Hırpalanmıştır çok.
Muzaffer telaşla ona yönelir.

MUZAFFER — Nunim ne oldu? Bu ne hal böyle?

NURİNNİSA — Gençliğimi şark hizmetlerinde çürüttüm. Aslan gibi iki evlat verdim sana. Sen git bir İstanbul yosmasına tutul.

MUZAFFER — Kim ne yaptı, kim dokundu sana..

Gazi Osman Paşa marşı girer, orkestrasyon. Hakan bir sokak hareketini yönetircesine geride..

NURİNNİSA — Kızılay'dan geliyorum.. Dünyadan haberin yok senin. Varsa yoksa o yosma.

MUZAFFER — (sarılmak ister) Vah canım, vah güzelim..

NURİNNİSA — Dokunma bana.. 555 K ... Duymadın değil mi? Bak sesleri duy bari.. Sesleri geliyor hâlâ..

Dinlerler. Hakan kalabalığa slogan attırmakta.

— Sen oyna diktatör sen oyna...
yuuu uuuuuuuuh

NURİNNİSA — Pikniğin ordan, coplarla üstümüze yürüdüler. yuuuuuuuuh... Furukolar..

MUZAFFER — Ameliyatlısın sen. Ölebilirdin o kalabalıkta.

NURİNNİSA — (ağlamaklı) Beyaz döpiyesim de berbad oldu. Şanel.. Ölebilirdim ama keyiften.. Yaşadığımı anladım ilk kez. (katılır slogancılara) İstifaaaa yuuuuuh istifaaa..

Çaycı girmiştir. Küçük hareketlerle yönetmenin dikkatini çekmeğe çalışır. Bir süre sonra vazgeçer. Sahne önünden katılır protestolara.

MUZAFFER — Dinle beni..

NURİNNİSA — Yalanlarına karnım tok senin. Sen git o İstanbul yosmasına söyle ne diyeceksen.. İstifaa aa, istifaa.

MUZAFFER — (sarsalar) Dinle diyorum.

NURİNNİSA — Diktatörler istifa... Varsa yoksa o yosma..

MUZAFFER — Kurana el basacağım getir.

NURİNNİSA — Dün o kadar ağladım sızladım da bastıramadım ama.. (katılır seslere) Hürriyet Hürriyet.. yuuuuuh diktatörler istifa.

MUZAFFER — Bu sefer basacağım, getir hadi. Öpüp başıma korum istiyorsan üç kez.

Nurinnisa korkulu bakar kocasına.
İlk kez duyuyormuş gibidir onu.

NURİNNİSA — Kuran gerekmez. Hâlâ inanıyorum sana. Hadi söyle.

MUZAFFER — Bak nunim.. Bazı şeyler vardır ki insan en sevdiğinden bile gizlemek zorunda kalır..

Geride panzer sesleri, kaçışmalar, sonra yeniden toplanırlar.

NURİNNİSA — Daha fazla korkutma beni.. Hakanımla duvar dibine sıkıştırdılar beni, o zaman bile korkmadım. Söyle hadi..

MUZAFFER — Ne çocuğuda mı götürdün yanında..

NURİNNİSA — Neden götürmeyecek mişim? (katılır seslere) Sen oyna diktatör sen oyna. Hadi söyleyeceksen söyle işte.

MUZAFFER — Epeydir ihtilal planlıyoruz arkadaşlarla.

NURİNNİSA — (kulağı seslerde) Hıh ben de bir şey sandımdı.. İhtilâl ha.. İhtilâl mi dedin? Geç bile kaldınız.. (sevinç gözyaşları içinde konuşur) Hakan.. Oktay.. Ben demedim mi size. İstanbul'a gidip geliyorsa, bir bildiği vardır, babanız bizi sever diye..

Kocasının boynuna atılıp, göğsünde ağlar bir süre..
Çaycı arada bir yönetmene küçük işaretler yapar, sonra dalar gene.

MUZAFFER — Hiiiştt ağlama artık, ihtilâlci karıları ağlamaz.

NURİNNİSA — Ne zaman peki?

MUZAFFER — Yakın.. Çok yakında.. Başka soru yok.. Taa ki ben konuşana kadar, tamam mı?

NURİNNİSA — (uysal sevecen) Tamam tabii.. Ay napiim senin için.. Bir kahve iyi gelir şimdi.. İncir tatlısı sever muzo bey.. (çekilir) İncir tatlısı yapiim sonra da.

Müzik ve sloganlar duyulmaz artık Pijamalılar yaklaşır.

PİJAMALI 2 — İstanbul'daki arkadaşlar sabırsızlanıyor Muzaffer. Harekatın günü ve saatini bildirmeliyiz artık.

MUZAFFER — (uzatır belgeyi) Kendime bir izin belgesi düzenledim on günlük.

Pijamalılar bakar belgeye.

PİJAMALI 3 — Yetkili amirin imzası harika..

MUZAFFER — (koynuna kor belgeyi özenle) Epey uğraştırdı beni ama.

PİJAMALI 1 — Hadi geçirelim seni..

MUZAFFER — (duraksar) Trende yerimi çoktan ayırttım.. Ayırttım da. Biletimi alamadım daha. Yani alamıyorum.

PİJAMALI 2 — Ne saçmalıyorsun sen yahu.. Mutlaka gitmek zorundasın bu gün.. (anımsar) Ah.. öyle ya.. Ay sonu..

PİJAMALI 3 — Aybaşı olsa ne farkediyor ki bizler için..

PİJAMALI 1 — Nankörlük etmeyin.. Subay ve askeri memur maaşlarını arttıracağını ilan etti iktidar.

PİJAMALI 2 — Sıkıştı ya.. Aklı sıra parayla satın alacak bizi. (pijamalı 3'e) Sen de ne kadar var.

PİJAMALI 3 — (para çıkarır) Hepsi hepsi bu..

PİJAMALI 1 — Şunu da alın.

Parayı denkleştirip Muzaffer'e verirler.

MUZAFFER — (duraksar gene) Ya beklenmedik bir gelişme olursa..

PİJAMALI 3 — Ne diyor bu yahu? Nasıl beklenmedik?

MUZAFFER — Yani bir erteleme filan..

Pijamalılar da aynı gerginlikte şimdi.

PİJAMALI 2 — Bunu da nerden çıkardın şimdi?

Beklenmedik bir gelişme filan olmayacak. Saçmalama, hadi..

MUZAFFER — Olsun tedbirli olmamızda yarar var gene de.

PİJAMALI 3 — Muzaffer haklı.. İstanbul Ankara aynı anda harekete geçmezse yandık.

PİJAMALI 1 — Örfi idare karargâhına telefon ederiz o zaman.

MUZAFFER — Telefon etmek kolay da.. Ne diyeceksiniz?

PİJAMALI 3 — Ne demek ne diyeceksiniz? Haaa.. Öyle ya.. Dündar'ın oğlu sınıfta kalmış, mesela..

MUZAFFER — Hangi Dündar?

PİJAMALI 3 — Canım mesela dedik..

PİJAMALI 2 — Neden, Washington'daki ateşemiz Dündar Seyhan var ya..

PİJAMALI 1 — Oğlu da Kuleli'de okuyor gerçekten.

MUZAFFER — Tam da sınav zamanı..

Yönetmen çaycıyı görür.. Fısıldar.

— Boşları bekliyorsan sonra..

Çaycı çıkmaz

PİJAMALI 2 — Anlaştık.. Herhangi bir erteleme olursa.. Şu ya da bu nedenle, ama olmayacak.. Olursa parolayı söylüyorum. «Washington'daki Dündar Seyhan'ın oğlu ikmale kalmış alâkadar olun». Sanmıyorum ama..

Sarılırlar birbirlerine.

PİJAMALI 1 — Olmayacak.

PİJAMALI 3 — Arkadaşlara selam.

PİJAMALI 2 — Dikkatli ol, hadi..

Muzaffer duraksar yeniden.

MUZAFFER — Bir aksilik olursa.. Olmayacak biliyorum da.. Gene de bir aksilik olursa..

PİJAMALI 2 — Geride bıraktıklarından hepimiz sorumluyuz..

PİJAMALI 3 — Dokuz subay olayında da öyle olmadı mı?

Dokuz subay olayı gerer gene onları.

PİJAMALI 3 — Canım dokuz subay dedimse.. Hani aramızda fon oluşturup, tutuklu ailelerine maaşlarını ödemiştik ya eksiksiz..

MUZAFFER — Biliyorum.. Bir kez daha duymak istedim nedense.

Sarılırlar yeniden.

PİJAMALI 2 — Hadi görüşeceğiz.

MUZAFFER — Ne demek görüşeceğiz.. Tabii görüşeceğiz.

Yönetmen çaycıya yaklaşır.

YÖNETMEN — Ne var?

ÇAYCI — Misafirler ağbi.. Resmisinden.

YÖNETMEN — (gerilir) Devam edin siz. (çıkar)

6. OYUNCU — Evet, oğlundan kitap istiyor Muzaffer albayım.

MUZAFFER — Hakan bir kitap ver bana. Trende kimseyle konuşmak istemiyorum. Okuyacağım.

Hakan kitaplıktan bir kitap alır, uzatır ona.

MUZAFFER — Arkadaşlar Beyaz Zambaklar Ülkesinde'yi de çok övüyordu. Demek Jack London. Olabilir, olabilir..

HAKAN — Trendeki o ateşli avukatı öyle çok anlattın ki onu sanki tanıyor gibiyim baba.

MUZAFFER — Geç o zaman karşıma.

Hakan trendeki avukatı oynayacaktır. Yemekli vagonda karşı karşıyalar.

HAKAN — (avukat) İyi yolculuklar albayım. İki saattir aynı sayfadasınız..

MUZAFFER — (kapatır kitabı) Ha evet, dalmışım galiba.. İyi yolculuklar.. (yeniden açar kitabı)

AVUKAT — Bakabilir miyim?

Muzaffer isteksiz uzatır kitabı.

AVUKAT — Demir Ökçe.. İlginç.. (verir) Oligarşiyi çok iyi

anlatır bu kitap. Ayrıca silahlı mücadeleden başka bir yol olmadığını da vurgular..

MUZAFFER — (gözlerini kaçırır) Ben daha çok başlardayım..

AVUKAT — (çevreyi kollar) Rahatsız etmezsem.. (kısık sesle) Yani biraz konuşabilir miyiz sizinle?

Muzaffer yalnızca nezaket çabasında.

MUZAFFER — Tabii, buyrun..

AVUKAT — (yeniden çevreyi kollar) Ne diyorsunuz bu olup bitene albayım? Gemi iyice azıya aldılar.

MUZAFFER — Hangi konudan söz ettiğinizi anlayamadım..

AVUKAT — Hadi albayım.. İktidardan söz ettiğimi pekalâ biliyorsunuz işte.

Muzaffer sıkıntılı kıpırdanır. Çevreyi kollama sırası ondadır şimdi.

MUZAFFER — Öyle mi? Yaaa...

AVUKAT — Evet, demokrasi Avrupa'daki gibi büyük sancılarla doğmadı bizde.. Bir anlamda tepeden inme bile sayılabilir.. Bu bile bir demokrasi geleneği tohumladı ülkemizde yüz yıla yaklaşan.. Bundan da öte bu halk layıktır demokrasi ile yönetilmeğe.. Siz de böyle düşünmüyor musunuz?

MUZAFFER — Evet, yani tabii şey.. (kitabı açar, bakamaz)

AVUKAT — Eksik olan belli bir kaynama noktası yalnızca.. Ve bu halk bir patladı mı da.. Beş mayıs beş'ten haberli olmalısınız..

Muzaffer sigara yakar.

MUZAFFER — Sizin de İstanbul'a mı yolculuk?

AVUKAT — Hepimiz aynı trendeyiz albayım.. Gençlik alarmda.. Koreli diktatörün sonunu gördünüz.. Talebe nümayişleri ile devriliverdi..

MUZAFFER — (boğazını temizler gibi öksürür, tedirgin)

AVUKAT — Ve Türk halkı en az Kore halkı kadar haysiyetlidir. Kimsenin kuşkusu olmasın bundan.. Görecekler günlerini..

MUZAFFER — Bence fazla endişe ediyorsunuz.. Hiiiişşşt

AVUKAT — (aldırmaz) Görecekler.. Göstereceğiz.. (yavaş sesle) Ordunun içinde de bir kıpırtıdan söz ediliyor epeydir..

MUZAFFER — (Telâşlanır çok) Hadi canım, nerden çıkartıyorsunuz bunları.. Bunlar fasarya.. (kitabı açar, atlar bir kaç sayfa çabuk çabuk) Hiç kimse bu memleketin bir Suriye olmasını istemez.. Böyle bir şeyi gönlü ve vicdanı kabul etmez yani..

AVUKAT — Gönül ve vicdan mı dediniz albayım.. Sizin sorununuz ne biliyor musunuz? İktidarın mı yoksa bu halkın mı ordususunuz.. Önce onda karar kılın.

MUZAFFER — (dumanları kovalar gibi) Ben sizin gibi düşünmüyorum. Suriye olmayacağımız gibi, Kore'de değiliz biz.. (güçlükle konuşur) Yani devlet büyüklerimiz sağ duyu sahibidir bizim.

AVUKAT — Elbette.. Konuşmalarınızdan anlamam gerekirdi. Sizin hangi yönde karar kıldığınız açık.

MUZAFFER — Şimdi izin verirseniz kitabımı okuyacağım..

AVUKAT — Bence kendinize yanlış kitap seçmişsiniz albayım, (kalkar) İyi geceler size.

Muzaffer kitapların arasından bir telgraf metni çıkartır, verir Hakan'a.

MUZAFFER — Göstermiş miydim. İhtilâlden sonra aynı avukat tel çekti bana.. «siz o gece bana herşeyi anlatmışsınız da, ben anlamamışım» diye...

Hakan ilgilenmez telle. Yoyosunu alır eline kenara çekilip.

MUZAFFER — Ne günlerdi onlar...

HAKAN — (atar tutar topu) Sana çektiği telden kendi çocuklarına söz ettiğini hiç sanmam baba..

MUZAFFER — Ne demek istiyorsun sen?..

HAKAN — (gülümser) Hiç.. hiç baba..

MUZAFFER — Keşke yarın gece diyebilseydim ona.. Nasıl da bit gibi ufaldım karşısında.. Ne güzel günlerdi onlar.. Ertesi sabah bütün hazırlıkları denetledim, İstanbul saatli bombaya benziyordu.. Bu gece.. Bu gece.. Oh be..

Pijamalı 1. yaklaşır.

PİJAMALI 1 — Hoş geldiniz albayım. Sizi az önce Ankara'dan aradılar. (uzatır) Bir mesajınız var.

Muzaffer donakalır.

MUZAFFER — Ne mesajı? Oku hadi, söyle çabuk..

PİJAMALI 1 — Yorgun görünüyorsunuz, isterseniz oturun komutanım.

MUZAFFER — (bir yerlere tutunur) Sen oku, oku işte..

PİJAMALI 1 — Washington'daki Dündar Seyhan'ın oğlu ikmale kaldı. Alâkadar olun.

Muzaffer bir iskemleye çöker. Yakasını gevşetir.

MUZAFFER — Dündar'ın oğlu. Dündar'ın oğlu ha? Olacak iş mi? (gözü telefonda) Ne yaptınız be çocuklar ne yaptınız?

PİJAMALI 1 — Dündar'ın oğlu için bizim yapabileceğimiz bir şey yok mu komutanım?

MUZAFFER — Ne Dündar'ın oğlu, ne diyorsun sen?

PİJAMALI 1 — (esas duruşa geçer) Yani Washington'daki Dündar Seyhan komutanım, oğlu için.. Her an her şey yapılabilir daha..

MUZAFFER — İkmale kaldı diyorlar baksana.. Nasıl bırakırlar, nasıl?

Muzaffer kuşkuyla bakar. 1. Pijamalıya..

MUZAFFER — Adamcağız diyarı gurbette.. Bir oğluma sahip çıkamadınız demez mi? (gözü telefonda) Ne yaptınız bre çocuklar, ne yaptınız.. (bunalır iyice) Silahlar temizlendi.. Mermiler sürüldü tüfeklere. (pijamalının da aynı üzüntüyü paylaşmasını kavrayamaz bir türlü) İnsan hiç Dündar'ın oğlunu ikmale bırakır mı?

PİJAMALI 1 — Biz arkadaşlarla düşündük de.. Dündar'ın oğlu..

MUZAFFER — bre ne diyorsun sen?

PİJAMALI 1 — (esas duruşa geçer) Yani siz emrederseniz.. Komutanımın oğlunun öğretmenleriyle konuşabilirim..

MUZAFFER — Sakın ha.. Senin ne üstüne vazîfe.. Kuleliyle ben ilgilenirim. Belki de geçti çocuk.. (gözü telefonda) Ah be çocuklar ne yaptınız, neler oluyor orda?

PİJAMALI 1 — Ankara bir sfenks gibi suskun komutanım..

MUZAFFER — Ne diyorsun bre sen. Hepimizin sonu olur bu. Emri geri alamam artık. İyice deşifre olduk. Polis bile işin farkında.. (pijamalıyı hatırlar yeniden) Dündar kimbilir ne kadar üzülecek..

PİJAMALI 1 — Dündar üzülse de üzülmese de.. İstanbul bu işi bu gece gerçekleştirmeli komutanım.

Muzaffer dehşetle ayağa fırlar.

MUZAFFER — Ne?

PİJAMALI 1 — Dündar'ın oğlu benim de yabancım değil.. Rahat edin komutanım.

MUZAFFER — Şunu önceden söyleyemez miydin be adam.

PİJAMALI 1 — Söylemeğe çalıştım ama.. (fısıldar) Bizim arkadaşların yorumuna göre, başbakanın yurt dışı gezisi herhangi bir nedenle ertelenmiş.. (normal) Yani Dündar'ın oğlu bu nedenle ikmale kalmış olabilir komutanım.

MUZAFFER — Sen hemen Ankara'ya kalkan ilk uçakta yer ayır bana.

PİJAMALI 1 — (selam verir) Başüstüne..

MUZAFFER — Şu Dündar'ın oğluna bak sen.. Bari paniğe neden olmasa aramızda..

Yönetmen gelmiştir. Oyuncular yönetmenden yana bakar.

YÖNETMEN — (sıkkın) Önemli değil.. Siz devam edin.. Pek bir sorunumuz yok bu sahnelerde.. İhtilâl sıcağında, gündelik çelişkiler bir ölçüde törpüleniyor.

6. OYUNCU — Nedir mesele?

YÖNETMEN — Sonra söylerim. Devam edin siz. **(sahne ağzına** oturur)

6. OYUNCU — Evet ötekiler çekildi.. Yalnız Hakan'la Muzaffer.

6. Oyuncu bir gazete verir Muzaffer'e.

MUZAFFER — Ne günlerdi onlar. (bakar) Bu günkü gazete.. Yıllardır bizden tek satırla olsun bahsetmiyorlar.

Hakan yoyosunu almıştır eline yeniden..

MUZAFFER — Bir kaç namuslu adamın dışında.. (gözlüklerini takar)

HAKAN — Keşke Dündar'ın oğlu sınıfta kalsaydı baba doğrudan.

MUZAFFER — Ne diyorsun sen be, ne diyorsun.. Bak ne yazıyor zaten. Bir avukat TBMM'ne başvurarak, Mayıs 1960 yargı kararlarının geçersiz sayılmasını istemiş. (atar gazeteyi elinden) Kendi oğlumuza bile sırtımızı dönecek miyiz ha?

HAKAN — Hani çarçabuk öfkelenmek yoktu baba..

MUZAFFER — Çarçabuğu mu var bunun.. Terbiyesizler.. (sırtını dayanacak yer arar) Biz cuntayız öyle ya.. Devleti ve hükümeti zorbalıkla ele geçirdik. Milli iradeyi develüasyona tabii tuttuk. Yazıklar olsun. Kendi öz oğlum bile böyle düşündükten sonra..

HAKAN — Sivil demokrasiye karşı girişilen ilk askeri müdahale yirmi yedi mayıs. Bunu istesek de kimseden saklayamayız..

Üç dört ve beşinci oyuncular alkışlar..

6. OYUNCU — (engeller) sssssss.. saçmalamayın..

MUZAFFER — (güçlükle nefes alır) Müdahale değil, darbe de hadi, çekinme.. Parlamenter rejimi alt üst ettik biz.. Türkiye'nin demokrasi dünyasındaki yerini sarstık..

HAKAN — (Telâşlanır) Hep yanlış anlıyorsun baba.. (ilaç verir ona) Söyle, iyi misin?

MUZAFFER — Belki de rus ajanları vardı içimizde..

HAKAN — Saçmalama baba, kendine gel. İç hadi şunu. Su getireyim sana..

MUZAFFER — İstemez.. (susuz yutar hapı) Söyle hadi söyle çekinme.. Terbiyesizler.. (1. oyuncu) Time out istiyorum bittim ben.

1. Oyuncu kenara çekilir.
6. Oyuncu su yetiştirir ona.

1. OYUNCU — Elimde değil. Bu kadar nankörlüğe dayanamıyorum napimmm..
4. OYUNCU — Arkadaşlar dramatize etmeyin.. Herkesin işi gücü var..
1. OYUNCU — Bana bak, ben senin...

6. Oyuncu engeller birinciyi.

6. OYUNCU — Hoca.. hocaaa..
2. OYUNCU — (yönetmen'e) İyi oldu kestiğimiz ağbi..
YÖNETMEN — Ben de çok rahatsızım bu sahnede.. Şöyle toplanalım mı gene.
3. OYUNCU — Hani tartışmalar bölüm sonundaydı..
YÖNETMEN — Şöyle toplanalım dedim.
4. OYUNCU — (ikiyi yavaşça iter arkasından) Emir büyük yerden oğlum..
YÖNETMEN — Evet seni dinliyoruz Hakan.
2. OYUNCU — Böyle keşkelerle bakılmaz tarihe.. Keşke Dündar'ın oğlu sınıfta kalsaydı diyorum ya ben.. Keşke yirmi yedi mayıs hiç yaşanmasaydı yani.. Çok sakat bir düşünce..
7. OYUNCU — (saatine bakar) Bu iş için süre tutmayacağız değil mi?

Kimse yanıtlamaz 7. oyuncuyu.

YÖNETMEN — (1. oyuncuya) Hoca biraz toparlandınsa sen de gel.

1. Oyuncu isteksizdir daha.

2. OYUNCU — Hele yurtsever bir gencin ağzında iyice yadırgatıcı bu laf.. Tarihe ileri dönük değerlendirmeler yapmak için bakılmalı, keşkeyle değil.. Kaldı ki üç beş

1 Oyuncu coşkulu yaklaşır.

subay istedi diye gerçekleşmedi yirmi yedi mayıs.. Sah-

ne üstünde de yaşadık işte.. Halkın ve gençliğin duyduğu demokrasi özleminin orduda bir yansıması..

1. OYUNCU — Hay ağzına sağlık.. O günleri yaşayacaktınız ki siz.. Ordu gençlik el ele diye yürüdüğümüzde, insanlar ağlaşıyordu sokaklarda..

2. OYUNCU — Ordu gençlik el ele. (gülümser) Her neyse.. 71, seksen birler de yaşandı bu ülkede hoca.

1. OYUNCU — Hıh, ben sanki 71 - 81'in farkında değilim.. (uzaklaşır) İyisi mi yerime geçeyim ben gene.

2. OYUNCU — Her neyse.. Çok partili rejime asıl darbe, yasa dışı tahkikat komisyonlarıyla indirildi.. 27 mayısla değil..

1. OYUNCU — Bu çocuğun da yaşı tutmuyor ama, biliyor, utanın..

5. OYUNCU — Kendi koyduğu kuralları kendi bozuyor yönetmenimiz. Bari seviye uyarısı yapsa..

YÖNETMEN — (1. oyuncuya) Evet hoca.. seviye..

1. OYUNCU — (küskün oturur) Peh..

6. OYUNCU — Benim de yaşım tutmuyor ama. O dönem için, yalnızca tek bir cuntadan söz edilebilir. Sermaye sınıfının oluşturduğu sivil bir cunta..

Gülüşür oyuncular.

1. OYUNCU — (coşkulu yaklaşır) Hay ağzına sağlık.. Çok partili rejimi sivil cuntanın elinden kurtardık biz. Yani yirmiyedi mayıs.

5. OYUNCU — Daha fazla komik olmayalım arkadaşlar.. Demokles'in kılıcı bu yirmi yedi mayıs.. Hukuk dışı bir geleneği başlattı. Değiştirelim artık bu kafayı, değiştirmeliyiz..

1. OYUNCU — Ağzını bozma bak pişman ederim sonra..

4. OYUNCU — Kendine gel, ağzını filan bozan yok.

1. OYUNCU — Demokles'in kılıcı diyor ya işte..

5. OYUNCU — İstersen çizmeci diyeyim ha.. Belki de daha hoşuna gider..

1. OYUNCU — Elini indir önce..

5. OYUNCU — Önce sen kaldırdın sen indir..

7. OYUNCU — (ürkmüş) Ay deli misiniz nesiniz?

4. OYUNCU — Bırak maskeleri iyice düşsün işte. (araya girer) çocukluk etmeyin ayıp..

1. OYUNCU — (atılma çabasında) Yirmi yedi mayıs yukardan aşağı değil, aşağıdan yukarı bir harekettir, onu kaz kafana sok bir defa tamam mı?

Bir ve beşinci oyuncu kendilerini engellemeğe çalışan oyuncuların üzerinden uzanarak laf yetiştirirler.

5. OYUNCU — Özür dile, özür dile çabuk.. Devlet de insan gibi hatalarını kabullenmeyi bilmeli.. Yirmi yedi mayısın coşkusuyla ağlaşanlar arasında ben de vardım. Ama o günkü kendimden utanıyorum şimdi.. Özür dile..

1. OYUNCU — Maskenin dik alası sizde. İki yüzlü herifler..

7. OYUNCU — Ay valla ha ağlayacağım şimdi.

Yönetmen çizmeleriyle sahneye vurur bir kaç kez. Herkes döner bakar.

YÖNETMEN — (güler) Arada bir balyoz harekatı gerekiyor demek bizim aydın takımına.. Ensemizde yumruğu hissetmedikçe birbirimizi yeriz hep böyle.. Tartışmayı kestim arkadaşlar, şimdi herkes yerine..

Oyuncular homurdanarak yerlerini alır.

7. OYUNCU — Saat de tutamadım üstelik..

MUZAFFER — (sakinleşme çabasında) Yedikleri naneye bak. Egemenliğini yitirdiği için hırçınlaşan bir sınıfın hareketiymiş yirmi yedi mayıs.. Halka karşı üstelik..

3 - 4 ve beşinci oyuncular gergin arkada.

2. OYUNCU — Sen o aptallara bakma baba. Sınıf bilincinden yoksun bunlar. Sınıf bilincinde olsalar.

MUZAFFER — (arkasına döner bakar) Yalnız aptal olsalar.. Hem kasıtlı, hem aptal.. 27 mayıs aydınlar oligarşisi imiş peh peh.. Bunu söyleyen de aydınlar.. Mazoist keratalar..

4. Oyuncu oyuna girmemek için güç tutar kendini..

YÖNETMEN — (bağırır) Tekstin dışına çıkmayalım lütfen beyler..

Muzaffer 61 Anayasasını alır.

MUZAFFER — Pardon.. Ya bu Anayasa.. Aydınlar oligarşisinin çıkarlarını yansıtıyor öyle mi bu anayasa.. (sallar onlardan yana) Bu anayasa var ya.. Bu anayasa. (yönetmen'e) Pardon.. (öper başına kor üç kez) Sosyal devlet kavramı.. Bağımsız yargıç güvencesi.. İşçiye sendikal haklar. Öğretmene.. Sendikalaşma.. Memurun korkulu rüyası sona erdi bu anayasayla.. Görülen lüzum üzerine.. Kooperatifleşme.. Kâğıt üzerinde de olsa, toprak reformu köylüye.. (öper başına kor) Grevin bir hak olduğu.. Basın bilim ve sanat özgürlüğü.. Üniversite, radyo televizyon özerkliği.. (öper başına kor) Bunlar var mıydı ha, bunlar var mıydı babanızın zamanında. (sallar gerideki leşe doğru) Hepsi hepsi yirmi yedi mayısta.. Pardon..

HAKAN — Kurtarıcı belki ama.. Kuran olamadı baba..

MUZAFFER — Sen de mi Brütüs.. Burjuva demokrasisi diyeceksin öyle ya.. (Bu kez Hakan'dan yana sallar)

HAKAN — Anayasaklar.. (yoyosunu alır)

MUZAFFER — Ne diyorsun sen be, ne diyorsun.. Dünya görüşlerinin tümüne açık bir atmosfer yarattı bu anayasa.

HAKAN — Kitlelerin demokratikleşme talep ve coşkusu karşısında durulamaz baba.

MUZAFFER — Hey tanrım.. Ne İsa'ya yaranabiliyoruz ne Musa'ya.. Emekçi partisine Türkiye tarihinde ilk kez mecliste 15 sandalye verdi bu anayasa. Kötü yaptık ha?

5. Oyuncu kulak kesilmiştir.

HAKAN — Onda haklısın.. Emekçi partisi uzak görüşlü davranamadı ne yazık.

5. Oyuncu öfkeyle kopar yerinden, ikinci oyuncunun üstüne yürür.

5. OYUNCU — Parti lafını ağzına alamazsın sen.. Sağlıklı bir

partileşme yaşanamadıysa bu ülkede, sizin yüzünüzden.

2. OYUNCU — Elimizde fener.. Parti arıyordu gençlik.. Taa 1930'lardan bu yana.. Bizi kırdınız..

4. OYUNCU — Bir de şikâyet ediyor.. Siz sorumlusunuz tüm çektiklerimizden..

YÖNETMEN — sssssssst.. Bu tartışma hiç birimize yaramaz arkadaşlar..

2. OYUNCU — Bırak konuşsunlar.. Bu sıkıyönetim savcısı ağızlarında pek ustadırlar..

3. OYUNCU — Aceleci itler..

2. OYUNCU — Gördün mü bak.

3. OYUNCU — Acilciler demedim..

6. OYUNCU — Yok bir de onu de hadi. Haddini bilmez..

YÖNETMEN — (ayaklarını vurur) Kesiyorum tamam mı? Yasaklıyorum tartışmayı..

7. OYUNCU — (ağlamaklı) Benim iyice kafam karıştı (saate bakar) ne hale getirdiler güzelim oyunu.

YÖNETMEN — Arkadaşlar, arkadaşlar.. Anlaşılan bir epey yorulduk biz.. Normal bir günde olsak provayı yarına ertelememiz gerekirdi..

1. OYUNCU — Ne demek normal bir günde olsak?

YÖNETMEN — Anlatacağım sonra.. Ama lütfen bitirelim şu provayı. Bir daha fırsat bulamayabiliriz.

6. OYUNCU — Mal sahibi mi?

YÖNETMEN — sssss. Sonra dedim..

2. OYUNCU — Antifaşist bir cephenin neden oluşamadığına şaşmamalı bu ülkede..

5. OYUNCU — Ne bekliyordunuz peki, şiddet kullanarak ürküttünüz halkı..

2. OYUNCU — Şiddeti biz başlatmadık.. Biz başlatmadık şiddeti..

YÖNETMEN — Kesin olarak tekste bağlı kalacağız artık..

2. OYUNCU — Şiddeti biz başlatmadık.. Önce bunu kabul etsinler..

YÖNETMEN — Şeytan diyor ki çek git, bırak her şeyi..

2. OYUNCU — Afedersin ağbi.. Ama kabul etsinler..

6. Oyuncu ikinci oyuncuyu kenara çeker.

6. OYUNCU — Evet, devlet başkanına ne yazılması gerektiğini buluyor Muzaffer albay.. Herkes oyuna.. Biz hazırız.

Oyun düzenine geçerler yeniden.

MUZAFFER — Devlet Başkanına ne yazmam gerektiğini buldum. (Kararlıdır çok) Çocuklarıma bir apartman dairesi bile bırakmış değilim. (yazar) 1961 Anayasası yalnızca..

Hakan suskundur kenarda.

MUZAFFER — Bir şey mi dedin?

Hakan yanıtlamaz.

MUZAFFER — Neden konuşmuyorsun?
HAKAN — Hiç bir şey demedim baba..
MUZAFFER — Dedin, dedin.. Bal gibi söyledin işte. 1983 Anayasası filan.. Yüzde 92,5 halk oyuyla..
HAKAN — Beni rahat bırak baba..
MUZAFFER — Ben sanki bilmiyorum değil mi bu gün hangi anayasa yürürlükte..

Hakan ne yapacağını kestiremez, suskun gene..

MUZAFFER — Neden Bağırıyorsun peki?
HAKAN — Baba, bağıran sensin.. Konuşmak istemiyorum artık..

Muzaffer yoyoyu tutuşturur onun eline.
Hakan yoyoyu parmağına takar sıkıntılı.

MUZAFFER — Al, al gene oyna istersen..
MUZAFFER — Annen diyor ki.. (sevecen çok) Ben sana bağırır mıyım hiç.. Annen diyor ki.. «Ne diyor bunlar Muzo?» Sözde bizim çocuklar anayasayı tangur tungur etmişler öyle mi?

Hakan kıpırtısızdır.

MUZAFFER — (çeker alır yoyoyu.) Oynama dedim.. Oynama

şunla.. Deli mi edeceksin beni? (Sarsıla sarsıla ağlamağa başlar) Neden konuşmuyoruz biz seninle.. Söylesene neden konuşamadık hiç?

HAKAN — (sakin) Doğal baba.. Sizler kurtarıcıydınız, bizlerse kuran.. Kurmak için yıkmak gerekebilir bazen.

MUZAFFER — (Ağlar) Eskiden ihtilâlciler ağlamaz derdin.. Ağlama baba..

Hakan ilgisiz, gazeteye uzanır.

MUZAFFER — (Burnunu çeker çocuksu) Annen bile dinlemiyor artık benim gevezeliklerimi.. Çok yalnızım çok.. Deli olmak işten bile değil.

Hakan ilgilenmeme kararında babasıyla.

MUZAFFER — Biliyor musun? Senin öldürülmenden bu yana, annenle elimiz elimize değmedi. Düşünebiliyor musun onca severken birbirimizi.. Ne hayat dolu kadındı annen..

Hakan güler.

MUZAFFER — Nasıl gülebilirsin.. Sen bu kadar duygusuz değildin.. Ne oldu kim ne yaptı sana.. Deli olmak işten değil.. Deli..

HAKAN — Habere gülüyorum baba.. (gösterir) Yassıada'da bir akıl hastanesi kurulması düşünülüyormuş..

Hakan acılı bakar babasına.

MUZAFFER — Akıl hastanesi ha.. (güler o da) Gidip törenle açarlar üstelik. (güler) Geçende de bir belediye başkanı.. Bana versinler, harika bir eğlence fuarı düzenleyeyim demiş. (gülmesi krizli bir hal alır) Akıl hastanesi, eğlence fuarı, deli olmak işten değil, delii..

Muzaffer'in gülerken gözlerinden yaşlar boşanmakta. Spastik gülme, ağlama iç içe..
Yönetmen sahneye fırlar.

YÖNETMEN — Hadiii satıyorum saaaaaaaaattım. Kelepir ada

bayanlar baylar. Bu müzayede hareket ordusu kumandanı Mahmut Şevket paşa ruhunun yüksek himayesinde gerçekleştirilmiştir.

Oyuncular kelepir adanın tipleriymişçesine ortaya doluşur. Muzaffer kendi beyninin ürünü bu yabancılaşmış figürleri şaşkınlıkla izler.

YÖNETMEN — Neler var neler bu adada.. Mevzun miktarda düşükler, sırmalar apoletler.. Hadiii kelepir fiyatına. (megafonla seslenir) Muhterem düşük.. Sizi düşürdük Tavşan gibi saklanmayınız, dışarı çıkınız lütfen.

MUHTEREM DÜŞÜK — (3. oyuncu) Hakkımda izhar edilen emniyetsizliğin esbabı nedir paşa?

YÖNETMEN — Bizler ki bir çok nimetinize mazhar olduk sizin. Bir süre daha istirahatinizi sağlayacağız. Hayatınız emniyette..

MUHTEREM DÜŞÜK — Hayatımdan endişe ettiğim yok.. Beni korkak biri olarak kim takdim etti size.. (ürkek tavşan gibi zıplayarak uzaklaşır, döner birden) İtiraz ediyorum.. 60 ihtilâlinin düşükleri arasında direnenler vardı. Çoğu seçimle iktidara geldiklerinin bilincinde..

YÖNETMEN — sssssss oyun..

4. OYUNCU — Katılıyorum.. Geçende bir yerde okudum.. Düşük iktidarın başı idam sehpasına uyuşturucu verilerek çıkartılmış söz gelimi..

YÖNETMEN — Oyuna gelin dedim, oyun..

Hakan masanın üstüne iskemle kor. Çıkar üstüne.İdam anı sanki.. İskemleyi tekmeler.

HAKAN — (ikinci oyuncu) Kahrolsun Faşizm.. Kahrolsun Amerikan Emperyalizmi. gövdesi düşer)

Bütün gözler ikinci oyuncuda.

HAKAN — (iskemleyi kaldırır) Basın egemen güçlerin elinde, bunlar yer almıyor diye, yaşanmadı değil..

6. Oyuncu sarılır ikinciye.

6. OYUNCU — Ve sen bilmiyorsun diye, bunlar bilinmeyecek değil..

3. OYUNCU — Bunlar adam olmaz, hep aynı kafa..

Yönetmen duruma egemen olamamakta.

4. OYUNCU — Sizin ölüleriniz bizim ölülerimiz değil.. Barışçıl bir toplum istiyoruz artık..

6. OYUNCU — Bir kesimin hâlâ can pahasına yaşadıkları göz ardı edilerek geçilemez barışçıl topluma..

2. OYUNCU — Gençliğe düşen ölmek diyorsun umurunda mı?

3. OYUNCU — Bu faturayı bize ödetemezsin tamam mı?

2. OYUNCU — O zaman saygılı ol biraz..

5. OYUNCU — (3'e) Üsteleme.. Bir açıdan haklı..

Yönetmen sahneyi döver çizmeleriyle..

YÖNETMEN — Oyunun akışına dönebilir miyiz artık?

5. OYUNCU — İkide birde tepinip durma be hoca.. Mahmut Şevket Paşa ruhunun yüksek himayesinde deyip akışı sen bozdun önce.

YÖNETMEN — (güler) Hay demez olaydım.. Daha ihtilâli yapmadan adam asmaya kalktınız siz de.. (megafonla konuşur) Dikkat dikkat.. Emniyet altında bulunan muhterem devlet ve hükümet reisleri erkanları kabine üyelerinin hayatları hakkında Türk Milleti huzurunda verdiğimiz vaade sadık bulunmaktayız.

MUZAFFER — (köşesinde güler) Gerekirse saç boyası da bulacağız kendilerine..

4. OYUNCU — İhtilâlbolden sonraydı bu repliğin hoca..

YÖNETMEN — Kafa mı bıraktınız?..

Oyuncular ısınma hareketleri yapar.

YÖNETMEN — Balkanların ve Ortadoğu'nun en kansız ihtilâlbol sahası oyuncularıyla birlikte satıyorum saaaaaaa..

4. OYUNCU — Benim favori sahnem..

Oyuncular sahada gibi halkı selamlar.

YÖNETMEN — İhtilâlin bir futbol ziyafetine dönüşen takım oyununa hayran kalacaksınız..

Hakan yoyoyu atar oyuncuların önüne.

5. OYUNCU — Maç başladı.. Top Akademili komandolarda.
4. OYUNCU — Canlı hedefler tamam..
3. OYUNCU — Birinci asayiş bölgesi ilerledi ilerliyor..
5. OYUNCU — Top ikinci asayiş bölgesine geçmiş durumda.
3. OYUNCU — Vilayet tamam..
4. OYUNCU — Yeşilköy tamam..
5. OYUNCU — PTT tamam.

Muzaffer gülerek izler.

MUZAFFER — (zıplar) ve gooooolll goooool. İstanbul daha ilk dakikalarda gol heyecanı yaşadı sayın seyirciler..

Yönetmen, altıncı ve yedinci oyuncular birbirlerine sarılarak zıplar. Hakan Gazi Osman Paşa marşını ıslıkla çalma çabasında.

MUZAFFER — Vee veee.. (güler) Kamera ve mikrofonlarımızı şimdi bir an için Ankara'ya çeviriyoruz sayın seyirciler.

3. OYUNCU — Tank taburu Tandoğan ve Ulus mevkiindeki kaleyi tutmuş durumda.
5. OYUNCU — Süvari alayı atağa geçiyor..

MUZAFFER — Bir an topu yitirir gibi oldu ihtilâlbolcular.. Muhafız alayı zorlanıyor.. Dayan Muhafız Alayı.. Türk İhtilâlbol seyircileri için gerçekten de müstesna bir gün sayın seyirciler.. Bravooo muhafız alayı.. Goool goooll gene goool ve de goooll.

Muzaffer kıs kıs gülerek oğlunu da oyunla ilgilenmeğe çağırır. Hakan ıslığını sürdürür. Islığı orkestrasyona dönüşür.

YÖNETMEN — Ayrıca her çeşitten denge ustalarının çekişmelerini ibretle yaşayabilirsiniz bu adada.

Oyuncular birbirlerinin beline dolanarak çekişmeğe başlarlar karşılıklı iki grupta.
Muzaffer kışkırtmalı güler, oyunun hakemidir aynı zamanda.

MUZAFFER — Kıiiş kıiiş hadi kışlalarınıza..

1. GRUPTAN — (5. oyuncu) En kısa zamanda sivil idareye devredeceğiz yönetimi..

2. GRUPTAN — (4. oyuncu) Köklü reformlar başlatmadan nah devrederiz.

Gruplar zorlanır karşılıklı.

MUZAFFER — Kııış kış hadi kııışş

1. GRUPTAN — (7. oyuncu) Serbest seçim bölgesi yaratmalıyız.

2. GRUPTAN — (3. oyuncu) Hele davalar bir sonuçlansın da..

Gruplar zorlanır gene.

MUZAFFER — Kıışşşlanıza...

1. GRUPTAN — (yönetmen) Adam asmayalım hiç değilse. Hal eden hal olur..

2. GURUPTAN — (6. oyuncu) Asmassanız vuracağız..

MUZAFFER — Kııııııııış

1. Grup devrilmek üzeredir.

1. GRUPTAN — (5. oyuncu) Gerçek yüzünüzü saklamayın artık.

Müzik kesilir birden.

2. GRUPTAN — (4. oyuncu) Ne sandınız.. Bu çekişme sürer. Aslında yok birbirimizden farkımız..

1. GRUPTAN — (yönetmen) Özel mahkemeler kurmaktan kaçınmalıyız.

2. GRUPTAN — (6. oyuncu) Duruşmaya, duruşmaya.. Yaşasın duruşmalar.. (7. oyuncuyu çeker alır) Kız hadi gel, vapuru kaçıracağız..

Oyuncular duruşma düzenine girer..

YÖNETMEN — (başkan) Soruldu.. Bu don senin mi söyle..

6. OYUNCU — Cevaben.. (Madam Butterfly operasından arya)

YÖNETMEN — Soruldu.. Seninse ne arıyor devletin kasasında?

6. OYUNCU — Cevaben.. (ikinci bölüm aryadan)

YÖNETMEN — Tanığı getirin..

4. Oyuncu köpeksi yaklaşır.

4. OYUNCU — Afgan tazısıyım ben. Devlet Başkanınıza arma-

yorsunuz hayrat çeşme yaptılar. Ben masumum. İhtilâl konseyinizin adaletine güvenmekle birlikte konsolosluğuma sığınma hakkı talep ediyorum hev hev..

MUZAFFER — (Peşine takılır köpeğin) Gel soylu kuçu kuçu.. (oğluna gösterir gülerek) Afgan tazısı.. Seni seni seni.. politikacı..

YÖNETMEN — Soruldu.. Ya İsveç Bankası'ndaki dolarlardan ne haber n'ola..

TANIK — (3. oyuncu) Yaptığım araştırmalara göre sayın başkanım.. (çok gizli bir şey açıklayacakmış gibidir, şokunda) Muhterem düşüklerin İsviçre Bankaları'ndaki dolarlarına ait yaptığım araştırmalar sonunda.. Elimdeki Yassıada noter huzurunda alınmış vekâletnamelere rağmen

MUZAFFER — Vekâletname.. (güler) Denize nazır noter huzurunda..

TANIK — İsviçre Bankası beni şahsen kovdular. Böylesi bir konuda açıklama yapmayı İsviçre Bankası ticari namus ve şereflerine aykırı buluyorlar..

MUZAFFER — (oğluna) İsviçre Bankası.. Namus ve şeref.. (birden vazgeçmiştir gülmekten) Biliyor musun, artık hiç bir şeyin ciddiyetine ve samimiyetine inanmıyorum ben.. (acılı) Olaylar beni böyle yaptı..

YÖNETMEN — Gereği düşünüldü..

Karar düzenine geçer oyuncular.

MUZAFFER — (yönetmene yaklaşır) Sayın Başkanım da öyle düşünüyor belki.. Oysa Yüce Adalet Divanı Başkanlığına gölge düşürmemek için, yıllar yılı avukatlık bile yapmadı. Kıt kanaat geçiniyor emekli maaşıyla.

YÖNETMEN — (acılı gülümser) Gereği düşünüldü.

Oyuncular önce mırıltı sonra da güçlenen sesleriyle yineleyecekler..

OYUNCULAR — Yeniden.. Yeniden Düşünülecek.. Yeniden, yeniden..

Muzaffer kaskatı kalır.
Muzaffer mahkeme heyeti önünde konuşur gibidir, sesi sakin çok.

MUZAFFER — (yönetmene) Yargılayacaklar bizi Sayın Başkanım.. Bizi yargılayacaklar. Ne zamandır bir kamuoyu yaratma çabasındalar fesatlarına.. Yoksa bu denli abartılamaz 27 mayısın bir kaç yanlışı.. Onca sevabı göz ardı edilirken böyle..

OYUNCULAR — Yeniden, yeniden düşünülecek, yeniden..

Muzaffer sakindir seslere karşın, yönetmen sevecen dinler onu.

MUZAFFER — Oysa siz beni iyi tanırsınız sayın Başkanım.. Yassıada'ya bir gün bile gitmedim ben.. Mağlup ettiklerimizi galip gözüyle görmiyeyim diye.. Bu benim yapım.. Hanım gitti ama..

Kalabalık efekti ile birlikte suçlamalar dayanılmaz kertede.

— Gece Harekatı
— Lanetli gün
— Yeniden
— Heeeyheeeeyy
— Yeniden, yeniden, yeniden..

MUZAFFER — (kulaklarını tıkar) Bu sesleri duymuştum.. Tanıyorum ben.. Delibaş isyanında.

Seslerden kendini korumağa çalışır.

MUZAFFER — Behice Ana.. Namık Kemal ağbi. Baba, babacığım..

Düşecekmiş gibi olur yükselen her sesle.

MUZAFFER — Terliklerin kanıyor baba.. Hani kar topu oynayacaktık. Babamı kesmesinler.

Muzaffer küçük bir çocukmuşcasına büzülür kalır yerde.
Sessizlik.

Oyuncular Muzaffer'den yana bakarlar tedirgin.

5. OYUNCU — (kendi aralarında konuşur gibi) Evet bu ihtilâlbol sahnesini biraz fazlaca abartıyoruz galiba..

3. OYUNCU — Bence az bile. Darbe darbedir (gözü Muzafferde etkilenmiş) Nitelik aranmaz.

Muzaffer hiç kıpırdamaz.

5. OYUNCU — Sandık demokrasisi.. Sandıktan da çoğu kez, civciv çıkıyor, kuş çıkıyor yahu.. Hayır karşı değilim.. Yüksek sesle düşünüyorum yalnızca..

4. OYUNCU — (gözü Muzaffer'de) Kuş ya da civciv.. Aratırlar sonra.

YÖNETMEN — Bitirelim isterseniz..

1. Oyuncu başını kaldırır bir an.

1. OYUNCU — Rahatınıza bakın.. Benim keyfim yerinde burda.

1 Oyuncu yeniden Muzaffer'in çocuksu büzülmesinde.. Hakan yaklaşır.

HAKAN — Yanlışımız nerdeydi demiştin değil mi baba? Bu yoyo ya benziyordunuz siz.. Topu kendinizden uzağa attınız sanıyordunuz.. Size dönüyordu gene. Daha uzağa atıyordunuz, gene size. Uzağa size, uzağa size..

Muzaffer doğrulur.

MUZAFFER — Daha açık konuş benimle. Anlamak istiyorum.

HAKAN — Memleket meselelerini ameliyat masasına yatırdınız baba. Kötü olan şu ve bu adlı kişiler değildi.. Bir de baktınız ki.. Sorun sistem sorunu..

Muzaffer masaya yönelir.

MUZAFFER — Yanlışımız diyorsun, yanlışımız baba.

Dibden dibe koral ıslıkla Gazi Osman Paşa marşı duyulur bir an..

HAKAN — Bana baba demeni yadırgamıyorum artık..

HAKAN — Duyuyor musun.. Yeniden soluklanıyor bu ülke.. Doğa yasalarına ve tarihsel akışa karşı konamaz çünkü..

Bir süre birlikte dinlerler müziği..

MUZAFFER — Yani sen de annen gibi, mektup filan yazma diyorsun (buruşturur kâğıdı) Boşuna...

HAKAN — Yalnız o değil baba. Sizin yalnızlığınıza tek sahip çıkacak biziz. Sosyalistler.. (gülümser) Siz de inatla kaçarsınız bundan...

MUZAFFER — Bok yiyen kaşığını...

Hakan kapıya yönelir.

MUZAFFER — Gidiyor musun?

HAKAN — (gülümser) Gün çoktan ağardı baksana..

Hakan çıkmıştır.

MUZAFFER — (seslenir) Nurinnisa.. Nunim.. (mırıltı) Sen neden vermek istememiştin alyansını yirmiyedi mayısa?

Muzaffer yoyoyu parmağına takar. Birkaç kez topu atar tutar.

MUZAFFER — Tören bitmiştir komutanım.

Nurinnisa girer gecelikle.

NURİNNİSA — Gördün mü işte.. Suları kesivermişler gene. Hani dolduracaktın Muzo bey?

MUZAFFER — Tören bitmiştir komutanım.. (Sokak levhasını kaldırır) Bunun da işi bitti artık.

NURİNNİSA — Evde bir dirhem su yok. Sen ne sayıklıyorsun allah aşkına..

MUZAFFER — Diyorum ki.. Tören..

NURİNNİSA — Amaaan, düşündüğü şeye bak.. Gece televizyonda verirler nasıl olsa. (birden ayıkır) İyi misin sen, hasta filan değilsin ya Muzo bey?

MUZAFFER — (Kapıya yönelir) Altı yumurta alacaktım değil mi sana? 27 Mayıs gün ağarmadan.....

Muzaffer çıkmıştır.

NURİNNİSA — Deli midir nedir? Benim de kafamı karıştırıyor.. (seslenir arkasından) Ayol adamlar anayasa ve özgürlük bayramını kaldırdık demiyorlar mı? Tangur tungur işte.. (koridora yönelir) Bir de kabartma tozu duydun mu?

Nurinnisa oğlunun sedirini düzeltir. Bir an önce çıkmak istemektedir ordan. Baktığı her yan gözlerini acıtır sanki..

NURİNNİSA — Bir zamanlar evlat acısına son mitingleri düzenlenirdi bu ülkede.

Kaçarcasına çıkar odadan..

YÖNETMEN — Evet Perde.. Full ışık.

Sahne ağzında toplanırlar.

YÖNETMEN — Hâlâ tartışma başlamadığına göre bir hayli yoruldunuz.

7. OYUNCU — (saatine bakar) Kesintiler dışında tam... dakika. Aşağı yukarı yani..

1. OYUNCU — Bayılıyorum bu kızın görev duygusuna.. nunlcim benim..

6. OYUNCU — Tartışma değil de, bir öneri..
Sanki böyle bitmese oyun.. Dekreşendo böyle.. kendl içine kapanırcasına..

2. OYUNCU — Biraz daha açıkla..

6. OYUNCU — Ne bileyim.. Hakan öğrenci odasını hiç terketmez söz gelimi.. Çıkan Muzaffer albaydır.. Elinde bir demet kır çiçeği ile nişanlısı gelir Hakan'ın..

YÖNETMEN — Tekste almasak bile deneyelim.. Yorgun değilseniz tabii..

7. OYUNCU — Süre tutacak mıyım? Ay kimse ciddiye almıyor beni.

6. Oyuncu elinde bir demet çiçek varmışcasına ikinci oyuncuya yaklaşır, *özlemle bakarlar birbirlerine..*

2. OYUNCU — (Hakan) Geldin mi?

6. OYUNCU — Gelen sensin.. Her tahliye haberinde bir çorba koyuyorum ocağa.. Öldüğünü bile bile.. Her tahliye seni getiriyor bana. Kocam da alıştı..

2. OYUNCU — Seni bilmez miyim.. Her hapse giren için bohçalar düzersin sen.. Havlu diş fırçası, Iki kazak, pijama ve mutlaka mutlaka kurutulmuş bir çiçek arasında..

6. OYUNCU — Görüşlerinden dolayı kimsenin hapse girmediği güne dek sürecek bu.. Kocam yün çoraplarını verir hep. Mapusun soğuğu onun da yabancısı değil..

Sarılırlar birbirlerine..

6. OYUNCU — Ne iyi, ne iyi.. Tel örgü yok aramızda.. Yaklaşma, geri dur komutu da.. Çift katlı cam.. O allahın belası telefon cızırtıları.. Ne iyi dokunabiliyorum sana.. Hoş geldin canım, hoş geldin..

2 OYUNCU — Arkadaşlar nasıl? Binlercesine sarılıyorum, sana sarıldığımda..

6. OYUNCU — Sakın, sakın merak etme bizi. Öylesine iyiyiz ki şaşırtıcı..

2. OYUNCU — Neden şaşırtıcı olsun..

6. OYUNCU — Haklısın.. Ölülerimiz dışında hiç bir şey yapamadılar bize. Bana daha sıkı sarıl..

2. OYUNCU — (uzaklaşır) Artık yalnızca bakmak istiyorum sana.

6. OYUNCU — (bir an boşlukta kalır gibi olur) Biliyor musun çocuğumuza senin adını verdik hep.

2. OYUNCU — Hakan Yurdakuler.. Dev Gençli bir ölü..

6. OYUNCU — Suus sakın söyleme sakın.. Senden başka binlerce adı var onun. Mahir Sinan Ulaş, Oğuzhan, Tayfun Halil.. Oğlumda alıştı buna.. Yanıtlıyor hemen, hangisiyle çağırsak.

2. OYUNCU — Bütün o kargaşa içinde.. Yaşarken yani.. Seni çok sevdiğimi.. Seni ne kadar çok sevdiğimi söyleyebilmiş miydim sana.

Yeniden sarılırlar.

6. OYUNCU — Gerek yoktu ki hiç.. biliyordum ben.. Ben çocuğuma her gün tekrarlıyorum ama.. Onu ne denli sevdiğimi.. Tüm çocuklara..

1. Oyuncu duygulanmıştır çok.

1. OYUNCU — Tamam be yeter.. (öper altıncı oyuncuyu) Hani duygusallıktan hoşlanmazdın sen kara kız..

2. OYUNCU — (yönetmene) Şiddeti biz başlatmadık derken, haklıydım ağbi.. Bizim dünya görüşümüze uymaz bu.

Öteki oyuncular da etkilenmiştir.

1. OYUNCU — Bana bakın, nikâh şahidiniz olmazsam, ikinizi de vururum ha.. (sarılır ikisine birden) Şiddeti reddettiklerine bakmayın, bunlar bu dilden anlar..

4 Oyuncu çekingen yaklaşır..

4. OYUNCU — Nişanlandığınızı iki üç gün önce duydum. Kutlama fırsatı olmamıştı. (elini uzatır) Mutluluklar.

6. Oyuncu yanaklarından öper 4'ü. 2. oyuncuyla el sıkışırlar.

7. OYUNCU — Hayret midem geçti galiba..

YÖNETMEN — Aile saadetinin erteleyebilir misiniz biraz. Konuşacaklarım var..

Çaycı girer..

Oyuncular toplanır.

ÇAYCI — Çağırmadan geldi ağbiler.. Bu seferkiler ocaktan..

ÇAYCI — Seninkiler hâlâ bekliyor ağbi.. (çayları dağıtırken) Kahrolası diktatörler.. Çay istediler. Bitti dedim. (çıkarken) Bu dünya size kalır mı?

3. OYUNCU — Gerçekten de çentik atmadı. İnanılır gibi değil..

YÖNETMEN — Bence çok verimli bir provaydı arkadaşlar. Hepinize ayrı ayrı teşekkür ederim. Şimdi oynadığımız oyunu, çok daha iyi savunacağız sanırım. Hem kendimize hem başkalarına karşı..

Oyuncular da belli bir rahatlıkta.

YÖNETMEN — Şimdi dileyelim ki seyircimiz.. Yani oynamak fırsatı bulabilirsek bir şekilde, seyircimiz..

7. OYUNCU — Ne demek o.. Hani gelecek hafta 18.30'du..

YÖNETMEN — Şimdi dileyelim ki.. Gelen seyircimiz.. Herhangi bir şekilde oynama fırsatı bulabilirsek yani..

2. OYUNCU — Mesele nedir ağbi?

YÖNETMEN — İzin ver açıklayacağım.. Gelen seyircimiz yaşadığımız günlerin yeni bir geleneğe gebe olduğunu sezebilsinler.. Nedir o yeni gelenek? Çok geriye gitmiyorum. Yirminci yüzyılın başından hemen.. Özgürlük için dağa çıkan üç genç subay.. Enver, Niyazi, Eyüp, Sabri.. Hareket ordusunun subay sivil gönüllü kadroları.. Anadolu ihtilâlcileri.. Mustafa Kemal 28 - 29 Nisancılar ve 27 Mayıs..

Oyuncular ortak bir gerginlik içinde..

1. OYUNCU — Hadi hoca çıkar ağzından baklayı..

YÖNETMEN — Yani tüm ileri geçmişimizle, 68'lerden bu yana tüm sancılarıyla birlikte yaşadığımız bu günler.. İçerdeki misafirlerimize gelince.. Tiyatromuzu mühürlemek istiyorlar.

Oyuncular merakla bekler..

3. OYUNCU — Hadi canım olmaz öyle şey..

5. OYUNCU — Kim, kimler?

YÖNETMEN — Mal sahibi, belediyeci, icra memuru ve komser..

7. OYUNCU — Öyle saçma şey olur mu? Davayı kaybetmedik ki sürüyor hâlâ..

1. OYUNCU — Bu kız arada sırada amma da akıllı laflar ediyor bir daha söylesene..

7. OYUNCU — Ne dedim? Haa.. Davayı kaybetmedik ki.. Sürüyor hâlâ..

YÖNETMEN — Ben de öyle söyledim.. İsterseniz bir de siz deneyin.

Hep birlikte Gazi Osman Paşa marşını söyleyerek salondan çıkarlar..

MİSAFİR

MİSAFİR*

Yalçın KÜÇÜK

Bir öfke, bir tek umut eksik; bunun dışında hepsi var. Öfke ile umut hep bir arada gidiyor, birisi varsa diğeri de oluyor. Öfkesiz umut, umutsuz öfke olmuyor. Bilgesu Erenus, alışılmamış bir hızla güldürüyor ve hüzünlendiriyor. Gülünçlü öge ile hüzün yumakları, alışılmamış bir hızla birbirini izliyor; Bilgesu Erenus öfkeli öge ile umut yumaklarını izleyicisine bırakıyor.

Bilgesu Erenus, izleyicisini çok ciddiye alıyor. İzleyicisine sorumluluk ögesi ile görev yumakları yüklüyor.

Makale yazmıyor; oyun yazıyor. Mehmet Akan, makale okumuyor ve oyun yönetiyor. Bilgesu Erenus-Mehmet Akan işbirliği sevindirici sonuçlar ortaya koyuyor. Misafir'in izleyicileri en azından bir noktadan güven duyabilirler: Sahnede bir tek ukalâ, bir tek bilgiç yok. Hiç kimse ders vermiyor. Herkes oyun oynuyor. Bunun son derece sevindirici olduğunu belirtmek durumundayım. Oyun oynamak güzeldir; oyun izlemeye gelip de oyun bulmak da güzeldir. Misafir'de oyun var.

Kaç tane? Bilgesu Erenus'un oyunları çok; Misafir'de oyun düğümleri var. Bir kaç düzlem, buna bir kaç duvar da denebilir. Ölçme olmadıktan sonra saymak zor, kaç tane olduğunu söyleyemiyorum, görünüyor. Düzlemler, buna duvar da denebilir, birbirine koşut olduğu kadar birbi-

(*) Y. Küçük, Bilim ve Edebiyat, İstanbul 1985 içinde.

risini çeliyor. İki düzlemden söz edebilirim: Esnafın Ahilik Teşkilâtı ile kapitalizmin Alman örgütü, biribirine paralel gidiyor ve biribirinden ayrılıyor. Nerede paralel ve nerede ayrı gidiyor? Bilgesu Erenus-Mehmet Akan işbirliğinin sağladığı hız içinde ayrımı izleyiciye bırakıyor.

Bilgesu Erenus, izleyicisine büyük sorumluluklar yüklüyor. İzleyicisinin kendi halinde hareketini bekliyor. İzleyicisini harekete getiren sözcükler kullanmaktan bir çekingenliği var; geçici bir etkilenme olabilir.

Ahilik Teşkilâtı, Bektaşilik ya da tüm Tasavvuf türünden sevgiye dayanıyor. Alman Ekonomisi ise acımasızlık üzerinde duruyor. Misafir'de bu ayrımı yaşamak mümkün oluyor. Ancak sevgi ya da acımasızlık, Herr Musa'nın yazgısını değiştirmiyor. Herr Musa, atılıyor: Ahilik Teşkilâtı'ndan, Almanya Örgütü'nden, hepsinden önce de evinden atılıyor. Herr Musa'nın yazgısı atılmak; belki de «Misafir» buradan geliyor.

Kimin yazgısı atılmak değil ki?
Oyun, bununla bitiyor.

Korkumu dile getirmek zorundayım: Türk seyircisi, bir kaç düzlemdeki oyunları bir arada ve bir yumak karmaşıklığında izleyebilecek düzeye geldi mi? Risk'dir, alınması gerekiyor. Ancak risk olduğunun da belirtilmesi gerekiyor. Herr Musa'nın Türkiye'de kalan oğlu Yiğit'in, kendisine bakan Ahilik Örgütü'nün başı Yiğitbaşı'na çarpılarak babasını reddetmesi, Herr Musa'nın karısının çarpılarak girdiği Almanya sahnelerinde iki de bir «Yiğit'im, Yiğit'im» diye zırlaması, Herr Musa'nın insan oğlunun yarattığı makinalar ile pestil biçimine sokulma süreci yanında, Türkiye'deki Ahilik Örgütü içinde Yiğitbaşı'nın «pergel» sözcüğü üzerine yarenlerin mum olması, köydeki kooperatifin, kasabada Ahilik Örgütü'nün, Almanya'da Alman

ekonomik örgütlenmesinin birbirine rakip sığınaklar olarak ileriye konması, Herr Musa'nın Almanya'daki oğlu Kamer'in anlamadığı dilden yazılan hakaretleri anlayarak karşı koyması ve harekete geçen etten yapılı acımasız Alman Ekonomik duvarlarının altında ezilip ölmesi, Herr Musa'nın kızının bir Almanlaşma sevdası içinde ne İsa'ya, ne Musa'ya yararlı olamaması; Bilgesu Erenus, buradaki ve pek daha çok benzerlikler ile ayırımların görülmesini izleyicisine bırakıyor.

Ne kadarını Bilgesu Erenus, ne kadarını Mehmet Akan bırakıyor, söylemek zor. Ancak pek de önemli saymıyorum. Mehmet Akan'ın hem dünyaya bakışı ve hem de sahneye koyuşu ile güven veren bir yönetmen olduğu biliniyor; bunu söylemek o kadar yeni değil. Fakat yine de Herr Musa'nın karısının Almanya sahnelerine çıkışı sırasında çarpılışını son derece çarpıcı bulduğunu belirtmek durumundayım. Yalnız yine de çarpılmıyor, belki de en az çarpılıyor. Burada Bilgesu Erenus'un kadın sezgilerinin rolü olmalı; kadın teorik değil pratiktir, pratiğini yaşıyor, yaşamak tutku olarak çıkıyor. Herr Musa'nın karısı en çok toprağına tutkuludur; ikide bir «kalk gidek» diye tutturuyor.

Amatör, Lâtince amare kökünden geliyor; seven demek, amatör Fransızcası oluyor. Ankara Sanat Tiyatrosu'nun oyuncuları yaptıkları işi seviyorlar. Misafir'de hepsi Herr Musa için oynuyorlar ya da çoğu Herr Musa'yı oynuyor. Seçenekleri pek az; Bilgesu Erenus, bütün özenini Herr Musa üzerinde yoğunlaştırıyor. Herr Musa'yı ise Ertan Savaşçı oynuyor. Bu akademik eğitimli oyuncu, İngilice'nin tiyatro dışı bir deyişi ile, «to steal the scene», sahneyi çalıyor. Ankara Sanat Tiyatrosu'nun oyuncuları, amatörce bir coşku ile, Herr Musa'nın oyununa yardımcı oluyorlar. Yalnızca kutlamak gerektiğini düşünüyorum.

Risk riskdir; aile sığınağından ayrılan kooperatifle rızkını bulamayan, bir süre ahilik örgütünde sırasını yaşayan, pek de becerili işçi olamayan, oyunda vasıflı işçi sözcüğü geçiyor, Musa rızkını Almanya'da arıyor. Bütün dillerdeki risk sözcüğü, Arapça rızk kelimesinden geliyor: Arap taciri rızkını bulmak için dönüş olasılığı yüksek olmayan uzak denizlere açılıyor, bu kavram olarak risktir, sözcük buradan geliyor. Herr Musa Almanya'da oğlu Kamer'in Alman faşistleri tarafından öldürülmesini ve kızının bir piç olmasını yaşıyor. Sonra Almanya'dan atılıyor, güncel deyiş ile «kesin dönüş» yapıyor ve Türkiye'de geliyor.

Bilgesu Erenus, büyük bir sevinç ile, gülünçlü ögeler ile hüznün hain yumaklarının duşunda, bu sonun ve misafirliğin sona gelişini haber veriyor. Şimdi ne olacak? Çoban Musa, Ahi Musa, Herr Musa, Sığıntı Musa, bundan sonra nereye sığınacak?

Bilgesu Erenus - Mehmet Akan işbirliği çözümlüyor ve anlatıyor: (Kapitalizmin, eski kurumların içini boşalttığını imgelerle veriyorlar.) Ama yine de Herr Musa, sonunda, yine de Ahilik Teşkilâtı'na sığınıyor.

Çok acıklı buluyorum.

Ancak pek üzülmüyorum.

Ahilik Teşkilâtı'nda Yiğitbaşı, «pergel» diyor; yarenler elleri kulaklarında otomat oluyor. Herr Musa vuruyor, yarenler cevap vermiyorlar. Verecek oluyorlar, Yiğitbaşı kapıdışarı etmekle tehdit ediyor. Tehdit geçerli oluyor. Herr Musa'nın yumruklarına cevap vermek için Yiğitbaşı'nın işareti gerekiyor. İşaret, Yiğitbaşı'nda toplanan bir birikimi yansıtıyor. Birikim, her zaman güç oluyor. Birikim, Ahilik de olsa, bir Teşkilât içinde toplanıyor.

Biraz öfke, biraz umut; eksiklik Ahilik Teşkilâtı'nda çıkıyor.

Bilgesu Erenus-Mehmet Akan işbirliği çok başarılı bir oyunu ortaya çıkarıyor. İzleyici, çok büyük bir hızlılık içinde ve tüm karmaşıklıkları geride bırakan bir akıcılıkla, gülünç-hüzün yumaklarının duşundan geçiriliyor. Arınıyor. Bilgesu Erenus, öyle sanıyorum, izleyicinin tümüyle arınmasını da istemiyor. Eksik olanı, izleyicinin kendisinin tamamlamasını, bir ara pek moda bir sözcükle, üretmesini istiyor. Bunun için izleyicisine güveniyor.

Bilgesu Erenus'un, Mehmet Akan'ın Ankara Sanat Tiyatrosu oyuncularının, Ankara Sanat Tiyatrosu'nun güveninde haklı çıkmasını diliyorum. Hep birlikte.

Kim misafir, kim değil

Bilgesu Erenus

Çevrenizle ve kendinizle gerçek bir uyum içindeyseniz bu oyunu görmeseniz de olur.

Oysa dünyanın ve toplumumuzun bu halinde, kişinin kendini kökü toprakta bir çınar gibi yerleşik güvenli ve güçlü duyması ne denli güç. Kendinize ve çevrenize yabancılaşmanız işten bile değil. Bir de bakıyorsunuz ki istenmeyen biri olup çıkıvermişsiniz. Bir de bakıyorsunuz ki ayakkabınızin içinde görünür görünmez mumlar. Gitme zamanı... ama nereye? Sizi oluşturup yaratan koşulları da birlikte taşıyacak oldukan sonra, o kök salınası toprak nerde, hani? Yürek dolusu «Ben de varım, yaşıyorum, birlikte olmanın gücü bu, köklerimin sağlamlığını duyuyorum, başım güneşte, mutluyum..» diyebileceğiniz o yer neresi?

Oyunumuzun insanı da işte böylesi bir arayış içinde. Hem de istenilmezliğini, itilip dışlandığını, gün günden daha fazla, ta içinden acıyla, bile duya?.

Ama o küsüp kapanmaz kendine. Özlenen o yeri bulup ya da var edebilmek adına, kendisiyle, çevresiyle, toplumuyla, hatta tüm dünyayla hesaplaşmaya hazırdır.

Bizler onun bu hesaplaşmasını bu oyunla sizlerin akıl ve yüreklerinize sunmak istedik. Ola ki «kim misafir, kim değil» sorusuna sizler bir yanıt bulabilirsiniz yaşamda. Dünyanın ve toplumumuzun bu halinde, ayakkabısına mum dikilmiş insanların acıları bizi bu yanıta zorlamakta.

Kişiler:

MUSA TEZER	Misafir işçi
YİĞİTBAŞI RESUL DEMİR	Keçeci ustası
ÇAVUŞ YİĞİT TEZER	Keçeci kalfası
YAREN OSMAN BİROL	Marangoz
YAREN ALİ YEDEKÇİ	Kuyumcu
YAREN HÜSEYİN ŞENER	Komisyoncu
YAREN BAHRİ KOÇAL	Yapsatçı

Sıra Yarenleri üzerine,

«Selçuklu ve Osmanlı devirleri boyunca sürüp 700 yıldanberi halkımız üzerinde etkisini yitirmemiş olan Sıra Gösterileri, görüldüğü gibi tam bir emekçi eğlencesidir. Ulaşım ve iletişim araçlarının yaygınlaşmadığı sanayi öncesinde tarımın ve el sanatlarının ilkel koşullarda bütünüyle işgücüne dayanılarak yapıldığı Anadolu'da ortaya çıkan Ahi Örgütü, bugünkü anlayışla bir sendika ya da Bağ-Kur'a benzemektedir. Sınıfsal bir dayanışma kuruluşudur. Bu eğlenceleri de, böyle ortak çıkar ve duygularla birbirine bağlı olan işçi, esnaf, köylü yaratıp geliştirmiştir.»

Ayrıntılı bilgi için :

Akşehir'in Folklor İncisi Sıra Yarenleri
Musa Küçükakça, Nasreddin Hoca Derneği
Yayınları.

Yiğitbaşının evi.
Kapının önünde ayakkabıları dizili.
Çavuş ve yarenler dizüstü oturmakta.
Televizyonun sesi iyice kısılmıştır.
Yalnızca görüntü.

Yiğitbaşı duvarda asılı meydan sırası cetveline bakar. Cetvelin üzerinde «Sıra Evi Nizam İntizam Evidir.» yazılı. Altta ise Demirağa Meydan Sırası'nı oluşturan kişilerin vesikalık resimleri sağlı sollu sıralanmakta.

YİĞİTBAŞI — (Sol baştan başlıyarak yoklama yapar.) Kâhya Beyi, Ömer Teziş.

YARENLER — Yok. Gelmedi.

YİĞİTBAŞI — Bölükbaşı İsmail Adıgüzel.

YARENLER — Özürlü, mapusta.

YİĞİTBAŞI — (Resimlerin yanına küçük işaretler koyar.) Yaren Mehmet Alış.

YARENLER — Libya'da.

YİĞİTBAŞI — Yaren Bahri Koçal.

Y. BAHRİ — Burda.

YİĞİTBAŞI — Yaren Hilmi Saraç.

YARENLER — Hollanda'da.

YİĞİTBAŞI — Yaren Nuri Ovacık.

YARENLER — Mefat, trafik kazasında.

YİĞİTBAŞI — Yaren Osman Birol.

Y. OSMAN — Burda.

YİĞİTBAŞI — Yaren Halit Özdemir.

YARENLER — Arabistan'da.

YİĞİTBAŞI — Yaren Sezai Sanlı.

YARENLER — Yok, gelmedi.

YİĞİTBAŞI — (Sağbaştan sürdürür yoklamayı.) Yiğitbaşı Resul Demir, burdadır. Yaren Ağası, Hüseyin Şener.

Y. HÜSEYİN — Burda.

YİĞİTBAŞI — Yaren Nizamettin Taşkın.

YARENLER — Fransızda.

YİĞİTBAŞI — Yaren Zeki Urgancı.

YARENLER — Alamanda.

YİĞİTBAŞI — Yaren Celâl Vardar.

YARENLER — Mefat. Sağ-sol davasında.

YİĞİTBAŞI — Yaren Ali Yedekçi.

Y. ALİ — Burda.

YİĞİTBAŞI — Yaren Asım Seçilmiş.

YARENLER — Libya'da.

YİĞİTBAŞI — Yaren Musa Sezer.

Sessizlik.

YİĞİTBAŞI — (Resmi çıkarır.) Demirağa Meydan Sırası kararıyla yarenliği feshedilmiştir.

YİĞİTBAŞI — Yaren Mehmet Emin Özgören.

YARENLER — Avustralya'da.

Yiğitbaşı yerine otururken Çavuş sazına düzen verir.

YAREN BAHRİ — Eeee.. baban için yaktığın türküyü çalmanın tam zamanıdır şimdi.

ÇAVUŞ — (Tedirgin) Benim babam değildir o. Benim babam Yiğitbaşı'dır ancak.

Yiğitbaşı Çavuş'a sevgiyle bakar, omzunu sıvazlar onun.

YAREN BAHRİ — Kızma canım, onun öyle olduğunu biliyoruz da. Kütük itibariyle konuştuk hani..

Çavuş türküye başlar.

Yalan mıyım Yaşar?

Koştuğum öküz beyaz
Allah'a ettim niyaz
Kurban olayım Allah da
Bir gurbet de bana yaz

Yalan mıyım Yaşar
Türkiye'de doğru söyler
Alamanda şaşar.

Arabası son marka
Arsa tarla tapuda
Kasım kasım kasılır
Parmak koptu tornada.

YAREN HÜSEYİN — (Türküye katılmaya çağırır ötekileri.) El çırpmayanın elinde kabarcık çıka.

Yarenler el çırparak nakarata katılırlar.

Yalan mıyım Yaşar
Alamanda doğru söyler

Yaren Bahri ortada göbek atmaya başlar.

Betonarme evleri
Yamru yumru dilleri
Üstten üstten bakar da
Firaklıdır halleri.

Yalan mıyım Yaşar
Alamanda doğru söyler
Türkiye'de şaşar.

Yaren Osman'la yaren Ali oyun çıkarma hazırlığına girişirler.

Bahçelerde sarmaşık
Her edası sataşık
İnsan kadri bilmiyor
Tek yeşil marka aşık

Yalan mıyım Yaşar
Türkiye'de doğru söyler
Alamanda şaşar.

Yaren Ali kadın kılığına girmiştir.

Bahçelerde kereviz
Yağ ilen bal elimiz
Misafir işçiyiz biz
Sağ-solumuz bellisiz.

Yalan mıyım Yaşar
Alamanda doğru söyler
Türkiye'de şaşar.

Orta oyunculara bırakılır.

Herr Musa'nın Halleri 1 - a

YAREN OSMAN — Kız Elveda.. nirdesin. Fiskimi getirecen mi?

YAREN ALİ — Şıngır şıngır. (Bileziklerinin sesi sanki.) Su ile mi, yoksam sek mi?

Yarenler güler.

YAREN OSMAN — (Eliyle kulağını destekler.) Ha.

YAREN ALİ — Su ile mi yoksam sek mi?

YAREN OSMAN — Frijiderden buz çıkar. Sekinden başlatma şimci .Hele bak.. bir de turşu mezesi..

Yaren Ali uzaklaşır.

YAREN HÜSEYİN — Hey gidi sümüklü Musa.

Yiğitbaşının uyarıcı bakışı.

YAREN HÜSEYİN — Aykırı söze para kesme cezası iyi ki kalktı, aramızda. Gene de sözüm yabana, Yiğitbaşı.

YAREN BAHRİ — Herr Musa'dan yabanını da bulamazsın mumla arasan da.

Herr Musa'nın Halleri 1 - b

Yaren Ali içki getirir gibi yaklaşır.

YAREN ALİ — Şıngır şıngır. Afiyet şeker olsun efendi. ordövr olaraktan pastırma gömü de katam mı?

YAREN OSMAN — Ha?

YAREN ALİ — Kuş gömü hani.

YAREN OSMAN — Kız görgüsüz, fiski ile pastırma gömü gider mi? Baklava tatlısı nerde kaldı hani?

Yarenler güler. Çavuş hüzünlüdür.

YİĞİTBAŞI — (Sevgiyle bakar Çavuşa.) Gönül koyuyorsan kessinler gayri.

ÇAVUŞ — Neden gönül koyacak mışım.. (Acılı güler.) Çarşı pazar hallerini de temsil etseniz ya Yaren Ali.

Herr Musa'nın Halleri 2

Yaren Osman ile Ali çarşıda dolaşır gibi.

YAREN ALİ — (Doyumsuz) Viiiş şıngır.. Öncesi bilmez idik. Ne de bolluk imiş bu bizim ülke len Musa. Onu da al bunu da. Üç kilo yetmez, beş okka.

Çavuşun önünde dururlar.

YAREN OSMAN — Selâmünaleyküm kasapbaşı. İşler ne alemde?

Çavuş'un önünde dururlar.

ÇAVUŞ — Ve aleykümselâm Herr Musa. İşler nasıl olsun, durgunca.

YAREN OSMAN — Ne dedin, ha?

ÇAVUŞ — Millet et yemekten vazgeçti zannımızca.

YAREN OSMAN — Anlamadım, ha?

ÇAVUŞ — Eee ahaliye pahalı geliyor tabii.

YAREN OSMAN — Kasapbaşı ne diyor kız Elveda?

YAREN ALİ — Diyor ki, et pahalıymış sözüm ona. (Hesaplar) Ayol neresi pahalı. Okkası beş marka bile gelmiyor. (Doyumsuz eller sanki etleri.) Baksana lokum gibi et, şıngır. Böylesini 15 - 20 Marktan aşağı vermezler Alamanya'da.

ÇAVUŞ — E tabi, her müşteri sizin gibi anlayışlı olsa. Emret Elveda yenge. Gene ayni tertip mi yapacağız size?

YAREN ALİ — Dur, du bakiim Ayn moment. Bir düşüneyim. Bonfileden de gık dedik son zamanda. Şöyle bir bütün koyun alıp da dipfrize atsak mı Musa?

YAREN OSMAN — Ha?

YAREN ALİ — (Koyunu kucaklamış gibi.) Aha..

YAREN OSMAN — Alacağsan öyle al ya. Marka vurdun mu bedava.

Yarenler güler.

YAREN BAHRİ — Çalıma bak, çalıma. Haza ayı.. Sözüm yabana.

YİĞİTBAŞI — Oldu olacak, şu arabadaki hallerinin de suretini çıkarıverin bari.

Herr Musa'nın Halleri 3 - a

Yaren Ali bohçasını alır.

YAREN ALİ — Hamama gidiyom len Musa..

YAREN OSMAN — Ha?

YAREN ALİ — Isıcağa.. İletevirecen mi arabayla?

Yarenler güler.

YAREN HÜSEYİN — Hay çok yaşayasınız siz. Hamam ile evin arası beş kapı ha..

ÇAVUŞ — (Acılı güler) Bunlar helâya da arabayla gider mümkün olsa. (Duraksar) Sözüm yabana.. Helâya..

YAREN BAHRİ — Rahat et canım. O eskidendi. Ceza kesilmiyor nasıl olsa.

Herr Musa'nın Halleri 4 - a

Yaren Osman direksiyona kurulur, ağzıyla motor sesi çıkarmakta.

YAREN OSMAN — Vıılınn vuuuuu bip. Başım belâsı atla arkaya.

Yarenler güler.

YAREN ALİ — (Arabaya biner gibi) Bismillâhirrahmunirrahim. Şıngır. Yavaş sür Musa toz kalkıtma.

YAREN OSMAN — (Sürer gibi arabayı) Kız biz adam olmayız hiç bir vakit. Şu yolların darlığına baksanya.

YAREN ALİ — Sinirlenme. Besmele çek Musa.. Ah ah, canım Almanya..

YAREN OSMAN — (Cam açar gibi) Eşşoğlu eşşek, eşşeğini çeksen ya kenara. (Arkasına bakarak bağırır) Heya sana derim bok böceği, ne sandın ya. (Sürer fiyakayla) Ulan millet aya, güneşe gitti be.. Bizimkiler hâlâ eşşeğin kuyruğunda. (Siren sesi gibi) uuuu iiiii uuuuu iiiii ah ulan ubanda olacaktık ki şimdi.

YİĞTBAŞI — Geçende kalaycı Yusuf'u da sıkıştırmış köşeye, dört tekerine tükürdüğümün.. (Hâlâ elinde tuttuğu resmi yırtar) İtoğlu it.. (Çavuşa bakar) sözüm yabana.

YAREN BAHRİ — Yiğitbaşından katlı ceza kesmesi ne hoş olurdu ama.

YİĞİTBAŞI — (Öfkesini yenemez) Hemi de itoğlu it ya.. Ne töreye saygısı kalmıştır ne geleneğe.. Bir de kalkmış sıra evine davetler bizi.

ÇAVUŞ — Varıp gidip, bu oyunu orda çıkaraydık Yiğitbaşı. Bir dellenirdi ki Allahıma.

Herr Musa'nın Halleri 4 - b

Arabadadırlar gene.

YAREN OSMAN — O ne kız kucağındaki?

YAREN ALİ — Ne ossun, bohcaa..

YAREN OSMAN — Uçakta verdikleri çantayı takınaydın ya.

YAREN ALİ — Viiiş shade, şıngır. Doğru ya.. Bir daha öyle ederim Musa. (Aranır bohçasını) Kara kafa şampuanımı unutmamış katmışım ama.

Kapı çalar Çavuş kapıya yönelir.

YAREN OSMAN — Ha?

YAREN ALİ — Elmalı cinsten köpüren var ya.

YAREN OSMAN — (Vurur) Kafan kopa.

Çavuş'un açtığı kapıdan Musa'nın meraklı başı gözükür.

Yarenler farkında değildir.

YAREN ALİ — (Küskün) Şıngır.. Beni beğenmezlenirsin madem, bir froylayn alaydın da, başına sıça. (Kendini arabadan atar gibi) Dur herif dur efendi, dursana. Hamamı geçtik. Ben ineyim gayri. (Eşek durdurur gibi) Bissslen, dur dedim saa.

Yarenler güler.

YAREN HÜSEYİN — Hay yaşayasınız yaren Osman, yaren Ali. Epeydir böylesi gülmedikti. (Televizyonu kapar) Gene arada bir toplaşalım böyle Yiğitbaşı. Televizyondan neyden iyidir bizimkilerin oyunculuğu.

YAREN BAHRİ — Marketteki hallerini çıkarsanız ya bir de.. Asıl gülmece orda.

Çavuş tedirgin, yarenlere durumu aktarma çabasında...

ÇAVUŞ — (Öksürür) Mi - mi - misafir..

Yarenler kapıdan yana bakarlar. Musa pis pis sırıtır.

MUSA — Bak hele bak. Şimci anlaşıldı davetimize neden icabet etmediğiniz.

Çavuş onun içeri yönelmesini engellemek istercesine önünde durur.

MUSA — Bizim zamanımızda askere gidip dönmemiş adam çavuşluk edemezdi sıra evinde. (İter Çavuş'u) Demek iyice gevşedi sizin de töreniz. (Pabuçlarını çıkarır) Meraklanma Yiğitbaşı, sıra evini basmanın cezası ne ise vereceğiz. (Ötekilerin yanına kor kendi ayakkabılarını da) İyi de neden böyle tenha meclisiniz.

Sataşkan bir eda ile ortaya yürür Musa.

Yarenler bu beklenmedik ziyaretten şaşkına düşmüştür.

MUSA — Bizim zamanımızda misafire ayağa kalkılır idi. Gelen

sübyan çocuk olsa da öyle gene. Geldiğimizi belkim duymamışlardır Çavuş. Hele bir de kekelemeden haberle.

MUSA — Sana dedim ulan.. Belkim biz gibi sağırdır bir kulakları.. Yüksek ses ile bir daha söyle bakalım.

ÇAVUŞ — (Yüksek) Misafir. (Mırıldanır) Dert... Allah'ın belası..

MUSA — (Sarsalar Çavuş'u) Belâ okuma ulan. Zaten kafam fena halde bozuluyor sana. Belâ okuma.

Yiğitbaşı ayağa kalkar.

YİĞİTBAŞI — Gel buyur bakalım Musa.

Öteki yarenler de kalkar, isteksiz. Yaren Bahri yerini verir.

YAREN BAHRİ — Eee. geç otur bakalım Herr Musa.

MUSA — Ha şöyle, oturalım ya.. (Aranır) Bir kazık ney olmasın.. (sırıtır) Eee alıştık ne de olsa.

Yarenler tedirgindir, Susku.

MUSA — (Sigarasını çıkarır) Bizim davetimiz yaş idi, kabul buyurmadınız. Vah yazık.. Kuruya kalmışınız burda.

Sigara ikram eder yarenler.

MUSA — Kırk çeşit yemek yaptı idi Elveda yengeniz.

Yarenler almaz sigarasını.

MUSA — Renkli televizyon, videomuz da var idi. Siz gelmezlenince, yemekleri başımız gözümüz sadakasına, köpeklere doğradık.

Yaren Bahri alacakken vazgeçer. Ötekilere uymak zorunda.

MUSA — Eee ciğeriniz ecnebi sigaraya alışmamıştır tabi. Ök sürtür sonra. (Yakar kendininkini) Belkimde domuz eti var sandınız içinde.. (Sırıtır) tuuu unutakomuşuz biz de. Sıra evinde eti yenmez hayvan adı anmanın cezası var idi.. (Cebine davranır) Ödeyelim her ne ise. Biz buralardan gittiğimizde 10 kuruş idi Yiğitbaşı, şinci kaça?

YİĞİTBAŞI — Burda buluşmamız sıra kastıyla değildir Musa.

MUSA — (Sırıtır) Bak hele..

Oyuncu yarenler sıyrılır usulca donatımlarından.

YİĞİTBAŞI — Bir kaç arkadaş dükkânlarını kapattıktan sonra, demişler bir uğrayalım Yiğitbaşı'na.

MUSA — Zaar bize de inanmak düşecek bu söze. (Gözleri ısrarla oyuncu yarenlerde) Gene de burda kurukuruya oturmanıza gönlüm razı olmadı. (Tomarla para çıkarır) Çavuş bak len buraya.. gidip bir şeyler siparişle bize. Lokanta ney kapalıysa açtır. Tamam mı? Babam demeğe çekinirsen Herr Musa'nın buyruğudur dersin fırıncıya da.

YAREN HÜSEYİN — (Hevesli) Ha ya, kırk yılın başı gene eskisi gibi madem toplaşmışız burda.

YAREN BAHRİ — Belkim bir kasa da bira.

YİĞİTBAŞI — Aç yoktur aramızda. İçki ise hiç olmaz. (Sıra cetvelini işaretler) Yarenlerimiz sıra evi nizamını iyiden unutmuşa benzer.

MUSA — (Zafer kazanmışçasına sırıtır) Ha şöyle sıra evi.. Sıra evi ya.. Eğri oturmanıza bir diyeceğimiz yoktur ama, arada bir doğru konuşun hiç değilse. (Kalkar) Heleki yalan söylemesi sana hiç mi hiç yaraşmıyor Yiğitbaşı. (Cetvele yönelir)Hey gidinin eski sıra evleri. Nasılda dolar dolar taşardı. (Sırıtır) Demirağa Meydan Sırası ha.. (Döner) Kalakala altı adam kaldınız demek.. İyi. iyi.. (Sırıtır) Benim vesikalığı da yallah edip atmışsınız İyidir, iyi.. (Öfke ile oyuncu yarenlere bakar) Şükür ki bu köçeklerinizin canları sağdır, afiyette.

YAREN ALİ — Köçekliğimizi senin hikâyene kurduk Herr Musa.

YAREN OSMAN — (Aynı odada) Ne dedin, ha? (Kendi) Meydan sırası gibi buluşmamızın amacı.. senin hallerini işler eğleniriz burda.

MUSA — Bak hele Zaloğlundan daha heyecanlı olmalı hallerimiz.

YAREN ALİ — Gülünçlüğü ise kör Devriye'den daha üste.

MUSA — (Sırıtır) Vay vay vay.. Dime.. (Öfkeli) Böylesi hangi kitapta yazıyor peki. Davetine tenezzül etmediğiniz

adamı yer bitirirsiniz ardı sıra. (Gözleri Çavuşta) Heleki bizim sulbumüzden gelen birini de almışsınız aranıza. (Tehditli) Hele oynayın da, bir de biz görelim şu hallerimizi.

Oyuncu yarenler oynama isteğiyle Yiğitbaşı'na bakarlar. Yiğitbaşı onaylamaz.

YİĞİTBAŞI — Pergel.

Yarenler dizlerinin üstüne otururlar, kıpırtısız.

MUSA — Ben pergel mergel tanımam Yiğitbaşı. İllâ da oynayacaklar, buyruğunu ver. Hadi bir de biz görelim şu hallerimizi.

YİĞİTBAŞI — Senin hallerin üstüne konuşmayı çok denedim Musa. Şöyle ettin, böyle ettin, kaçtın hep. Üstelik şimdi sarhoşsun da.

Yiğitbaşı Çavuşa işaret eder. Çavuş bir mum yakarak Musa'nın ayakkabısının içine diker.

Musa büyülenmiş gibi gözlerini alamaz mumdan.

MUSA — (Sırıtır) Gidinin mum dikicileri.. Ulan siz ne bilirsiniz adamın pabucuna mum dikmekten başka.. (Panikler gitgide) Ulan ben pabucuna mum dikilecek adam mıyım ha.. Siz Alamanyada görecektiniz beni. Herr Musa aşağı, Herr Musa yukarı.. Bitte'siz konuşmazlardı. Hem de kimler bunlar. Bilâkis sondern, koskoca bir maister meselâ. Bitte Herr Musa, zerşön Herr Musa.. Affiderzin Herr Musa. Sıttırol diyecek olsalar bile, gene bitte (Ağladı ağlayacak) Ne aykırılığımı gördünüz de istemezsiniz beni ulan. Burun mu karıştırdık, yellendik mi huzurunuzda? Ekmeğenizi, işinizi mi elinizden aldık. Gasterbaiter Herr Musa. Auslander raus Musa.. Ne kötülüğümüzü gördünüz lan, acık içkiliysek de, bitte, efkârdan o da.

Birden ayakkabılarına yönelir.

MUSA — Siz kim oluyorsunuz lan, siz gibisine pabuç bırakacak göz var mı bende.. Pabucuma mum dikipte korku-

tacam mı sandınız. Dikin dikeceğseniz lan.. dikin dikeceğseniz. (Sıra değneğini kapar birden) Sıra değneği bizim elimize geçmiştir nasıl olsa.. (Değneği havada sallar rastgele) Tek parmağımız yoksa da, kavrayışımız sizden iyidir gene..

Musa kıpırtısız duran yarenlerin sırtına vurmaya başlar değnekle.

MUSA — Cezaya kodum lan hepinizi. Duvar cezasına.

Değneği acımasızcasına iner kalkar.

MUSA — Aha şurda bir pürüz daha var. Düzelmeli. Aha, aha.. Alles Shaissse, bok böcekleri.. Alles Shaisee.

YAREN ALİ — (Canı yanmıştır) Pergeli bozmıyacak mısın Yiğitbaşı.

YİĞİTBAŞI — Uzun pergel. Hali hal değildir baksana.

MUSA — (Yarenlerin enselerine tokat atmaya başlar) Accıkta vızvız oyunu şimdi. Ben kazandım siz kaybettiniz hayat oyununda. Vızzzzz... Zaten öfkeniz, kabarmanız hep buna.. Vız vız.. Öncesi vuran başkasıydı. Şimdi Herr Musa. Vıızzzz. Tanıdığımız, tanımadığımız vurdu öncesi. Yakınımız, uzağımız vıızzzz. Müslümanı, gâvuru.. vıızzzz.. Kopratifi, hükümeti vıızzzzz... Şimdi vuran besonder bilâkis Herr Musa. Kazanan ben oldum. Siz böyle kıçüstü oturakaldınız. Vay gidi ensenize vıızzzki vıızzz..

YAREN BAHRİ — (Uyanarak davranır) Ulan ben senin ananı avradını..

Öteki yarenler çekerler Bahri'yi.

YAREN BAHRİ — Bağışla Yiğitbaşı.

MUSA — Yiğitbaşı imiş, vart imiş, cart imiş.. Ben varya lan, ben varya.. benim ölüm param bile hepinizi satın almaya yeter daha. Ben varya.. (Birden güçsüzlenir, çöker olduğu yere) Sen bilge adamsındır Yiğitbaşı. De hele söyle bana. Nedir bu hallerimiz. Yedi düvel düşman kesilmiştir. Ne oldu bana.. (Yeniyle gözlerini si-

ler) Tam da rahat edeceğimiz bir zamandı. Rahat içinde ölelim dlyorduk, rahat içinde yaşamadıksa da.

Musa ayakkabılarına yönelir.

MUSA — Madem istemiyosunuz, durucu değilizdir burda. Gayri bizim görüp anladığımız o ki bu dünyada bir yerimiz kalmamıştır bizim. (Mumu söndürür) Ölmekten bir korkumuz yok. Yoktur ama, bu gidişle kara toprak da istemezlenecek bizi. (Burnunu çeke çeke ayakkabılarını giymeye çalışır, çocuksu) Tam da ustalaşmış idik hayat oyununda. Vıızzzz. Diyordukki tam da ra--hat edeceğimiz bir zamanda..

YİĞİTBAŞI — Rahat.

Yarenler ayak değiştirir. Ensesini tutar, uvunur bazısı. Öfkeyle bakarlar Musa'dan yana.

YİĞİTBAŞI — Yarenler, önlü sonlu düşündür müydü haklı olan biz değiliz...

Sessizlik.

YİĞİTBAŞI — Önlü sonlu düşündün müydü, haklı olan Musa. Çavuş, su dökte yüzünü yusun hele..

Çavuş seyirtir.

Yarenler yiğitbaşının sözlerini kabullenmek niyetinde değil. Öfkeyle söylenirler.

YİĞİTBAŞI — Yarenler, dostlar.. Günlük anlık öfke yaraşmaz insan kısmısına.

Çavuş leğenle ibriği getirir. Musa çeker alır onun elinden, yüzüne su çarpar.

MUSA — Çor çocugumuza bir yarayışımız olsun dediydim. Ev dükkân, araba.

Musa çavuşun uzattığı havluyu almaz.

MUSA — (yüzünü yenine siler) Bir sana bile yaranamadım len şu bok soyu dünyada. Suçumuz herhal çoşların güvencesini düşünmemiz.

YİĞİTBAŞI — (yarenlere) Bizim suçumuz ne imiş diyorsanız. Musa'nın nedenini niçinini unutur da, son suretine bakar, öfkeleniriz..

Yarenler gene aynı hoşnutsuzlukta.

YİĞİTBAŞI — Siz gene gelin hele büyük sözü dinleyin. Musa'nın hallerini en başından alırsak, bakarsın yönü yordamı değişir öfkemizin. Bakarsın Musa'nın hallerinde hepimizin tuzu biberi vardır. Musa'nın halleri hepimizin halleri olur çıkar bir bakıma.

Sessizlik.

YİĞİTBAŞI — Accık rahatladınsa, gel buyur Musa kardeş. Madem onca isteklisin, seni sana oynayacağız. Ama ta başından alıp, ve de sen ile birlikte.

Musa tepkisizdir. Kalkıp gidici de değil ama.

Yiğitbaşı Çavuş'u işaretler. Çavuş sazına düzen verir. Yarenler sıra düzenine girer.

YİĞİTBAŞI — Yaren Musa, hele bundan 19 yıl öncesi gibi giresin meclisimize.

Yarenler hep birlikte türküye başlar.

YARENLER — Emmiler emmiler de hey aman Türkmen emmiler. Uzun uzun entarili, salmada yenliler. Hay anam salmada yenliler.

Musa genç bir köylü ürkekliğinde katılır Yiğitbaşının oyun çağrısına.

MUSA — Köyden kasabaya, aba siparişlemeye geldim idi. Vardım. Sıranın dört büyüğü. Bölük başı, yaren ağası Kâhya beyi. Yiğitbaşı herkesin başı idi. Oda hınça hınç dolu. Sağda solda sekizerden onaltı yaren.

YARENLER — Bir araya toplanmışlar, ah delikanlılar Vay vay ah delikanlılar. Ağrıdı kollarım, ah saramaz oldum hey anam, göremez oldum.

Yaren Bahri ile Hüseyin karşılıklı oynar.

YAREN HÜSEYİN — El çırpmayanın elinde kabarcık çıka.

Yarenler el çırpar.

YARENLER — Kaleden kaleye de hay anam urgan gererler. Vay urgan gererler.
Urganın üstüne dürüler sererler hey anam.
Dürüler sererler.

Yaren Osman Yiğitbaşı'nı oyuna çeker, ötekiler oturur.

MUSA — Bizim Köyün eğlentisine hem benzerdi, hem de benzemezdi. Oturması kalkması, gülmesi, susması, buyruğa bağlı, nizamlı intizamlı.

YARENLER — Gelini de bir gecede hey anam güveyi de koyarlar. Vay vay güveyi de koyarlar. Ağrıdı kollarım vah saramaz oldum hay anam. Vah göremez oldum.

YİĞİTBAŞI — Rahat.

Yarenler ayak değiştirir oturdukları yerde. Hepsi birden Musa'dan yana bakar.

ÇAVUŞ — (Saygılı) Misafir.

Yarenlerin hepsi ayağa kalkar. Musa önce şaşırır. Ardına bakar.

ÇAVUŞ — Misafir.

Musa bu özenin kendisine gösterildiğini anlar. Mutluluktan yüzü gözü ışıldar.

YİĞİTBAŞI — Hoşgeldin sefa geldin misafir. Narlıca köyünden Rüstem'in kardeşi değil misin sen?

MUSA — He vallaha.. Rüstem ağam dediki.. Yiğitbaşı köylü kısmısının halından anlar. Bir aba yapacağmışsın bana. Hani eteğinin ucu ayyıldızlısından. Karda kışta dağ başlarında donuyom Vallaha.

Yarenler ve Yiğitbaşı herkes ayakta.

YİĞİTBAŞI — Babayiğit adamsın. Köyün çobanlığıyla ömür tüketeceksin. Yazık değil mi delikanlılığına.

MUSA — (Boynunu büker) He Vallaha. Toprağımız hem küçcük hem de kıraçtır. Biz üç kardeşi beslemez ailesiyle.

YİĞİTBAŞI — Buyur gel otur şöyle, yarenlerimiz de senin oturmanı bekler, baksanya.

MUSA — Yok, meclisinizi bozmayayım. Gayri ben dükkâna gelirim yarın, iznin olursa. (Çekingen para çıkarır koynundan) Azımızı çok sayacakmışsın Resul emmi. Ağam derki, gerisi gayri ürünü topladığımızda.

YİĞİTBAŞI — İş ürüne kaldıysa.. (Alır parayı) Yarın hazır ederiz abanı. Bir sözün yoksa oturaydın işte.

MUSA — (Elini öper) Ben gibi garibin kime sözü olcek Resul emmi.

Musa bir köşeye ilişince ötekiler de oturur.

YİĞİTBAŞI — Çavuş fincanları getir. Yüksük oyununu başlatsın misafirimiz, hadi.

Çavuş bir tepsi içinde 11 fincan getirir.

Musa coşku ve umutla fincanları açarken Yarenler fincan manileri söylemeye başlar.

YARENLER — Tarlalarda toptop diken
Nerden geldin eşek güden
Parmağıyla işgil tutar şirilili canım
İşgil değil müşgül tutar vah şirililim
Üstü başı pis pis kokar.

Musa yüzüğü bulamadıkça tedirginleşir.

MUSA — Misafire rağbetiniz çoktur emme, taşlamalarınız da başımızı bulup yarar idi ayni zamanda.

YARENLER — Ocak başının minderi.
Eviri çeviri dönderi.
Yüzük oyununun mundarı.
Parmagıyla işgil tutar şirilili canım.
İşgil değil müşkül tutar vah şirililim.
Üstü başı pis pis kokar.

Musa'yı maninin taşlamalı sözleri ürkütür yüzüğü bulamadıkça.

YARENLER — Helkesine koyar pekmez.
Eteğinin ucu batmaz.

Çobanlık neyine yetmez.
Parmağıyla işgil tutar şirilili canım.
İşgil değil müşkül tutar vah şirililim.
Üstü başı pis pis kokar.

Son iki fincana değin gelinmiştir. Çavuş Yiğitbaşı'na sıra değneğini verir. Yiğitbaşı korkutma kastıyla salınır ortalıkta.

YİĞİTBAŞI — Yüzüğü bulamadı misafir. Ceza olarak ne uygundur yarenler.

Yarenler topluca ceza önerir.

— Tuzlu su içirelim.
— Okşayalım bir iyi.
— Yoğurt ilen traş edelim.
— Varsın gece yarısı çivi çaksın mezarlıkta.
— Vız vız oyununa yatıralım.

MUSA — (Sırıtır) Vız vızzz oyunu, vıızzzz.

Musa başına gelecekleri bekleyen bir tutsak gibi.
Çavuş ipe dizdiği fincanları boynuna asar onun.
Yarenler sıra ile ensesine vurmaya başlarlar.

YİĞİTBAŞI — Oyunun şartı, kim vurdu ise adı bildirilecek. Ebelikten o zaman kurtulursun anca.

MUSA — (İnler) Sizi tanımam emmiler, kim vurduya gidiyom ben burda..

YARENLER — Vızzzzzz.

MUSA — Mehmetmi desem, Mustafa.. vay ensem, kulağım anam.

YARENLER — Vızzzzzz.

MUSA — Taşlamanız yetmedi, misafir der adam döversiniz Yiğitbaşı? Nasıl iş bu böyle, anam..

YARENLER — Vızzzzzz.

YİĞİTBAŞI — Eee, hayat oyunu bu. Ezası, sefası içinde,

YARENLER — Vızzzzzz.

MUSA — Vuranın adı, (Atar) Ahmet Veli Ramazan. Bizim muhtar, Asçavuş. Belki de Rüstem ağam.. (Uvunur) vay anam anam..

YİĞİTBAŞI — Pergel.

Oyun durur.

Yarenler topluca eğlenti düzeninden çalışmaya geçmişlerdir. Yerdeki keçe dürülerek, sıkı sıkıya bağlanır iple. Çavuş abayı getirir.

YİĞİTBAŞI — Abanı hazır ettik. Korkma, bu kış gayri soğuk işlemez sana.

MUSA — (Sevinir) Hemi de ayyıldızlısından.

YİĞİTBAŞI — Adını kazıdık öteki uca da.

MUSA — (Okuma çabasında) Mu mu mu.. (Sevlnir iyiden) Hemi de Musa.

Yarenler tartımlı bir biçimde keçe işçisi gibi, ayak ve göğüsle döndüre döndüre keçeyi sıkıştırırlar. Musa abası sırtında ilgiyle izler onları.

MUSA — Bu sanatı öğrenmek çok zaman alır mı usta?(Çıkarır abayı) Hani diyeceğim şu ki.. Çobanlıkta bizim de gözümüz yoktur. Asıl fikrimiz Alamanya..

YİĞİTBAŞI — Yapış hele ucundan.

Musa katılır çalışanlara beceriksizce.

MUSA — Duyduğumuza göre vasıflı olmayana hükümet yol kâğıdı vermez imiş.

YİĞİTBAŞI — Yol kâğıdımı olurmuş len oğlum. Paşport, paşport desen ya.

Yarenler güler, çalışma aksamıştır.

YİĞİTBAŞI — Siz işinize bakın len.

MUSA — Heya dilim dönmüyor Vallaha. Vasıflı adam şöyle eder, böyle eder burda da ekmeğini çıkarır nede olsa. Asıl vasıfsızı salacaklarki Alamanyaya. Ama benim anladığım rencberlikten beter bu sizin zenaatta.

Bırakır işi Musa.

MUSA — Bir de diyorlarki.. karı kısmısını sorgusuz sualsiz bir çabuğundan alırmış Alamanya.

YİĞİTBAŞI — Abayı ne etcen. Bir karı fistanı dikeydik o zaman sana.

Yarenler güler. Yiğitbaşı sevgiyle pataklar bir kaçını.

MUSA — (Güler yarenlere bakıp) Vızzz. dünkü gündenberi ensemi döndüremiyorum Vallaha.

YİĞİTBAŞI — Boyalar kuruyacak, işinize bakın dedim len size. (Musaya) Alamanyanın senden başka heveslisi var mıdır Narlıca'da?

MUSA — He Vallaha. Delikanlıların tümü bu sevdada.

YİĞİTBAŞI — Kopratif kursanız ya o zaman. Aşağı köy öyle etmiş. Rivayete göre ellinci adamını salmış Alamanyaya.

MUSA — (Şaşkın) Kopratif dedin he mi? (Sokulur Yiğitbaşına) Her hal bu dediğin temiz süt emmiş, hayır sahibi, mekânı cennet bir adam ki..

YİĞİTBAŞI — Adam madam değil oğlum. Sen ben gibi ırgat birliği.

MUSA — He Vallaha. Askerdeykene bile duymamışım. Kopratif he.

YİĞİTBAŞI — Bildiğimiz kadarıyla Ankara da desteklermiş bu işi. Biz çarşı esnafı olaraktan yüzyıllardır birbirimizin iyi kötü gününe sırt veririz böyle. Bu kopratif meselesi bizim atadan görüp işlediğimizin devletçesidir zannımızca. Ankara yeni duymuş belki.

MUSA — (Dalgın) Bir de deniyor ki.. Turist çıkanlar da varmış. Bir takım yeni elbise, üstüne de bir şişe gülyağı esansı döktü mü.

YİĞİTBAŞI — (Sinirlenir) Topluca bir işe yanaşmayın siz hiç. Belki bir yarayışınız dokunur ahaliye.

Musa telaşla işe yapışır.

MUSA — Kızma Yiğitbaşım.. Bizimkisi cahil konuşması. Sen kopratif daha tesirli diyorsan, he öyledir. Vallaha. Bir de muhtarla öğretmene danışmalı, ee gayri bana müsaade.

Dalgın kapıya yönelir.

YİĞİTBAŞI — Abanı unuttun del Musa.

Musa mahcup, döner alır.

MUSA — Ellerin dert görmesin usta. Kopratif dedin hemi? Kopratif he?

Musa dalgın yürür gibi, dudakları kıpırtılı.

MUSA — Yolboyu unutmayayım diye yineledim durdum. Kopratif hemi? Kopratif he? Irgat birliği. Kopratif he? Köye vardığımda köyün malı davarı kapıya toplaşmıştı.

Çavuş köy düzenini kurar.

Yaren Osman'ın dışındakiler dört ayak üstüne geçerler. Mal davar sesi çıkarır kimisi.

YAREN OSMAN — (Rüstem ağabey tavrında) Nerde kaldın lan gavvat oğlu gavvat. Gün çoktan döndü. (Sopayı atar ondan yana) Al götür sürüyü burdan. Malın sahipleri celallenecek sona. (Seslenir) Kız Elfide, bitli karı.. Kocanın azığını hazır etmedin mi daha.

MUSA — (Abasını çıkarır) Gayri bunu senin gıymetli oğlun giyinsin. Bize yaramaz, (Atar) Amucasından hedaya.

YAREN OSMAN — Nereye lan gavvat oğlu gavvat?

MUSA — (Cakalı yürür) Kopratif kurmaya.
Koştuğum öküz beyaz
Allaha ettim niyaz
Kurban olayım Allahda
Bir gurbet de bana yaz.

Çavuş muhtarın donatımını Yaren Hüseyin'e verir. Tesbih çay fıncanı vb. Musa karşısına oturur onun.

MUSA — (Umutlu) Ne dedin bu işe muhtar emmi.

YAREN HÜSEYİN — (Muhtar) Len oğlum cahıl cahıl konuşma. Turşumu bu kopratif dediğin, kolayından kurulacak öyle. İşin ucu dönüp dolaşıp paraya dayanmakta gene. Aşağı köye ne bakıyon sen. Onların varidatı vardır. Tarlaları bizimkine benzemez, sulu. Kalkınma Kopratifi diyerekten hadi levhayı astık kapıya diyelim. Giriş masrafı olaraktan onbin gayme bastıracak kaç adam var aranızda.

MUSA — Onbin gayme ha. (Şaşkın) Yiğitbaşım böyle bir şeyden söz etmediydi.

YAREN HÜSEYİN — (Muhtar) Giriş harcı taksit taksit ödeyeceğin para da caba. Ay ay binidi, ikibin'di gayri.

Musa umutsuz, kalkar. Mırıldanır uzaklaşırken.

MUSA — Yalan mıyım Yaşar
Mahkemede doğru söyler
Karakolda şaşar.
Hey gidi Yiğitbaşı, ocağın bata.

Çavuş ev düzenini hazır etmiştir. Köy evinin oyuncularına donatımlarını verir. Yemeniler, önlük vb. Bir yastığı çocuk gibi sarmalayarak Yaren Ali'ye uzatır. Musa ve Yaren Ali dışında aile sofra başındadır, gergin.

YAREN BAHRİ — (Ana) Neden gelmezlenir bunlar.

MUSA — Yiyesimiz yoktur, afiyet olsun.

YAREN BAHRİ — (Ana) Zıkkımın pekini yiyin. Çocuğu salaydınız ya, bari.

Yaren Ali kucağındaki yastığı pışpışlar.

YAREN OSMAN — (Rüstem ağabey) Kimseyi kırmızı götlü mumla çağıracak değiliz. Aha sofra ortada.

YAREN BAHRİ — (Ana) Yiyecek oğlumun başını.. Kendi başını yiyesi..

YAREN ALİ — (Elfide gibi sesizce ağlar)Gayri çekesi yanım kalmadı. Kurbanın olam Musa, götür beni buralardan gayri. Anan, ağabeylerin, gelinler.. Hepsi de birliktir. Yesek kabahat yemesek, otursak kalksak kabahat. (Pışpışlar) Kamer oğlan da, ben de kara çalı olduk batarız gözlerine. Gayri bir ayrı dam gerek bize.

Musa sigara yakar, yılgın.

MUSA — Of of. Of ki of.

YAREN OSMAN — (Rüstem ağabey) Ne istiyon sen len. Belâmı.

YAREN BAHRİ — (Ana) O çoktan bulmuştur belâsını.. Yediii, yediii başcağızını.

YAREN ALİ — Ben kadar taş düşe başınıza.

YAREN BAHRİ — (Uzanır vurur) Aha yılan dilli. Dölünü de kendine benzetecek bu gidişle.

YAREN ALİ — (Sarılır yastığa) Dölüme kurban olun hepiniz.

YAREN HÜSEYİN — (Büyük gelin) Utanmıyon mu kız. (Vurur) kocamış karıya.

YAREN ALİ — (Pışpışlar) Kocamışlığını bilsin o da.

ÇAVUŞ — (Küçük gelin) Aha rezil konuşuyor hala (Vurur)

MUSA — (Kendi kendine söylenir) Vıızzzzz

YAREN ALİ — (Yastığı bırakır fırlar) Benim elim armut toplamıyor ya.

Kadınlar saç saça başbaşa kavgaya girişir.

MUSA — (Acılı) Vıızzzzzz.

YAREN OSMAN — (Rüstem) Kesin lan kaltaklar. Doğru düzgün oturun hepiniz de.

Kadınlar sindikleri köşeden kinle bakarlar birbirlerine.

MUSA — Görüyorsun ağabey olmuyor işte.

YAREN OSMAN — (Rüstem) Olacağı neymiş bakalım sen hele onu söyle.

MUSA — Hissemin karşılığını verin, ben çıkayım aranızdan.

Yiğitbaşı küçük ağabey edasında yana kaykılarak yellenir.

YİĞİTBAŞI — Al buyur hisseni. Yetmez ise bir daha.

Büyük gelinle küçük gelin güler.

YAREN OSMAN — (Rüstem) Bari bakasın Musa. Ben sağ iken bu toprak bölünmiyecek. Ama az ama çok. Emme kıraç, emme değil. Bölünmiyecek.

YAREN BAHRİ — (Ana) Babanın da vasiyeti vardır bu hususta.

YAREN OSMAN — (Rüstem) Sen sus lan ana. Sen karışma.

Ana siner oğlunun azarıyla, Elfide'ye bakar öfkeli.

YAREN BAHRİ — (Ana) Yediii, oğlumun başcağızını yedi.

YAREN OSMAN — Beğendin ise, adabınla otursun. Beğen-

medinse sıttır olup gidersin. Seni nalça çivisiyle bağlayan yok burda.

MUSA — (Kararlı davranır) Ben de öyle edeceğim zaten. Yürü kız.

Gelinler birden sofradaki tencere kaşığın üzerine kapaklanır. Yaren Ali kendi hisselerini onların elinden kurtarma çabasında.

YAREN ALİ — (Elfide) Gelirkene anamgilden getirdim idi.

YAREN BAHRİ — (Ana) Bizi zati hiç bir vakit aileden bilmedi.. Yedii.. yiyecek başçağızını yediii..

YAREN ALİ — (Çekeler) O tava da benim idi.

Gelinler Elfide'yi hırpalarlar.

YAREN BAHRİ — (Ana) Lan oğlum Musa, sahip çıksana karına.

MUSA — (Acıyla seyreder) Vızzzzzzzzz.

YAREN BAHRİ — (Ana) Rüstem bak hele Musanın halleri hal değildir. Kendi kendine abuk sabuk söylenir, günlerdir. Bir okutsak iyi gelir belki de. (İteler gelinleri) Kaçılın lan orospular. (Elfideyi korur) Karı yüklü. Bir zarar gelecek bebeye. Kaçılın dedim size.

Yaren Ali karnını tutarak inler. Musa dengi sırtlar.

YAREN BAHRİ — (Ana) Ağlama len kara Kamer. (Yastığı alır kucağına) Sen niye ağlıyon yavruu. (Pışpışlar) Anan buban ağlasın ağlayacaksa da..

Yaren Ali çeker alır bebeyi.

YAREN OSMAN — (Rüstem) Başınızı yer elbet Alamanya.

YAREN HÜSEYİN — (Büyük gelin) Alamanya sabun ney yaparmış adamları. Kıyıp kıyıp kıyma.

Ailecek Musa ile Yaren Ali'nin uzaklaşmasını izlerler acıyla.

ÇAVUŞ — (Küçük gelin) Sarılıp sarılıp öperlermiş karıları sokakta.

YİĞİTBAŞI — (Ağabey) Siz susun lan kancıklar. (Anaya) Bir azık ney kataydın bari yanlarına.

YAREN OSMAN — (Rüstem) Burnu sürtüldümüydü döner gelir. Kolaymı, hangi bokunla gitcen Alamanyaya.

Çavuş keçeci dükkânını hazır eder. Köylü donatımlarını çıkaran yarenler üretim düzeninde.

Musa ile Yaren Ali yükünü indirir.

YİĞİTBAŞI — Vayy bu nasıl geliş Musa, hayrola?

Musa elini öper Yiğitbaşı'nın.

MUSA — Bizi sahiplenecek senden başka büyüğümüz kalmamıştır bu dünyada. Biri yolda iki bebem var Yiğitbaşı. Ellerinden öper onlar da.

Yaren Ali kabul edilip edilmeme korkusunda.

YİĞİTBAŞI — (Acıyarak bakar) Gelinimiz bu demek.

MUSA — Elfide he.. (Yastığı uzatır) Bu da kara Kamer.

Yaren Ali de öper Yiğitbaşı'nın elini.

YİĞİTBAŞI — Hoş gelmiş sefa getirmişsiniz. Ne ettin ne işledin len kara Kamer (Sevecen) Tu sana.

Musa ve Yaren Ali rahat bir nefes alır.

YİĞİTBAŞI — İyi madem, napalım.. Burda hepsi hepsi bir merdiven altı var. Bir zaman barınırsınız. Bir münasibini buluruz sonra.

Yaren Ali yükü ve yastığı ile büzülür gösterilen yere.

MUSA — Allah senden razı olsun Yiğitbaşı. Çok kalıcı değiliz zaten. Alamanya sıramız çıkana kadar hani. Senin dediğin gibi yapıp aşağı köye danıştım. Beni de idare edecekler gayri.

Musa Yaren Ali'nin yanına çöker.

MUSA — Ben sana demedim mi kız. Baba adamdır bu Yiğitbaşı. Gayri çekimiz doluyor tasa eskitme.

Yaren Ali usul usul ağlar göstermek istemezcesine.

MUSA — E ne ağlıyon sen gene. Senin iki bileziğin, bakır tas,

boz eşşek gitti emme, kopratifin en birinci sırasına yazdırdım adımı. Çok geçmez muştusu gelir gayri.

YİĞİTBAŞI — (Seslenir) Orda sıkışman Musa. Kamer oğlanı al gel. Küçük yaştan sanat öğrensin o da.

Musa yastığı getirir kor bir köşeye. Kendi de çalışan yarenler arasına katılır. Gitgide alışmakta işe.

MUSA — (Anlatır) Beş gün on gün, aylar geçti. Gayri keçe işinde ustalaşmış idim. Elfide ise sabahları erkenden siler süpürür, çalışma başladığında merdiven altında bir gölge sankim. Kamer oğlan koşturur dururdu bütün gün uçuşan tiftiklerin peşinde.

YİĞİTBAŞI — Elin işe yatkındır Musa..

MUSA — Sağol Yiğitbaşı sayende.

YİĞİTBAŞI — Civar köyün çobanları Musa'nın ayyıldızına sarındı tekmil. İllede diyorlar Musa'nın ayyıldızı ha.

MUSA — Yeni resimler ürettim Yiğitbaşı. Renklisinden söğüt dalı, kaz ayağı, koyun gözü sığır sidiği. Ev yaygısı için. Hele bir baklava dilimi yaptım geçende. Eee gayri Vasıflı sayılırız biz de. Şu Alamanya muştusu bir gelse.

YİĞİTBAŞI — Hatırlat da çarkı feleği de öğreteyim sana.

MUSA — Elerin dert görmeye Yiğitbaşı. Emme şu muştu bir gelse.

Çavuş muştucu gibi yaklaşır.

ÇAVUŞ — Yiğitbaşının dükkânı buramı?

Yaren Ali karnını tutar heyecanla.

MUSA — Kız Elfide.. Muştu bu, geldi işte.

ÇAVUŞ — Narlıca'dan Musa Zengin.

MUSA — Biziz biziz kardeş, buyur hele.

ÇAVUŞ — Kooperatiften telefon geldi. Vilâyete varacak mışsın hemen, pasaport almaya.

Musa dellenmişçesine davranır. Yastığı havaya atar tutar.

MUSA — Len kara Kamer duydun mu? Bu senin uğruna.

Yaren Ali sancıyla kıvranmaya başlar.

YİĞİTBAŞI — Harcı neyi vardır paşportun. Şu parayı da kat yanına.

MUSA — (Sarılır) Nasıl etcem de senin hakkını ödeyecem Resul usta.

YİĞİTBAŞI — Bu verdiğimiz emeğinin hakkıdır. Kal gitme diyecem ama, senin yüreğine ateş düşmüş bi kez.

Musa uzaklaşır.

YİĞİTBAŞI — Ardına bile bakmıyacak belli, oysa civar köyler Musa'nın nakışını bekler.

YAREN ALİ — (Elfide) Vaaaayyyy...

İşçi yarenler birbirine bakar. Yiğitbaşı yastığı uzatır sesten yana.

YİĞİTBAŞI — Anan bir şey istiyor her hal Kamer oğlan, bak hele.

Yaren Ali sıkı sıkıya sarılır yastığa...

YAREN ALİ — (Elfide) Korkma Kamerim, korktun mu? Ağlama. Anan kardeş getirecek sana. Vaaay.

YİĞİTBAŞI — (Yanına varmaz) İyi misin Elfide gelin. Bir vukuat yok ya.

YAREN ALİ — (Boğuk) Yoktur yiğit emmi. Amanın vaaay.

YİĞİTBAŞI — (Ne edeceğini bilemez) Seni bize alayım, yengen sorup duru zaten. Ses ver kız Elfide.

YAREN ALİ — Vaay vaay.

Yaren Ali bebeği çeker alır gibi kendi elleriyle. Çavuş viyaklama sesi çıkarır. İşçiler şaşkın işi durdurur.

YİĞİTBAŞI — Vay kızım vayy yavruu. Gâvur ellerde misin. İnsan demez mi Yiğitbaşı hal böyle. Koş len yengene haber sal. (Öteki işçilere) İşi tatil ettik len. Şaşkın ördek gibi bakmayın siz de öyle.

İşçi yarenler kenara çekilir.

YİĞİTBAŞI — (Yanına varamaz bir türlü) Elfideee yavruuu ko-

nuş kızım iyiyim de hele. Yengen de geliyor zaten eli kulağında.

Yaren Ali bebeğin göbeğini kesiyor. Küçük bir yastığı sarar sarmalar sonra.

YİĞİTBAŞI — (Çaresiz dolanmakta) Elfidee yavruu ses ver hele. Len nerde kaldı bu yengen olacak halvetsiz. Elfide kız, öldün mü kaldın mı yoksa, tövbe..

Yaren Ali sarmaladığı bebeği uzatır.

YAREN ALİ — (Elfide) İznin olursa senin adını taşısın Yiğit emmi. Yiğit de, üfle kulağına.

YİĞİTBAŞI — (Bebeği alır) Erkek hemi bu da. Allahu Ekber Allahu Ekber.. Yiğittir, hem de bir yiğit olacak ki. (Üç kez üfler bebeğin adını kulağına)

Çavuş yaklaşır merakla Yiğitbaşı'nın yanına.

YİĞİTBAŞI — (Aynı sevgiyle bakar ona da) Kendi bebeliğine bakıyon yiğit oğlan he mi?

Yiğitbaşı öteki koluyla da Çavuş'a sarılır. Musa uzaktan kaçamak bir özlemle izler onları.

YİĞİTBAŞI — (Yastığı Çavuşa verir) Var git yiğit oğlan. Yengen komşuda, gelsin de bir çorba kosun ateşe. (Yarenlere) Rahat.

Yarenler rahat düzenine geçer. Çavuş çıkar.

YAREN ALİ — (Yemenisini çıkarırken) Yaşşa Yiğitbaşı yengenin bol acılı tarhanası da ünlüdür hani. Yanısıra soğanà da bir yumruk attık mıydı..

Yarenler güler.

YAREN OSMAN — Rahattayız len oğlum Ali Yaren. Kendi sesinle konuşsan ya.

YAREN ALİ — Viiiş. (Kendi sesi) Sahi be.. Biz de kendimizi unutakoduk, karı kısmısını konuşa konuşa.

Yaren Ali otururken televizyonu açar. Yarenler sigara tellendirir.

YİĞİTBAŞI — Ne durdun kaldın orda Musa. Biliyonmu çorba

iyi gelecek hepimize.. Iscak ıscak içelim de gücümüz kuvvetimiz olsun Alamanyayı anmaya. (Televizyonu görür) Kim açtı len bu cenabeti gene.

Yiğitbaşı otururken kapatır televizyonu.

YAREN ALİ — Ee, el alışkanlığı işte.

YAREN OSMAN — Hay yaşa Yiğitbaşı. (Sigara ikram eder ona) Hep aynı yave.

Yiğitbaşı yakar sigarasını.

Musa ayakkabılarının yanına çökmüştür. Ayakkabılarından birini eline giyer. Sanki onunla konuşacakmış gibidir. Onu bırakır bir başkasını giyinir sonra.

Yiğitbaşı ile yarenlerin gözleri Musa'da.

Musa farkeder. Elinden çıkarır pabucu. Yarenlere sırıtır ayni uzaklıkta.

Kendi sigarasını çıkarır o da. Suskun yüklü, kıpırtısız kalır sonra.

P e r d e

İkinci Perde

Yarenler çorbalarını bitirmek üzeredir. Musa hala ayakkabılarının yanında.

YARENLER — Oh..

— Oh ki oh..

— Ziyade olsun.

YİĞİTBAŞI — Kaşığın sofrada kaldı. Gel hele inatlaşma Musa.

MUSA — Yiyesimiz yoktur. Afiyet olsun size.

YİĞİTBAŞI — (Çavuşa) Sen babanın hakkını ayır gene bir köşeye.

Çavuş kapları toplarken ağzıyla uzun uzun tren düdüğü öttürür.

MUSA — Yol boyu kursağımdan aşağı bir lokma desen bir şey geçmedi. Trenin çufçufu, bir Elfidenin sesi, bir Kamerin sesi.

Çavuş bu kez daha acılı bir tren düdüğü öttürür.

MUSA — Düdüğü ise, yani doğmuş bebeminki.. Vay heleeee.. Anamgil haklı, başımızı yiyecek bu Alamanya belkimde.

Yarenler oturdukları yerden tren sesine öykünürler, gitgide belirginleşen bir sesle.

YARENLER — Çuf çuf çuf çuf çuf.. (Sürekli)

Musa ayakkabılardan ikisini el kuklası gibi ellerine geçirir.

MUSA — Trende ben gibi yığınla adam vardı. Kimi Karslı, kimi Vanlı. İzmir Kastamonu Tokatlı. (Sırıtır) Hepsinin ben gibi de pabucuna mum dikilmiş.

Ayakkabıları konuşturmaya başlar, değişik sesler çıkartarak.

— Yan ki bölmede babayiğit bir adam, paşportundaki ay yıldıza baka baka, karılar gibi ağlıyor hemşerim.

— (başkası) elbet ağlar, ağlamaz mı ya.
— Sen ne düşünüyon peki?
— Ne düşüneyim. Dillerini törelerini bilmeyiz. Sonra bizi bet görürler. Her bir şey de düşünüyorum işte.

Musa dizlerini toplar. İki ayakkabıyı da dizlerinde konuşturur başka başka seslerle.

— Ben bir ayda Alamanca konuşturan kitaptan aldım ya, işe yarayacağ mı bakalım?
— Sende kaç uşak var hemşeri.
— Beş Allah bağışlarsa.. En küçüğü ardımızdan bakaraktan küstü kaldı öylece.
— İstasyona varınca ayrılmayalım bari. Koyunlar gibi birbirimize sokulak da.

ÇAVUŞ — (İstasyona varış düdüğü) üüüüüüüüüt.

Yarenler istasyona giriş sesiyle yavaşlar. Trenin duruş sesi.

MUSA — (Ayakkabıları pencereden baktırır gibi)
— Gelmişiz he Vallaha, Alamanya.
— Kâğıtlarımızda bir aksilik çıkmaya bari.
— Dediydiler ki.. Alamanlar karşıcı çıkar meraklanmayın.. Sevkiyatınızı yapmak için fabrikalara.
— Her hâl büyük bir kişi vardır trende. Bando çalınır baksana.

Çavuş bando donatımını verir yarenlere. Tencere, tava, kepçe. Yarenler çalmaya başlar.

YARENLER — Pıstam pıstam, dattara tattam, pıstam pıstam.
MUSA — Anam bizden yana bakar bunlar. Bu cazbant bize.

Yaren Osman Alman görevli gibi bandoyu susturarak gelenleri karşılar.

YAREN OSMAN — Cart curte falan filâne...Hoş gelip sefa getirdinize.

Yarenler güler.

YAREN OSMAN — Ne gülüyorsunuz be.. (Bozulur) Ben ne bileyim, hoş geldiniz nasıl denir Alamanca.

YAREN ALİ — (Gülmesini tutamaz hâlâ) Carte curte falan filâne.

YAREN OSMAN — Musa kardeş, senin gurbet elde şaşmışlığını oynamak kolaydır. Ben senin yerine geçeyim. Sen de Alamanları oyna bize.

Yaren Osman'la Musa yer değiştirirler.

YAREN OSMAN — Hem de Allah'ın bildiğini kuldan ne saklamalı. Musa yolunu aşırdı ben gidemedim Alamanyaya diye vakti zamanında bir epey hasetlendimdi sana.

Bir kaç yaren daha katılır Osman'ın yanına. Salhanedeki koyunlar gibi, birbirine sokulmuş beklerler.

MUSA — (Alman görevli gibi törensi bir edayla) Meine dammen und Herren. Wir sind heir Münchiner Haupt Banhof zu heisen zu eben.

Gurbetçilerden ister, ötekiler katılmaz, o da korkuyla siner.

YAREN ALİ — Kâğıtlarımızda bir yanlışlık vardır besbelli.

MUSA — Ist der zug ein getrofen auf dem beit unser milyonestent Turkishen gasterbeiter.

YAREN OSMAN — (Musa) Benim her bir şeyciğim de tamamdır alman efendi. Aha Cumhuriyet Savcılığı sabıka kaydı, eee..

MUSA — (Alman görevli) Wilkommen zu heisen zu eben.

YAREN HÜSEYİN — (Gurbetçi) Aha sağlık raporum, meee..

MUSA — Ist der zug ein getrofen.

YAREN BAHRİ — (Gurbetçi) Hüviyet ve eşgalim, meee..

MUSA — Auf ştaygen wird. Und ich maine dammen und herren, habe die grosse ere und ihnen forstellen zu durfen. (Kendi) Sizin anlıyacağınız Alamanyaya ayak basan bir milyonuncu işçinin adını bildireceğimizden şeref duymadayız, demeye geliyor bu herzeler. (Görevli) Heartlich wilkommen imder bunder public Deutschland. (Alkışlar) Gasterbaiter Herr Musa Tezer. (Takdimci edasiyle) Gasterbaiter Herr Musa Tezer bitte.

YAREN OSMAN — (Korkulu) Şu kitaba baksan ya hemşeri. Ne demeye gelir bu gasterbeiter.

YAREN ALİ — (Kitapta arar gibi) Gaster beiter, gaster beiter. Aha buldum. Ne lan bu gasterbeiter?

MUSA — (Kendisi) Ardımsıra biri «milyonuncu misafir» imiş dedi. Ne şans var herifci oğlunda. (Ürperir) Misafir... Osssaat ensemi kolladım sıra evindeki misafirliğimizi anıpta. (Sırıtır) vıiiizzzzzzz.

Yaren Osman Musa'nın söylediklerini uygular. Görünmez tokatlardan kendisini korur sanki.

MUSA — (Kendi) Boynuma ipe dizili çiçek astılar. Aynı sıra evinin fincanları gibi. Vıiizzzz (Sırıtır) Şans ise eşşek şansıdır bizdeki. Bu misafir sözcüğü hayra değildir. Şöyle edip böyle edip de gene vuracaklar besbelli. Bir de baktım ki Alaman görevlinin elinde cennetten çıkma sıra değneği vardır sanki (Görevli) Rach prompt, schnell.

Gurbetçiler anlamadan bakar.

MUSA — (Görevli) Eins zwei drei. (Hizaya sokar gurbetçileri) Bu demek ki, 'sıraya gir, sallanma hadi' (Önlerine geçer kaz adımlarıyle yürütür.) Recht links recht links recht links schnell schneler. (Kendi) Gayri bundan sonrası fabrikadan hayma, hayımdan fabrikaya gittik geldik, geldik gittik, hep ayni değişmez hızla. Buyur yaren Osman, madem heveslisiydin, Alamanın makinesi olayım ben şincide. Makineye ilk tanışıklığımızı yaşa gör.

Musa ağzıyla makine sesi çıkarır.

MUSA — Durum tikitak tik tak.

Yarenler bir uçtan eklenir Musa'ya. Makine gitgide devleşmekte.

YARENLER — Durum tiki tiki tiki tak (Sürekli).

MUSA — Nasıl da üstten üstten bakıyom değil mi sana. Nasıl da aşağlıyom seni cahıl tarım işçisi. Kâğıdında zenaatı yazar ama, altı üstü bir keçeci.

YAREN OSMAN — Essah len. Bit gibi ufaldım kaldım karşında.

YARENLER — Durum tiki tak tik tak.

MUSA — Aptal köylü benden korkuyorsun he mi? Durum tiki tak, prompt shnell uyuma..

YAREN OSMAN — (Dikilir) Sen makineysen ben de insan ulan. Hünerini öğrendim mi ananı ağlatamaz mıyım ben senin ha..

MUSA — (Kendi) Hemi de öyle oldu yaren Osman. Hünerini öğrenince, alamanın makinesinin anasını bir ağlattım ki, nasıl bir hem de.

Büyüyen yaren Osman'dır şimdi. Makineyi canlandıran yarenler toplaşıp küçülür.

YAREN OSMAN — Deh ulan makine oğlu makine. Gayri sen yetiş bakalım benim hızıma. Üstten üste bakmak var mıydı öyle.

YARENLER — (Uyumlu) Durum tiki tak tak

YAREN OSMAN — (Hızını alamaz çalışırken) Allah mı sandın kendini len tövbe. Seni de ben gibi bir insan yaratmadı mı? (Kendi de soluk soluğadır) Soluğunu keserler adamın ha böyle.

MUSA — (Şef edasiyle elindeki kronometreye bakar gibi, sırtını sıvazlar onun) Ya brav Herr Musa, zehr brav. Gut ya..

YAREN OSMAN — Yağcılar da incek var. Nasılmış len makine oğlu makine. Seni öyle gütmüştüm ki, şef bilem yağ yakıyor bize. Ya herr şef, danke.

MUSA — Gün geçti gayri alıştık iyice birbirimize. Bir de şu gürültüsü olmasa. Türkü söylerkene kendi sesimi duyurmuyordu bana.

YARENLER — Durum tiki tak tik tak.

YAREN OSMAN — Allı turnam bizim ele varırsan.. Şeker söyle, kaymak söyle, bal söyle..

YARENLER — (Seslerini yükseltir) Durum tiki tak tik tak

YAREN OSMAN — (O da yükseltir sesini) Gülüm gülüm kırıldı kolum.

YARENLER — (Daha yüksek) Durum tiki tak tik tak

YAREN OSMAN — (Bağırır gücü yettiğince) Tutmuyor elim

turnalar hey. Len Allahsız pes ettim, sen kazandın bu ses inadında. (Sesi duyulmaz, dudakları kıpırdar yalnızca)

MUSA — (Kendi) Kulağımızın sağırlığını sorar iseniz ordan kalmadır. Bir gün gene canımı dişime takmış çalışıyorkene böyle.. (Ayakkabıları gider alır, önüne yığar) yığınla adam vardı yürüdü üstüme. Bir kısmı Yugoslavdı, bir kısmı İtalyan, İspanyol, Yunanlı bir kısmısı da. Yaniya dilleri ayrı, söylese de, ben gibi pabuçlarına mum dikilmiş gasterbeiterler bunlar da. Başıma dikilmiş zılgıt veriyorlar bana.

Musa pabuçları tek tek eline alarak konuşturur.

— Ma minaccia che cosa sei, sei un animale.
— Zayt zug vire no
— Sene bene akote no
— Ne terito manyana.

(Kendi) Ben anlamıyorum tabi, meğer derlermiş ki kendi dillerinde,

Pabuçlarını konuşturur gene.

— Alamanın işini sen mi bitireceksin hanzo, azıcık yavaşlasana.
— Sen gibi çalışmamız istenir bizden de. Akordu yükselttin len fabrikada.
— Kronometre ile yarışılır mı ulan.
— Sendikanın işlerini de sen gibi andavallar bok etmekte.

MUSA — (Kendi) Ben anlamadıkça dehedip dayanıyorum makinaya.. Her hal daha fazla çalışmamı isterler, çalışmamı beğenmiyorlar diye. Vıızzzz..
Bir yanlış hareketimizi bağışlamadı, artık dost olduk sandığım makine oğlu makine, kaptı kopardı parmağımı. (Kapanır parmağının üstüne) Vay anam. Vıızzzzzz

Yarenler toplanır etrafına.

(Gizler acısını) Yok, bir şey yoktur. Ben çalışırım gene.

Çıkışımı vermeyin sakın. Verirler mi ki kollege? Herr Maister, elin ayağın öperim. Parmak ne imiş, kolumuz kopsa da çalışırız biz gene.. Anam anam parmağım. Canını yiyim maisterim, çıkış verme sakın ha. Çok daha çalışırım..

(Anlatır) Bayılakomuşum, gözümü hastahanede açtım. Hastane dönüşü daha hafif bir işe kodular beni. Parmaksız kısmını istemez imiş makine. Daha hafif işin parası da, daha hafiftir tabi. Vıuzzzzzz

Çavuş pabuçları toplayıp yerine dizer.

Neyseki ailemi yanıma aldırma sürem dolmuştu da, çarçabuk Elfide ile Kameri trene kodu yolladı Yiğitbaşım, kâğıtları hazır olduğunda.

ÇAVUŞ -- (Küskün) Düüüüüüüüüüt..

MUSA -- (Çavuşa yönelir) Sana hep dimek istedim ama, diyemedim yiğit oğlan. Seni getirtmeyeşimiz seni daha az sevdiğimizden değildi. Kamer ağabeyin kendini kur-

Çavuş gözlerini kaçırır Musa'dan. Dinlemek niyetinde değil.

tarmıştı yaş olaraktan. Benim kopuk parmağıma karşılık ananla iki baştan çalışacaktık ki yokluğumuzu kısa yoldan temin edelim. Süt bakımından çıkınca seni de alacaktık yanımıza. Sen gene istersen inanma.

Çavuş Almanya'daki ev düzenini kurar. Musa Elfide edasındaki Yaren Ali'yi karşılar.

MUSA -- Hele Kamer oğlan (Sarılır yastığa) kocca adam olmuşsun len. Bayrak dedimdi, gettiniz mi?

Yaren Ali ile Musa ev düzenine girer. Çavuş bir Türk bayrağı asar köşeye.

MUSA -- Ha şöyle.. İki yüz dolara daha güzel odalar vardır onıme, gasterbeitere bundan iyisini lâyık görmezler. Vızzzzz. Gasterbeiter bildinmi Kamer oğlan, gasterbeiter ha. Kız ne baktın kaldın öyle, daha iyi ya, yabancılamayacaksın hiç burayı. Penceresi yok, damı akar, tabanı göçmek üzere.. kendini memlekette gibi sanacan

aynı. Ne duruyon yükünü indir hadi. Aha faresi bile vardır. (Sırıtır) Cık cık cık. Kanarya mı sandın yoksam?

Yaren Ali yükü ile çöker.

MUSA — (Çavuşa) İki baştan çalışacaktık emme, evdeki hesap hasretliğe uymadı. Dokuz ay on gün sonra Elfide bir daha yavruladı.

YİĞİTBAŞI — Hastahanede doğuraydı bari kadersizim. Burdaki merdiven altına benzemeğe.

MUSA — Ben işte idim. Civarda başka türkler vardı ama görüşmezdik birbirimizle. Alamandan korkma, kendi memleketlinden kork sözü yaygındı aramızda. Akşama döndüydüm ki kızın göbeyini de kendi kesmiş Elfide.

Yaren Ali küçük bir yastığı emzirir gibidir.

YAREN ALİ — Göğüs başım sızlıyor len Musa. Keşke yiğitim de yanımızda olaydı.

MUSA — (Yastığa bakar) Ha? Kız bunun zülüfleri vardır şimdiden. Adını Zülüf komalı belki de.

YAREN ALİ — (Elfide) Bilmesine biliyom Yiğitbaşı bizden has bakar yavruma emme (Ağlar gibi) evlât gene işte.

MUSA — Ne dedin ha? (Kucağına alır yastığı) Zülüf dimek yetmez buna. Münich Zülüf diyelim ki Münich'de doğmuşluğu çıksın ortaya.

YAREN ALİ — (Ağlar) Ne çoşlarıma sahip çıkabildim len Musa, ne de adıma..
Paşport için kütüğe başvurduğumuzda Elveda diye geçmişler adımı.. Anam babam Elfidesi deyip te özenmiş idi oysa. Göğüs başım sızlar len Musa.

MUSA — (Anlatır) Elfide'nin yakınması günler aylar dinmedi. Yorgun argın işten dönmüşüm zati, o yakındıkça elveda der biracıya giderdim ben de.

YAREN ALİ — (Bağırır) Bizi buralara bunu için mi gettin. (Pışpışlar yastığı) Gel Kamerim gel hele sen de, kadersizim. (Bağırır) Gidişin ola da gelişin olmaya.

MUSA — Eee. accık yol yordam öğrenmiştik tabi. İlk günlerin garipliği gibi, istasyona varıp ta gelip geçen trenlere bakacak değildim ya.

Çavuş bar düzenini kurar.

MUSA — Bara oturur hesaplar idim. Kopratif borcunun bitmesine az kaldı. Yabancı polisi bu yıl da bir aksilik çıkarmazsa, gayri kâra geçmenin zamanı. (Oynar) Herr garson Eins bir bira da bize. (Güçlü, güvenli) Öncesi araba kurslarına yazılıp ehliyet almalı. Ev, araba, dükkân diyor isek karı da çalışmalı mutlaka. Hem onun 10 parmağı da tamdır bize kıyasla.

Vay be oğlanların sünnetini de edemedik daha. Ben böyle doludan boşa devredip koyarkene, biriniz göbek sarkıtarak şöyle alaman gibi barda oturun yanıma hele. Garson eins bir bira daha bitte.

Yiğitbaşı uygular.

MUSA — (Yiğitbaşına) Schweine auslander diyeceksin bana kadeh kaldırıp ta.

Yiğitbaşı uygular.

MUSA — Öyle değil, Burnuma dayayacağın kadehini. Diyecen ki, ich bin deinetwegen arbeitlost.

YİĞİTBAŞI — (Burnunu dayar bardağa) Şuvane bin arbatlos her ne ise işte.

MUSA — Domuz yabancı, senin yüzünden işsizim demeye geliyor, bu her ne ise dediğin işte. O zaman alamancam daha kıt olduğu için, ben de anlamıyom sen gibi tabi. (Kendisine gösterilen ilgiden mutlu, sevgiyle kaldırır kadehini o da) Prost kollege.. Yarasın şerefe. (Yiğitbaşına) Sen shsisse diyeceksin bu kez de.

YİĞİTBAŞI — Şayze.

MUSA — (Şaşırır) Len bu şayse lâfını çokça duydum alamanlar arasında. Bok mu demeye geliyor ne? Yok canım öyle diyecek adam kadehini kaldırır mı bir yandan da.

Yiğitbaşı kadehini kaldırır.

MUSA — He öyle işte.. Burnuma burnuma. (Oynar) auf ihr wohl kollege, sağlığına. (Yiğitbaşına) Miskafer derken tükürki, edip işlediğinle sözlerin aynı anlama gelsin bu defa.

YİĞİTBAŞI — (Tükürür) Miskafer. (Kendi) Bu senin ikide bir dönüp dönüp de bize ettiğin lâf değil midir Musa.

MUSA — Miskaferin ne demeye geldiğini eve dönüpte sözlükte buldum anca.

YİĞİTBAŞI — Bok böceği.

MUSA — (Oynar) Elfide kız.. Alaman kadehini kaldırıpta göt solucanı muamelesi yapmıştır bize. Biz asalakız öyle mi kız. Alamanların kanını emeriz durduğumuz yerde. Kız biz onların en istemedikleri, en pis, en ağır işlerde çalışmıyor muyuz. Edip işlediğimizin dokuzu onlaraysa, birden azı düşer ancak bize. Ne ferian biliriz kız burda ne bayram. Yattığımız yeri bir beğeniriz ki geceleri yor-

Yaren Ali Elfide edasıyle sokulur.

gunluktan.. Bok böceği, miskafer ha.. (iter onu) Yumurtalıkların bile çürümüştür belkim kız. Heç bir şeye hevesim kalmamıştır. Huylanırım elin elime değse. (Tükürür) Bok böceği miskafer ha?

YAREN ALİ — (Elfide) Varıp dönelim len Musa. Anangil haklı, başımızı yiyecek bu Alamanya.

MUSA — Varıp nereye döneceğiz kız. Ne gitmişe benzediler, ne dönmüşe demezler mi?

YAREN ALİ — Doğru ya, bir ev, bir dükkân, bir araba.. Kameri Alaman okuluna yazdıracaktık hani?

MUSA — Sen devrisi gün işe başladığında kıza kim bakacak peki?

YAREN ALİ — Yiğit oğlanı uçağa koyup yollasınlar. (Eli memesine gider) Kamer için farketmez. Ha bir çocuğa bakacak ha iki.

MUSA — Uçağa para dökütmenin sırası mı kız? Yiğit oğlanın bakımını her ay muntazam yolluyoruz ya. (Anlatır) Elfide işe başladığında, çoşları üzerinden kitleyip, sabahın alacasında birlikte düzülürdük yola. (Çavuşa) Bilirim ne Kameri sevdin ne Zülüfü, yiğit oğlan. Emme onların çekisi de senden az çekmez kantara vurduğunda. Haftanın bütün günü, dört duvara mahkûm idi

onlar, yiyecekleri, kâğıtlı şeker, bisküvi, başuçlarında. Bir tek pazar günü çorçoğumuzla birlikte idik. O da çarçabuk geçer idi, göz açıp kapayınca. İznin olursa Elveda yengeni ben oynayayım Yaren Ali.

Yaren Ali yemeniyi uzatır ona.

MUSA — Yaren Osman sen de ben gibi gazte oku bir köşede.

Yaren Osman uygular.

MUSA — (Bağlar yemeniyi) Var gözüm seyreyle. Bir tatil günü Elfide gelini, Alamanyada Elveda.

Musa Elfide tavrıyla bir işten bir işe koşturur. Yastıklarla konuşur bu arada.

MUSA — (Elfide) Zülüfff hanımış kızıma. (Çamaşır yıkar gibi) Kaka mı yapıyormuş benim Münich Zülüfüm. Yarım avrat, tü sana. (Yerleri siler) Hanımış kızımın ağabeyi, Kameeer. Kamer de, kızım. Ünle ağabeyine hadi. Kamer Buba de, Kamer zor ise, buba del del. (Çamaşır asar) Kızımın bir ağabesi de memlekette. Yiğit de bakem Münich Zülfü, Yiğit de ünle. Kamer lan yoksam sende mi unuttun yiğidi. Hani el kadar bebe idi bıraktığımızda. (Soğan soyar gibi, gözlerini siler bir yandan) İzinlemeye gittiğimizde, pistoleni yiğide vercen mi? Iıih de kızım, ıkın.. Oturağa sıçmayı öğren ki, bütün gün bokunla kalakalma. Iıh eferim kızıma. Çarşıya çıkınca gummi boren, lollipap alcam sana. (Çamaşır yıkargene) Len Kamer, 'tel sarar zülüf tel sarar'ı öğretsenya kardeşine. (Asar gibi) Bu bizim Werkstad'daki karıların hiç utanması yoktur len Musa. Topluca gidip kıvrık tel taktıracaklarmış doktura. Bana sen de gel dediler emme, erimden izinsiz olmaz dedim. E tabi başkaca çocuk istemez gayri. Allah uzun ömür versin bunlara. (Çamaşırların ardına gizlenir, çekingen) Ne dedin, ben de takınamaz mıydım yoksa. (Bulaşık yıkar gibi) Ne istedin kızım Münich Zülüfü, wasser mi? Su de bakayım, wasser su.. Hanımış kızımın mutteri. Vah kara yazılım. Ağbeyin biz yokken heç mi konuşmaz senle. (Yemeğin tadına bakar gibi) viiiş ahade. Gör-

dün mü len Musa milk almayı unutmuşuz gene. Bir çıkarsen halbe kilo da beyaz peynir. Bir de kaugummi coşlara. (Küçük yastığı kaldırır) Aferin Münich Zülüfü'ne. Babası kakasını oturağa yaptı baksanya. (Altını temizler gibi) Biliyon mu Musa, gene en bir şanslısı bu Zülüf çoşların arasında. Okullara gitcek benim kızım. Frolaynlar olcak hemi. Oy bokunu yiyim senin. Mutter de hadi. Ana de kız, mutter desen ya.

Yaren Osman öfkeyle gazeteyi indirir.

YAREN OSMAN — (Musa) Sus lan karı. Dinine yandığımın. Çar çar çar konuşur bu da böyle.

MUSA — (Kendi) Hemi de öyle çemkirirdim karıya, yaren Osman. Çar çar çar konuşmasının nedenini bilmezlenir de. (Elfide gibi) Vışşş.. ne birikti ise birikti bankada Musa, Gayri gidelim burdan. Kamer oğlan konuşmayı unuttu, konuşmaya konuşmaya. Münich Zülüfünün ise, heç öğreneceği yok bu gidişle. İki yaşını aşkın çocuk bir anne baba olsun demez mi adama?

YAREN OSMAN — (Musa) Cahıl cahıl konuşma kız. Kopratif borcu yeni bitti daha. (Kendi) Zülüf kız iki yaşına bastı dediğinize göre, kopratif borcu bitmiş olmalı değil mi Musa.

MUSA — (Sırıtır) Kopratif borcu bitti ya.. Bir dükkân, bir ev, bir araba. (Elfide gibi) Sen gene de benim içimin sesine kulak ver Musa, yeter olsun, dönelim gayri.

YAREN OSMAN — (Musa) Ne dönmesi sayıklıyon kız sen. (Gazeteyi gösterir) Şu memleket gaztesinin haline baksanya.. E beş yolu, trafik, anarşi..

MUSA — (Kendi) Alaman baskısı ise aha kocaman yazıyla, Aman ha, memleketin durumu karışık, oturun oturduğunuz yerde. (Elfide gibi, yerleri siler gene) Bu yıl izinlemeye gidelim hiç değilse. Yiğidimin hasreti kemiğime işledi. (Kaşınır) Allahın belâsı bu kıvrık tel de, döndü mü, nedir? Bir gene doktura görünmeli. (Kendi) İzinlemeye sekiz yıl sonrası varabildik anca (Siren sesi gibi) uuuu iiii uuuu ii. Hemi de kendi arabamızla.

Mezattan eski bir polis arabası düşürmüştüm. Vuuu iiii uuuuuu i. Hepiniz davetlimdiniz. Dillere destan bir sünnet düğünü ettik belediyenin salonunda. (Sırıtır) Sünnetçi Kamerimi keserkene 'daha öncesi aklınız nerdeydi' dediydi. 'Balta gerek gayri bu oğlana'.

YİĞİTBAŞI — (Duygulu) Azıcık yaşı geçmişti ama, maşallahı vardı Kamer oğlanın. Şapkası, pelerini, bastonu..

YAREN OSMAN — He ya prensler gibi.

MUSA — Bir davul zurnaya tükettik onca parayı. Konu komşuya gömlekli neydi hediye.

YAREN BAHRİ — Elektrikli sebze soycağı, pek kullanmayız emme, yengenin mutfağında durup duru hâlâ.

YAREN ALİ — Bize de sağdıçın olarak kol saati düşmüş idi. Eksik olma.

MUSA — Eldeki son parayı da yaren Hüseyinin köydeki arsasına yatırdık. Gerçek değerinden bin kat daha pahalıya.

YAREN HÜSEYİN — (Tedirgin) Emme civara kıyasla sulu idi benim tarlam. Şinci böyle konuşma. İşlemesini bilmedi, kabahat ailengilde.

MUSA — Seni bıktığın işten kurtarmış idim. Kasabaya gelip komisyonculuğa başladın.

Hava gerginleşmiştir iyice.

YAREN HÜSEYİN — (Bozuk) Komisyonculuğumuzun hayrından başka ne kötülüğünü gördün. Şu içinde, oturduğun konak meselâ milyonlar eder şinci. Toptan ödemeye gücüm yoktur dedin de, taksîde bağladıydım seni. Konak dimekte yanlış, saray yavrusu, tam onsekiz oda.

MUSA — Taksidi mark ile ödiyordum. Köşeyi dönen gene sen oldun, markları Türk parasına vurunca.

Musa ile Hüseyin kapışacak gibi olur.

YİĞİTBAŞI — Kesin gayri. Daha zaman var bu hesaplaşmaya. Musa'nın Alamanyadaki hallerini bir halleşip bitirelim ki hele.

Yeniden oyun düzenine geçilir.

MUSA — Sana isteyip te diyemediğim bir şey daha var idi çavuş. Davul zurnalı sünnet düğünü sonrası seni de katacağdık aramıza. Emme bir kez yabancılamıştın bizi. Ağlar ağlar kaçar idin Yiğitbaşının ardına. (Yemeniyi yaren Ali'ye uzatır)

YAREN ALİ — (Elfide gibi bağlarken) Varsın ağlasın. Bir zaman sonra bize de alışır. Sanat okuluna neye yazdırırdık onu, alırlar ise Alamanyada.

MUSA — (Övünçlü) Keçeci dükkânında göreceksin sen onu kız. Yiğitbaşının sanatını bir iyi bellemiştir bu yaşta. Bellemiştir ya.. (Acılı) Bir baba deyip elimizi bile öpmedi kerata. (Çavuşa) Kolundan tutup sürüp götürmek de vardı emme, seni de atmak istemedim bizim yandığımız ateşe.

YİĞİTBAŞI — Sürüp götürseydin yıkılırdım. Sağ kolumu kesmenle bir idi bu bana. Döl sizindir tabi.. Kendi gitmek isteseydi engel komaz idim o başka.

Çavuş gözünü kaçırır hep Musa'dan.
Çavuş Almanya'daki ev düzenini kurmuştur.

MUSA — (Anlatır) Dönüşün gece gündüz dimeden çalışıp iki baştan, banka hesabını gene hâlâ yola komuştuk ama.. O yılların dertleri daha da dermansız cinsten idi. Coşlar büyümüştü gayri. Zülüf maşallah bir iyi okuyordu okullarda. Kamer oğlan ise, işsiz güçsüz bir mecnun sokaklarda. Bir de motosiklet bulmuştu kendine Alaman çöplüğünden. Yabancı polisin öfkesini çekcek diye aklım çıkayazdı.

Musa ceketini çıkarır tersten giyinir ellerine.

MUSA — Evde çok az durur idi ama, durduğu zaman kıyasıya bir Kore harbi çıkar idi kardeş kardeşe.

Musa ceketinin kollarını konuşturur. Kamer ile Zülüfmüşçesine.

ZÜLÜF — Eins zwei drei
Alt ist nicht neu

neu ist nicht alt
Warm ist nicht kalt, kalt ist..

KAMER — Saçını ne ettin öyle kaltak.

ZÜLÜF — Ne olmuş ki saçıma.. Mutter, dersimi bölüyor şu oğluna baksana. Warm ist nicht kalt, kalt ist nicht warm.

KAMER — Aklı sıra benimle alay ediyor, pis fahişe. Ne sürdün de saçlarına sarı sarı oldu böyle.

ZÜLÜF — Boyattım işte. Napiim, okulda karakafa demelerinden bıktım bana. Mutter.. saçlarımı yoluyor bu pis schwein. Kimyonlu Türk sen de.

KAMER — Ben senin ağzını yırtmaz mıyım ulan.

Musa ceketinin kollarını kapıştırır.

MUSA — (Elfide gibi) Yiyin birbirinizi yiyin. Ah ne talihsiz karıymışım ben. Domuzun başı sensin kız, ağbeyini okutamadıksa senin yüzünden o da.

Musa kollarını konuşturur gene.

KAMER — Frolaynlara özenir, sokakta görmezden gelir beni ana. Salmayın bunu dışarıya. Ayaklarını kırmaz isem ben senin.

ZÜLÜF — Schmutzig. Du kappierst ja nichts. Halt's maul.

Kapışır kollar.

KAMER — Konuşma len, konuşma dedim sana.

ZÜLÜF — (Ağlayarak) Father gelince demezsem, dersimi çalıştırmıyor. Reich ist nicht arm, arm ist nicht... Mutter şu oğluna baksana.

MUSA — (Elfide) Vay hiç birinizden gülmedim. Belki de bir yiğit oğlan. O da gayri bizi ana bilecekse Yiğitbaşı mektubunda diyor ki, civar köyün çobanları ayyıldızını sorarmış yiğidimin, çarkıfeleğinin üstüne yokmuş.

ZÜLÜF — (Güler) Çarkıfelek, çoban.. (Ağlar gibi) Susun be. Ders çalışıyorum ben. Reicht ist nicht arm, arm ist nicht reich.

MUSA — (Elfide) Kız Kamerim haklıdır. Bir zamandır bizimle eğleşir, aşağlarsın sen. İnşallah tez zamanda o yamru yumru dillerin tutula. Vay ne talihsiz karıymışım ben. İsmim bile Elveda.

Musa kollardan birini uzaklaştırır.

MUSA — (Elfide) Nereye gidiyon oğlum Kamer. Tez gelesin. Sabaha dek uyumaz baban meraklanır. Vay nereye gitti bu böyle hışımla.

MUSA — (Anlatır) Son tokadı baba oğul birlik yedik. Ensemize vıuuzzzzzz.

Hele bir duvar gibi dizilin yarenler. Alaman duvarı. Çevrelenip te daraltın bizi gurbet elde, bir iyice.

Yarenler dizilir Musa'nın söylediği gibi.

MUSA — (Sırıtır) Üzerinde de Auslender raus yazılı olsun. «Türkler dışarı», «Hitler haklı», «Yabancıları eritip sabun yapmalı».

(Yarenlere) Öyle sessizcene daraltmak yetmez. Bakmayınca görmem derdim emme, sanki konuşurdu Alamanın duvarları. Auslander raus, auslender raus..

YARENLER — Auslender raus, auslender raus.

MUSA — Ha böyle aynı gidinin mum dikicileri pabucumuza göz diktiniz gene he mi? (Sırıtır) Birazdan kara Kamerim gelip silecek üstünüzdeki yazıları.

Musa ceketin koluyla siler gibi yazıları. Bir yandan da engelleme çabasında.

MUSA — Alamanın yazdığı yazıyı silmek sana mı kaldı len. Gavvat oğlu gavvat. Başımızı belâya mı sokcan, yabancı polisiyle. Senin ne üstüne vazife len. Gasterbeiter değil miyiz biz burda. Umduğunu değil bulduğunu yer misafir, ne sandın ya..

Duvarın önüne çöker gibi.

MUSA — Kamerin sonunu hepiniz biliyorsunuz gayri.

YİĞİTBAŞI — Rahat. Dayanasım yoktur. Geçelim o bahsi.

MUSA — Keşke onu da salmayaydın Yiğitbaşı, tutaydın yanında.

Musa kararlı kalkar.

MUSA — Yooo, geçilesi bahis değildir, o ,kara Kamerimin ruhu incinir yoksa. Çavuş kur hele bizim saray yavrusunu. Sıra temelli dönüşümüze gelmiştir gayri.

Musa yastığı kucağına alır, ölü taşırmışçasına.

MUSA — Komşular dostlar yarenler.. Herr Musa Almanyadan neler de getirmiş neler. Tırlar dolusu. Tırrrr... zırrrr.. Koşun hele koşun baksanızya. Setler, frijederler, videolar teypler. Kamerime de bu tabutu aldım anca (Sırıtır) Tam zweine tousend marc ahdung zwanzig fenik saydım bu tabuta. (Sırıtır) İçi yekpare, dışı emaye. (TV reklâm gibi) Şu içinin dışının temizliğine bak. Düşünmeyi bırak, markaya bak. Made in Deutschland.

Musa yastığı özenle toprağa verircesine eğilir.

MUSA — (Sallanarak dua eder başında sanki) Yazılanı siler diye alaman gençleri, Kamerimi bir köşeye sıkıştırıp dövmüşler idi, bir iyi.. vuzz.

Yiğitbaşı omzuna dokunur Musa'nın.

MUSA — (Sırıtır) Kamerimin hiç okuması yazması yoktu Yiğitbaşı. Alaman duvarlarının bizi aşağıladığını nasıl anladı. O da yazıdan taşan sesleri duymuştur belli ki. (Sırıtır) Alamanya göç edenlerin ülkesi mi olacak? Yitirdiğimiz her fenikten siz sorumlusunuz. Köpek girebilir, Türkler giremez. Ölülerimizi bile yabancılar gömüyor.

Yarenler tek tek omzuna dokunur onun, başsağlığı dilercesine.

Alman birliğini bozdular, defolsunlar.. (Acılı) Ya bizim birliğimiz.. (Sırıtır) Türken raus, auslender raus.. Gidinin mum dikicileri. Alaman gençlerinden kaçarkene bir duvarın birine tosladıydı Kamerim.

Baktım ki ayakkabısı ayağından fırlamış, motosikletin tekerliği döner durur hâlâ. Motosikletin ışığı sayki mum

halesi.. Pabucunda yansır öyle.. Vıızzzzz.. Alaman polisi Kamerimin yüzünü battaniyeyle örterkene, «Ah bu gasterbeiterler» dediydi. Vıızzz.

Alaman gençlerinden biri yanıma sokulup ta «Wir möchte nicht» dedi. «Gene de ölmesini istemezdik» Onun da yüzü, nasıl da Kamerime benziyordu.

Yiğitbaşı Çavuşu çekeler Musa'dan yana.

YİĞİTBAŞI — Biri gittiyse, bir tane de burda var. Kınalı koçlar gibi hem de. (Çavuşa gizlilikle) Bubanın elini öpmez isen hakkımı helâl etmem sana.

Çavuş Yiğitbaşı'nın sözüne uyar, öper Musa'nın elini. Musa şaşırır önce, sonra bir sıkı sarılır oğluna. İkisinin de elleri birbirinin sırtını yumruklar bir an sonra, sevgiyle.

YİĞİTBAŞI — Bundan sonrasını anlatmak bize düşer gayri yarenler. Örselenmiştir yaralıdır demedik, dönüşün yolunacak kaz gibi baktık hepimiz Musaya. Komisyoncu yaren Hüseyin. Seni bir yol geçiyorum.

Yaptığın işlediğinden belli zati. Sen yapsatçı yaren Bahri. Musa gibi kaç alamancının elinden parasını kapıp ta civciv fabrikası kuracağım diyerekten boşu boşuna tavuğun kıçına bakıttın bunları. Sen marangoz yaren Osman, ardından eğleştiğin saray yavrusunu sen döşemedi miydin oımadık paraya. Olur olmaz aynalar, avizeler satıp ta kendi sermayeni büyüttün anca.. Sen yaren Ali.. şıngır şıngır ya.. şıngır.. senin kuyumcu dükkânından alınma değil midir Elfide gelinin kolundaki bilezikler.

Hepimiz yarenler hepimiz.. Herr Musa'nın yoksulluktan dönme cakasını körükledik ki bir iyice, hem nasıl körükleme. Alamanya'da durmuş adama daha niceleri lâyıktır diye.

MUSA — Bir varsa sen sömürüp atmadın beni bir köşeye Yiğitbaşı. Dedin ki, dükkânım açıktır sana Musa. İster isen gel gir gene eski mesleğine.

YİĞİTBAŞI — Hadi be.. benim de onlardan kalır yanım yoktur.

Sana ortaklık teklif edişimin asıl sebebi.. Yerli yapım keçe makineleri çıkmıştır piyasaya. Belki ondan bir tane alırsın da koruz dükkâna diye.

MUSA — (Sırıtır) Ben de zati ne dedim sana. Bizim o işe kar nımız toktur Yiğitbaşı. «Hele şuna bak. İşçi gitti işçi döndü» dedirtmem ben adama. (Kalkar çığırtkan edasıyle) Ey ahali duyduk duymadık demeyin. Bu memlekette en kral iş ticarettir anca. Hem temizdir hem de tadından yenmez kârca.. Memleketini düşünen bir vatandaş olaraktan Ayyıldız Süper Marketi'ni açmış bulunmaktayız bu kasabada.. (Sırıtır) Maine liebe dammen und herren.

Gayri ayrı ayrı dükkân gezerekten zaman harcama yok.

Yarenler tören edasında.

YARENLER — (Alkışlar)

MUSA — Ayyıldız Süper Marketimiz her hacetinize cevap verecektir anında.

YARENLER — (Alkışlar) Helâl Herr Musa.

MUSA — Gezin görün vatandaş.. Tüketilecek her madde, yanyana sıralı bölmelerimizde. Gez vatandaş gez, bakması bedava. Meine dammen und Herren. Başkaca mümkünü yok. Her kasabada bu gibi süper marketler açıldığında bizler de uygar milletler katına ulaşabiliriz anca.

YARENLER — Yaşşşa Herr Musa...

MUSA — Al eline bak vatandaş çekinme.. buna senf denir, tüpte hardal demeye gelir. Etin üstüne sürülür de öyle yenir.

YARENLER — Varol nurol Herr Musa. Yaşa.

MUSA — Ayriyeten Alaman diş fırçası..

Avrupa görmüş olaraktan şunu şöylece bildirmeliyiz ki, et ney yedikten sonra, tırnak içi, kibrit sapı, iğne vesaire ile diş karıştırmak, hem göze dokunur hem de sağlığa. Koş vatandaş koş. Yalnız fırçasına para alıyoruz. Macunu müessesemizden armağandır yanısıra.

(Sırıtır) Televizyonunuzu kapattıktan sonra dişlerinizi fırçalamayı unutmayın.

Tören düzeninden çıkılır.

MUSA — (Sırıtır) En kral iş ticaretti bizim bildiğimiz ama. Bilmediğimiz bir başka şey vardı ki, bütün malımız satılmadı kaldı bölmelerde, öyle yanyana. Arada bir alışverişe çıkan varsa da iki ekmek bir düdük makarnası alıyordu o da. (Acılı sırıtır) Miskafer bok böcekleri.

Sessizlik. Çavuş sazına düzen verir.

ÇAVUŞ — Yalan mıyım Yaşar
Alamanda doğru söyler
Türkiye'de şaşar.

MUSA — (Sırıtır) Hadin ha hadin.. El çırpmayanın elinde kabarcık çıka.

Yarenler el çırpmaz.

ÇAVUŞ — Arabası son marka
Arsa tarla tapuda
Kasım kasım kasılır
Parmak koptu tornada.

Yalan mıyım Yaşar
Alamanda doğru söyler
Türkiye'de şaşar.

MUSA — (Oyuna çeker yarenleri)
Hadin ha hadin..

Yarenler kalkmaz. Musa ısrarlı. Yaren Bahri iki üç ayak oyunu yapar, hemen oturur sonra.

ÇAVUŞ — Betonarme evleri
Yamru Yumru dilleri
Üstten üste bakar da
Firaklıdır halleri

Yalan mıyım Yaşar
Alamanda doğru söyler
Türkiye'de şaşar.

Bahçelerde sarmaşık
Her edası sataşık
İnsan kadri bilmiyor
Tek yeşil Mark'a aşık.

Musa kendi başına oynar.

MUSA — Eee canınız isterse, siz bilirsiniz gayri. (Göbek atar türkünün sözlerine katılarak)

Yalan mıyım Yaşar
Alamanda doğru söyler
Türkiyede şaşar.

Yarenler kendi iç hesaplaşmalarından ötürü, hüzünlü.

ÇAVUŞ — Bahçelerde kereviz
Yağ ilen bal elimiz
Biz misafir işçiyiz
Sağ solumuz bellisiz.

Yalan mıyım Yaşar
Alamanda doğru söyler
Türkiyede şaşar.

Türkü bittiğinde sessizlik.

MUSA — Bilmiyor değiliz.. Meclisinize gelmeden öncesi beni nasıl bir surete bürüdünüz; bundan da haberliyiz. (Ellerine bakar) En çok ellerime acınırım yarenler biliyonuz mu? Tam da rahat edecekleri bir zamandı oysa. (Ellerini konuşturmaya başlar birbiriyle, kopuk parmak kendisi)

— Kız Elveda.. Nirdesin. Fiski mi getirecen mi?

— Şıngır şıngır.. Su ile mi yoksam sek mi?

— Frijiderden buz çıkar. Sekinden başlatma şinci. Bak hele.. bir de turşu mezesi.

— Şıngır şıngır ordövr olaraktan pastırma gömü de katam mı?

Musa sıkıntılı kalkar. Ayakkabılarına yönelir.

YİĞİTBAŞI — Zülüf kız nasıldır. Sıkça mektubunu alıyonuz mu bari?

MUSA — Gayri ona da Alamanya sahip çıkmıştır, kredi hakkı tanıyıp ta. İkinci kuşak dedikleri işe girmiş. (Övünçlü) Ultra sonik mi ne işin adı.. Benim dilim de, aklım da dönmüyor tabi. Ses ötesi demeye gelirmiş. Ultrasonik. (Yılgın) Dönesi yok buraya.

Giyer ayakkabılarını.

Musa cebinden bir tomar para çıkartır. Saygıyla uzatır Yiğitbaşına.

MUSA — Elimizde kalan son paradır Yiğitbaşı. (Sırıtır) Yetmez ise, son model arabamızı da satarız. Zaten bir işe yaradığı yok. Hamamdan eve, evden hamama. O yerli yapım dediğin keçe makinesini alasın bununla dükkâna. Benim yerime de Yiğidi ortak et kendine. (Sırıtır) Gayri bizim bilip anladığımız bir yerimiz kalmamıştır bu bok soyu dünyada.

Yiğitbaşı parayı almada duraksar. Çavuşla gözgöze gelirler. Çavuş baş işareti ile almasını anlatır ona. Yiğitbaşı alır.

Musa kapıya yönelir.

YİĞİTBAŞI — Bir yere çıkamazsın. Kapı satın alınmıştır Musa.

Çavuş kapının önüne durup Musa'nın çıkmasını önler, sevecenlikle.

YİĞİTBAŞI — Bir vesikalık resmin daha olacak mıydı yanında.

Musa şaşırır bir an. Ceplerini arar, bir resim uzatır sonra.

MUSA — Gayri ölüm ilânımız için saklıyorduk bunu da.

Yiğitbaşı Musa'nın resmini Demirağa Meydan Sırası'ndaki yerine koy.

YİĞİTBAŞI — Hele davranın yarenler. Kasaba halkı da sıra gecemizden nasibini almalı. Dilsiz oyununa çıkılacak birlikte.

Yaren Ali sigarasını uzatır Musa'ya.

MUSA — Benimkinden yakaydık.

Sessizlik. Yaren Ali ile Musa dostça gülerler, birbirlerine. Birbirlerinin sigarasından yakarlar sonra.

Çavuş ortaya kara dipli bir kazan getirmiştir. Yarenler yüzlerini gözlerini boyarlar kazanın isiyle. Musa da.

Hepsi de birer mum alır ellerine.

YİĞİTBAŞI — Unutan var ise bildirelim. Dilsiz oyununun kuralı. Ne der isem, ne işler isem tekrarlayacaksınız siz de. Bakalım yarenlerimiz bugünkü günde de hâlâ bağlı mı nizama intizama.

Çavuş kazanı davul gibi kullanır. Ellerindeki mumla yarenler ve Yiğitbaşı seyircilerin arasına girerler.

YİĞİTBAŞI — Ey ahali.. Kimi misafir kimi değildir bu dünyada.
YAREN ALİ — Ey ahali.. Kimi misafir kimi değildir bu dünyada.
YAREN HÜSEYİN — Ey ahali.. Kimi misafir kimi değildir bu dünyada.
YAREN BAHRİ — Ey ahali.. Kimi misafir kimi değildir bu dünyada.
MUSA — Ey ahali.. Kimi misafir kimi değildir bu dünyada.
YAREN OSMAN — Ey ahali.. Kimi misafir kimi değildir bu dünyada.

Çavuş kazana vurarak destekler bu sözleri.

YİĞİTBAŞI — Kim biliyor kim misafir kim değildir bu dünyada?

Yarenler seyircilerin arasına dağılır.

YAREN OSMAN — Kim biliyor kim misafir kim değildir bu dünyada?
YAREN ALİ — Kim biliyor kim misafir kim değildir bu dünyada?
MUSA — Kim biliyor kim misafir kim değildir bu dünyada?
YAREN HÜSEYİN — Kim biliyor kim misafir kim değildir bu dünyada?
YAREN BAHRİ — Kim biliyor kim misafir kim değildir bu dünyada?

Çıkış kapısı önünde mumları söndürürler. Salonun ışıkları yanar.

Fotoğraf: Ersin Alok

555 K'nın sanatçılarıyla Yurdakuler ailesinin evindeyiz. Duygu ve coşku düzleminde az yaşanır bir gece. Hakan'ın odasına girdiğimizde genç sanatçı arkadaşlarımın yüzlerini unutmayacağım. Muzaffer Yurdakuler oyunda kendi öyküsünün ağır bastığından yakınıyor. Hakan Yurdakuler'in babası oluşu nedeniyle 27 Mayıs'çıların ortak paydasına yerleştiğini söylüyoruz. Muzaffer Albay o güzel yüreği ile yazgı arkadaşlarının hakkı yenmişçesine üzgün gene de. Nurinnisa Yurdakuler, sevgili Nuni, başta Müştak, hepimizin hayranlığını topluyor o gece. Oyundaki kendisinden biraz şikayetçi. "O hem sizsiniz hem de değil" diyoruz... "Tüm devrimci ana ve eşlerinin çelişkiler içinde yücelen ortak bir çizelgesi Nuni..." Anlayışla karşılıyor bizi.

Kapak: Erkal Yavı